

Takva

Azık edinin! Şüphesiz azığın en hayırlısı Takvadır (Bakara 197)

Aylık İslami Eğitim Dergisi | TEMMUZ 2015 | YIL:1 | SAYI:1 | FİYATI:5 TL

AZIK EDİNİN!
ŞÜPHE SİZ
AZIGIN
EN HAYIRLISI
TAKVA **DIR**
BAKARA 197

| DENEME SAYISI |

Takva | 1
AYLIK İSLAMİ EĞİTİM DERGİSİ

Takva Dergisi

Azık edinin! Şüphesiz azığın en hayırlısı Takvadır (Bakara 197)

www.takvadergisi.com
Çok yakında....

Takva

Azık edinini! Şüphesiz azığın en hayırlısı Takvadır (Bakara 197)
Azık İlahî Edebiyat Dergisi | TEMMUZ 2018 | YIL:1 | SAYI:1 | FİYAT:5 TL

**AZIK EDİNİN!
ŞÜPHE SİZ
AZIGIN
EN HAYIRLISI
TAKVA**

editör

Esselamu aleykum ve Rahmetullah,

Hamd, "Allah katında en üstün olanınız en çok takva sahibi olanınızdır." (Hucurât Sûresi, 49/13) diye buyuran yüce Allah'a, salat ve selam "Allahım! Senden hidâyet, takvâ, iffet ve gönül zenginliği isterim. " (Müslim, zikir 72) diye dua eden Rasûlü'ne olsun...

Takva dergisi olarak sizlerle buluştuğumuz bu ilk sayı da, Mü'min kulun Rabbi katında ki tek şeref ve değer kaynağı olan "TAKVA" kavramı ile siz değerli okuyucularımızın karşısına çıkmış bulunmaktayız.

Bu ilk sayımız, "DENEME SAYISI" olması itibarıyla, alıntı yazılar ile hazırlanmış olup, gelecek sayılarımız da zengin yazar kadromuz ile sizlerle ümmeti ilgilendiren nice konularda nasihatleşmeyi planlıyoruz İnşallah.

Üç ayda bir çıkacak olan dergimize, sizlerde yazılarınızla ve tavsiyelerinizle katkıda bulunabilir, hiç olmazsa dualarınızla bizleri destekleyebilirsiniz.

Rabbimizden dileğimiz o dur ki, "Rızası doğrultusunda atmış olduğumuz bu mütevazi adımı, bizler açısından kolaylaştırması ve islam ümmeti adına büyük bir dirilişin ve öze dönüşün vesilesi kılmasıdır."

Allahumme Âmîn...!

Takva

Azık edinini Şüphesiz azığın en hayırlısı Takvadır (Bakara 197)

Şevval 1436
Temmuz - 2015 Yıl:1 Sayı:1
3 Aylık İslamî Eğitim Dergisi

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü
Cihangir ÖKMEN

Yayın Türü
Yaygın Süreli

Kapak ve Mizampaj
Takva Dergisi

Baskı:
Arma Matbaa

Dağıtım Yeri:
PTT

İrtibat:
Muradiye Mah. Kovanoağzı Cad.
No:99/B Meram/KONYA
www.takvadergisi.com
twitter: takvadergisi
facebook: takvadergisi

Dergi içerisindeki yer alan yazılardan ilgili yazar
mesuldür. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

İÇİNDEKİLER

DOSYA Takvâ 05

AKİDE Caiz Olan ve Olmayan Tevessül 16

TEFSİR Kur'an-ı Kerim'i Tanımak 21

SİYER Neden Siyer Öğrenmeliyiz? 31

AHLAK Göz Zinası 36

NASİHAT Müslüman Olmanın Gereği 38

ŞİİR Sen İlah Değilsin! 41

FIKİH Soru Cevap Köşesi 42

TAKVÂ

"Bu Kitap kendisinde şek ve şüphle bulunmayan bir Kitaptır. Muttakiler(takvâ sahipleri) için hidâyet kaynağı (rehber-kılavuz) ve yol göstericidir." (2/Bakara, 2)

Takvâ; Anlam ve Mâhiyeti

Takvâ kelimesi, "veka" fiilinden gelir. Veka: 'Korundu, kendini zararlı, acı ve eziyet veren şeylerden sakındı' demektir. Takvâ, nefsi korktuğu şeyden korumaktır. Kavram olarak, kuvvetli bir himayeye girerek korunmak, nefsi günahlardan korumak demektir. Bu da, haramı terkle olur: Haramı terk de en azından şüpheli şeyleri bırakmakla tam gerçekleşebilir.

Hadis-i şerifte: "Helâl belli, haram da bellidir. Fakat bu ikisi arasında şüpheli şeyler vardır. Bu nedenle şüphelerden korunan, dini ve ırzını temiz tutmuş olur. Şüphelere düşen harama da düşer; Nasıl, koruluğun kenarında koyun otlatan çobanın koyunlarının her an koruluğa girme ihtimali varsa. Haberinizi olsun ki, her melikin korusu vardır. Allah (subhanehu ve teala)'ın korusu da haramlardır." (Buhârî, İman 39; Müslim, Müsâkat 107) buyurulmuştur.

Kur'an, 'hududullah'tan söz eder ki, işte bu Allah (subhanehu ve teala)'ın, içinde kalınmasını emrettiği korusunun sınırlarıdır. Mü'minlere sürekli olarak "Allah (subhanehu ve teala)'ın sınırlarını aşmayın" değil; "Allah (subhanehu ve teala)'ın sınırlarına yaklaşmayın" diye emredilir. Yaklaşıldığında sınırların aşılması her zaman mümkündür. İşte, bu şekilde Allah (subhanehu ve teala)'ın çizdiği sınırları aşma korkusuyla bu sınırlara yaklaşmamak, nefsi bu sahada korumak ve sınıra yaklaştırmamak takvâ'dır.

Takvâ, haşyet (ta'zim ve saygıdan ileri gelen korkma) manasındadır. Takvâ alelâde bir korku değildir; Bu, sevginin azalmasından endişe duymak, Allah (subhanehu ve teala)'ın rızasının gideceğinden kaygılanmak, bunun için sakınmak demektir.

Takvâ, Hz. Ali'ye göre: "Günahlara devam etmeyi ve yaptığı ibâdetlerle avunup aldanmayı bırakmaktır." Yine şu söz de Hz. Ali'ye aittir: "Dünyada insanların efendisi cömertler; ahirette de müttakilerdir."

Hasan el-Basri'ye göre ise: "Allah (subhanehu ve teala)'dan başkasını Allah (subhanehu ve teala)'ya tercih etmemek ve bütün işlerin Allah (subhanehu ve teala)'nın kudretinde olduğunu bilmektir."

Takvâ, Allah (subhanehu ve teala)'dan uzaklaştıracak şeylerden uzaklaşmaktır. Sorumluluk şuurudur takvâ. Allah

(subhanehu ve teala)'ya karşı duyulan sevgi ve yakınlıktır. Allah (subhanehu ve teala)'ya yaklaşmak için her çeşit haramdan kaçınmak; O'nun rızasını, O'nun sevgisini yitirmekten çekinmektir. Cehennemle insan arasına engel koymaktır. Şeytanla ilahi emirler arasına, arzularla iman arasına, düşmanla dost arasına engel koymaktır. Tabbii, bu engelleri koyabilmek için, öncelikle Allah (subhanehu ve teala)'la aramızdaki engelleri kaldırmak gerekir.

Pıtrak dikeninin çok olduğu bir yerde ayakkabı olmadan yürürken insanın ayaklarına diken batmaması için bütün vücudu dikkat kesilir, vücudunun her parçası göz olur. İşte aynen bunun gibi; elini, dilini, belini, gözünü, gönlünü, kulağını, ayağını haramlara dokundurmadan ömrünü geçirmeye takvâ denir. Takvâ, halk için insanın dışını süslediği gibi; İçini Hak için şirkten, her türlü haramdan, yalandan, kinden, iftiradan, hasetten, gıybetten arındırıp süslemesidir.

En kapsamlı ve en kuvvetli koruma, ancak Allah (subhanehu ve teala)'ın korumasıdır. Diğer koruyanların korumaları mecazi anlamda ve çok sınırlı olduğu gibi; Allah (subhanehu ve teala)'ın dilemediği hiçbir alanı kapsamaz. İyi korunmak demek olan ittika, ancak Allah (subhanehu ve teala)'ın vikaye'sine (korumasına) girmekle gerçekleşebilir. O yüzden Takvâ, her türlü zarar verecek şeye karşı bir sığınaktır; bir kale ve kalkandır; bir zırhtır. Kendini emniyete almak, emin ve gerçek mü'min olmaktır. Şirki ve sapıklığı reddetmeden, isyanı ve günahları terketmeden Allah (subhanehu ve teala)'ın kalesine sığınılmaz.

Takvâ, haramları terketmek ve sevaplara yapışmaktır. Ömer b. Hattab (r.a.), Übeyy b. Kâb'a "takvâ nedir?" diye sorduğunda Übeyy: "Dikenli yolda hiç yürümedin mi?" dedi. Hz. Ömer: "Yürüdüm!" deyince, "o zaman ne yaptın?" dedi. "Paçalarımı sıvayıp gayret sarfettim" cevabını aldıktan sonra: "İşte takvâ odur" dedi.

Budur işte takvâ... Duygulu vicdan, şuurda berraklık, devamlı haşyet, daimi sakınma, yolun dikenlerinden korunma... Hayât yolunun, şehvetlerin ve çeşitli arzuların dikenlerinin sardığı yol... Korku ve vehim dikenlerinin sardığı yol... Boş ümitlerin bağlandığı dikenli yol. Fayda ve zarar vermektan âciz, dolayısıyla korumak, sığınılmak ve sakınmak liyakati olmayan kimseleri boş korkularının sardığı dikenli yol ve daha yüzlerce korkular...

Takvâ; Sakınmaktır, Titremektir

Takvâ, sakınmaktır. Sevdığımız, şeyin üzerinde nasıl titreriz. Onu korumak, onu kaybetmemek için veya ona zarar gelmesin diye nasıl sakınırsak, insanın en şerefli yeri olan gönül ve içindeki iman da öyle, hatta daha fazla sakınılmalı.

İmanı korumak ve onun üzerinde titremektir takvâ. Küçük çocuğu balkondan veya odanın penceresinden dışarı sarkmış olsa, annesi-babası onu gözetip korumak için nasıl davranır ve düşme ihtimaline karşı nasıl tedbir alırsa, şüpheli ve haram olma riski olan tehlikeli davranışlara karşı en az öyle tedbir alıp sakınmaktır takvâ. «Gözü gibi sakınmak» deyiimi vardır dilimizde. Haramlara karşı bu titizlik ve hassasiyetle Allah (subhanehu ve teala)'ın rızasını, gözümüz gibi korumamız gerekmektedir.

Takvâ; Olumlu Korkudur, Sevgiyi Yıpratma veya Yitirme Endişesidir

Allah (subhanehu ve teala), Fâtiha'nın başlangıcında da gördüğümüz gibi, kendisinin rahmet sıfatlarını öne çıkarmakta; ağırlıklı olarak O'nun Rabliğini, merhametini düşünmemizi istemektedir. O yüzden korkudan çok; sevilmesi, rahmetin ümit kesilmemelidir. İşte, takvâdaki korku, sevgi ağırlıklı bir korkudur.

Arapçada alelâde korkuya takvâ denmez, havf denir. Türkçede takvâ'nın ifâde ettiği sevgi ağırlıklı korkuyu karşılayacak kelime yok. İnsanın, korkulmaması gereken nice şeylerden korktuğu, bu korkunun bir eksiklik, hatta oranına ve yönelişine göre hastalık olduğu bir gerçektir. Sözelimi, fakirlikten, polisten, karakoldan, bazı insanlardan, insanların kınamasından, tağutî kanun ve mahkemelerden, ölümden... korkanlar çoktur. Hatta, adına fobi denilen çağdaş korkular da var. Bunların hiçbirisi takvânın içerdiği olumlu korkular değildir. Mesela hastalıktan korkarız ama, korktuğumuz için hastalığa sevgi ve saygı beslemeyiz. Bu tür korku itici bir korkudur. Takvâ ise çekici, olumlu bir korku. Korkuyorsunuz, korktuğunuz için daha çok sevir, saygı duyuyorsunuz. Daha doğrusu, sevdiğiniz ve saydığınız için korkuyorsunuz. Korkunuz, O'nun sevgisine gölge düşme endişesinden. Korktukça O'na daha yaklaşıyorsunuz. O'na yakınlığınız oranında titrememiz, heyecanımız, huşununuz, korkunuz, yani takvânız artıyor. İşte takvâ, bizi Allah (subhanehu ve teala)'a yaklaş-tıran bir ürperti, sevgisini yıpratma korkusudur.

Kur'an, Arab'a hidâyettir veya aceme hidâyettir denilmiyor; Kur'an'ın hidâyeti her insanın çalışarak kazanabileceği bir vasıf olması sebebiyle bütün insanları kuşatması mümkün olan takvâ sahipliği şartına bağlanıyor. Kur'an'dan yararlanabilmenin ilk şartı muttaki olmaktır. Şüphesiz bu Kitap'ta hidâyetten başka bir şey yoktur. Kur'an, bütün insanlığa hidâyet için nazil olmuştur. Fakat bu hidâyetten istifâdenin ilk şartı, ittıkayı tercih etmek,

yani korunmayı istemektir. Kişi, ondan faydalanabilmek için sağlam bir gönül ve selim bir akıl ile yaklaşmalıdır. Her şeyden önce Allah (subhanehu ve teala)'tan korkan, hakkı seven biri olmalı; hakla batılı birbirinden ayırabilmeli ve dosdoğru yaşamalıdır. Dola-yısıyla, takvâ sahibi olmalıyız ki, Kur'an bizi doğru yola ilet-sin ve felaha kavuşalım. Kalbin kilitlerini açan takvâ, o nurun kalbe girerek vazifelerini yapmasını sağlar. Faydalı her şeyi tutup kaldırabilmeğe, karşılayıp hüsnü kabul göstermeye ve hayra çağıldığında icabet etmeye kalbi hazırlayan takvâdır. Kur'an'da hidâyeti bulmak isteyen kimsenin, ona selim kalple ve samimi niyyetle yönelmesi şarttır. Allah (subhanehu ve teala)'tan hakkıyla korkan, korunan, dalaletle düşmekten, bir sapıklık tarafından avlan-maktan çekinen bir kalbe Kur'an sırlarını ve nurlarını açar.

Bakara sûresinin ilk âyetleri, müttakîlere hidâyet olan kitabı belirttikten sonra, müttakîlerin sıfatlarını açıklamaya başlıyor: "Onlar ki gayba inanırlar. Namazı dosdoğru kılarlar. Kendilerine rızık olarak verdiğimiz şeylerden de infak ederler. Onlar, sana indirilene de, senden evvel indirilmiş olanlara da inanırlar. Ahirete de yakînen kaanîdirler." (2/Bakara, 3-4) Takvâ sahibinin özellikleri: İlk vasıf iman; Sonra bu sahih akideye dayalı ve onu perçinleyen namaz ve infak başta olmak üzere salih ameller.

Kur'an'da Takvânın Tanımları

"Elif Lâmi Mim. Bu, kendisinde şüphe olmayan, müttakîler için bir hidâyet kaynağı ve kılavuz olan bir kitaptır. O müttakîler ki, gayba inanırlar, namaz kılarlar, kendilerine verdiğimiz mallardan infak ederler. Yine onlar, sana indirilene ve senden önce indirilen kitap ve peygamberlere ve ahiret gününe iman ederler. Onlar Rablerinden bir hidâyet üzeredirler ve felaha, kurtuluşa erenler ancak onlardır." (2/Bakara, 1-5)

"Yüzlerinizi doğu ve batı tarafına çevirmeniz gerçek iyilik (birr, takvâ ve itaat) değildir. Asıl iyilik, Allah (subhanehu ve teala)'a, ahiret gününe, meleklerle, Kitaba ve peygamberlere iman eden, ona olan sevgisine rağmen malı yakınlarla, yetimlere, yoksullara, yol oğluna (yolda kalmışa), isteyip dilenenlere ve boyunduruk altında bulunan köle ve esirlere sevdiği maldan harcar, namaz kılar, zekât verir. Antlaşma yaptığı zaman sözlerini yerine getirir. Sıkıntı, hastalık ve savaş zamanlarında sabreder. İşte doğru olanlar, bu vasıfları taşıyanlardır. Muttakiler ancak onlardır." (2/Bakara, 177)

"De ki, size bunlardan daha hayırlısını bildireyim mi? Takvâ sahipleri için Rableri yanında, içinden ırmaklar akan ebediyyen kalacakları cennetler, tertemiz eşler ve (hepsinin üstünde) Allah (subhanehu ve teala)'ın rızası, hoşnutluğu vardır. Allah (subhanehu ve teala) kullarını hakkıyla görendir. Ki onlar, 'Ey Rabbimiz! İman ettik, artık bizim günahlarımızı bağışla, bizi ateş azabından koru' derler. Sabrederler, doğru dürüst olurlar, huzurda boyun bükerekler, infak ederler (hayırda harcarlar) ve seher vaktinde Allah (subhanehu ve teala)'tan bağışlanma dilerler." (3/Âl-i İmran, 15-17)

"Rabbimizin mağfretine (bağışına) ve takvâ sahipleri için hazırlanmış olan, genişliği gökler ve yer kadar olan cennete kavuşmak için yarışın, koşun. O takvâ sahipleri ki, bollukta da, darlıkta da Allah (subhanehu ve teala) için infak edip harcarlar; öfkelerini yenerler ve insanları affederler. Allah (subhanehu ve teala) da muhsinleri, güzel davranışta bulunanları, iyilik yapanları sever. Yine onlar, bir kötülük yaptıklarında, ya da kendilerine zulmettiklerinde Allah (subhanehu ve teala)'ı hatırlayıp hemen günahlarından dolayı tevbe istiğfar eder, bağışlanma isterler. Zaten günahları Allah (subhanehu ve teala)'tan başka kim bağışlayabilir ki? Yine onlar, işledikleri kötülüklerde bile bile ısrar etmezler. İşte bunların mükâfâtı, Rablerinin mağfiredi ve içinde ebedi kalacakları altından ırmaklar akan cennetlerdir. Böyle amel edenlerin mükâfâtı ne güzeldir!" (3/Âl-i İmran, 133-136)

"Andolsun Biz, Musa ve Harun'a, takvâ sahipleri için bir aydınlık ve bir zikir (öğüt) olarak, hak ile bâtılı birbirinden ayıran Furkan'ı verdik. (O takvâ sahipleri ki) onlar, Rablerine karşı O'nu görmedikleri halde bir haşyet içinde O'na saygı gösterirler. Onlar, kıyametten içleri titreyip korkan kimselerdir." (21/Enbiyâ, 48-49)

"Doğruyu getiren ve tasdik edip doğrulayanlar, işte onlar müttakilerdir." (39/Zümer, 33)

"Şüphesiz müttakî olanlar, Rablerinin kendilerine verdiği alarak cennetlerde ve pınar başlarında olacaklar. Çünkü onlar, bundan önce dünyada ihsanda bulunup güzel davrananlardı. Gece boyunca da pek az uyurlardı (Kalan saatlerinde de namaz kılar ve ibâdet ederlerdi). Onlar seher vakitlerinde istiğfar ederlerdi. Onların mallarında dilenip isteyen ve (iffetinden dolayı istemeyip de) yoksul olan için bir hak olduğunu kabul ederlerdi." (51/Zâriyat, 15-19)

Şirkten sakınıp iman üzere olmaktır takvâ. (48/Fetih, 26)

İsyandan sakınıp itaat üzere olmaktır takvâ. (5/Mâide, 65; 7/A'râf, 96)

Her eylemde Allah (subhanehu ve teala)'ın rızasını aramak için Allah (subhanehu ve teala)'a lâayık bir kul olmaya çalışmaktır takvâ. (3/Âl-i İmran, 102)

Takvâ iman demektir. (48/Fetih, 26; 49/Hucurât, 3; 26/Suarâ, 11)

Takvâ tevbe demektir. (7/A'râf, 96)

Takvâ tâat anlamına gelir. (16/Nahl, 2, 52; 23/Mü'minûn, 52)

Takvâ günahları terketmek anlamında da kullanılır. (2/Bakara, 189)

Takvâ ihlas manasında kullanılır. (22/Hacc, 32; 2/Bakara, 41)

Kur'an'daki takvâ ile ilgili âyetlerden anlaşılmaktadır ki, Kur'anî tanımla takvâ, iman etmek ve Kitaba tâbî olmaktır. Takvâ, tevhid ve teslimiyettir. Kur'anî inanç ve sâlih ameldir.

İttika'nın Mertebeleri

İttika'nın üç mertebesi vardır. Birinci mertebesi: İnsanın küfürden nefsinin korumasıdır. Her mü'min bu anlamda müttakîdir. (Takvânın bu mertebesi için bkz. 48/Fetih, 26)

İkinci mertebesi; haramlardan kaçınmak, küçük günahları tekrar tekrar işlemekten uzak durmak ve farzları eda etmektir. Bu mertebeye, ittikanın ortasıdır. Yasaklardan kaçınıp, emredilene yapışarak mü'minlerin cehennem azabından korunmalarını içeren bu takvâ, 2/Bakara sûresinin ilk âyetlerinde vasıfları belirtilen ittikadır. (Bkz. 7/A'râf, 96)

Üçüncü mertebesi ise; Mü'minin, bütün benliği ile Allah (subhanehu ve teala)'a dönmesi, kalbinden mâsivâyı (Allah (subhanehu ve teala)'ın dışında herşeyi) çıkarması ve her an ibâdet bilinci ile yaşayıp tefekkürle meşgul olmasıdır (Bkz. 3/Âl-i İmran, 102; 64/Teğâbün, 16).

İnsanın iman edip şirkten korunması mahiyetinde olan ilk mertebeye, kişinin kendi nefsi ve vicdanı arasında olan bir takvâdır. İkincisi, insanın kendisi ile diğer insanlar arasındaki hususlarla ilgili olan takvâdır. Üçüncüsü ise, insanın kendisi ile Allah (subhanehu ve teala) arasındaki takvâsı ve imanıdır. Âyette takvânın bu üçüncü mertebesi ihsan olarak zikredilmiştir. "İhsan, Allah (subhanehu ve teala)'ı görüyormuş gibi hareket etmektir. Sen O'nu görmüyorsan da, şüphesiz O seni görmektedir." (Buhârî, İman 37; Müslim, İman 57).

Takvâ, bir elbise; isyankâr anlamındaki fücür, fâcirlik de örtüyü yırtmak demektir. Dolayısıyla takvâyı bırakıp günahlara meyletmek, elbiseyi atıp, giysileri, çamaşırları yırtmak ve çıplaktır. Utanılacak bir durumdur, edepsizliktir, takvâdan sıyrılıp çıplak kalmak. Nasıl bir anlık vesvese sonucu Allah (subhanehu ve teala)'ın emrini unutup, O'nun yasağını işleyen Hz. Adem ve Hz. Havva'nın elbiseleri sıyrılıvermişti.

"(Allah (subhanehu ve teala) buyurdu ki:) 'Ey Adem! Sen ve eşin cennette yerleşip dilediğiniz yerden yiyeceğinizi. Ancak, şu ağaca yaklaşmayın! Sonra zalimlerden olursunuz.' Derken

şeytan, birbirine kapalı ayıp yerlerini kendilerine göstermek için onlara vesvese verdi ve: 'Rabbimiz size bu ağacı sırf melek olursunuz veya ebedî kâlanlardan olursunuz diye yasakladı' dedi. Ve onlara: 'Ben gerçekten size öğüt verenlerdenim' diye yemin etti. Böylece onları hile ile aldattı. Ağacın meyvesini tattıklarında ayıp yerleri kendilerine göründü. Ve cennet yapıklarından üzerlerini örtmeye başladılar. Rableri onlara: 'Ben size o ağacı yasakladım mı ve şeytan size apaçık bir düşmandır, demedim mi?' diye nidâ etti.(...) Ey Adem oğulları! Size ayıp yerlerinizi örtecek giysi, süslenecek elbise yarattık. Takvâ elbisesi; işte o daha hayırlıdır. Bunlar Allah (subhanehu ve teala)'ın âyetlerindendir. Belki düşünüp öğüt alırlar. Ey Adem oğulları! Şeytan, ana-babanızı, ayıp yerlerini kendilerine göstermek için elbiselerini soyarak cennetten çıkardığı gibi, sizi de aldatmasın.» (7/A'râf, 19-22, 26-27)

Takvâ elbisesi, bazı âlimler tarafından hayâ, salih amel, yüzdeki hoş çehre, harpte giyilen zırh ve miğfer, Allah (subhanehu ve teala) korkusu ve haramlardan çekinme, Allah (subhanehu ve teala)'tan sakınma, takvâyı hatırlatan ve takvânın gereği olan elbise şekillerinde yorumlanmıştır.

Ele, dile, bele, göze, gönüle sahip olup, onları haramlardan korumak takvâ iken; hayâ perdesini yırtmak da, takvânın zıddı olan fücür demek oluyor.

Fücür: Örtüyü yırtmak anlamına gelir. Takvâ, fücürün zıddı olarak, bir örtü, bir elbisedir: "Ve, takvâ elbisesi, işte o hayırlıdır." (7/A'râf, 26) Allah (subhanehu ve teala), insana hem facir, hem de müttakî olma yolunu göstermiş ve onu bu iki yol arasında serbest bırakmıştır. Takvâ elbisesini giyen, kendini bu elbiseye zarar verecek her şeyden korur; insanın dışından giydiği elbise gibi bu elbise aynı zamanda süs, aynı zamanda her türlü etkiden koruyucudur. Bu elbise yalnızca dış elbisesi olmakla kalmaz; içe giyilen parçaları da vardır. İslâm bu elbiseye talip olmakla başlar.

Takvâ öncelikle "korunma" anlamına geldiğinden, korunmaya zarar verecek şeylerden korkmak ve çekinmek de bu kavramın içine girmiştir. İşte, kişi önce kendisinin istikbalini, yaptıkları ve azap konusunda bir korku duyar. Bu korku onu bir yerlere sığınmaya zorlar; bu takvânın ilk mertebesidir. Sığınılan yer salt bir dört duvar arası değildir. Tehlikenin gelebilmesi için çatı, pence-re, kapı açıklıkları ve daha başka yarıklar da bulunabilir. Bütün buraları da örtmeye çalışmak, elbiseyi daha bir kalınlaştırıp vücudun her yanına sarmak takvânın ikinci mertebesidir.

Bütün bunlardan sonra, sığınılan binânın veya giyilen elbisenin herhangi bir yanından en ufak bir delik bile açılmaması için çalışmak da takvânın son mertebesidir. (Çünkü, açılan delik her zaman büyüme istidadındadır.) Şu halde, takvâ bir sığınağa sığınmak, her türlü tehlikelerden korunmak için bir elbise giymek anlamına geldiği gibi, bu sığınak veya elbiseyi korumak, onun üzerinde titremek ve dıştan gelebilecek her türlü tehlikeler karşısında uyanık bulunmak anlamına da gelir.

ALLAH (subhanehu ve teala)'TAN HAKKIYLA İTTİKA EDEBİLMEK VE MÜSLÜMAN ÖLEBİLMEK İÇİN ÖNCELİKLE ALLAH (subhanehu ve teala)'IN İPİ'NE TOPTAN YAPIŞARAK TEVHİD ÜZERİNDE BİRLEŞMEK VE HER TÜRLÜ TEFRİKA VE İHTİLAFTAN KAÇINMAK GEREKİR.

Takvânın bu üç derecesi Kur'an'da açıklanmıştır:

"İttika edip iman ettikleri ve salih ameller işledikleri, sonra ittika edip iman ettikleri, sonra ittika edip..." (5/Mâide, 93) Birinci derecede takvâ, bütün peygamberlerin tebliğlerinin ilk başlangıcını oluşturur. Gerek

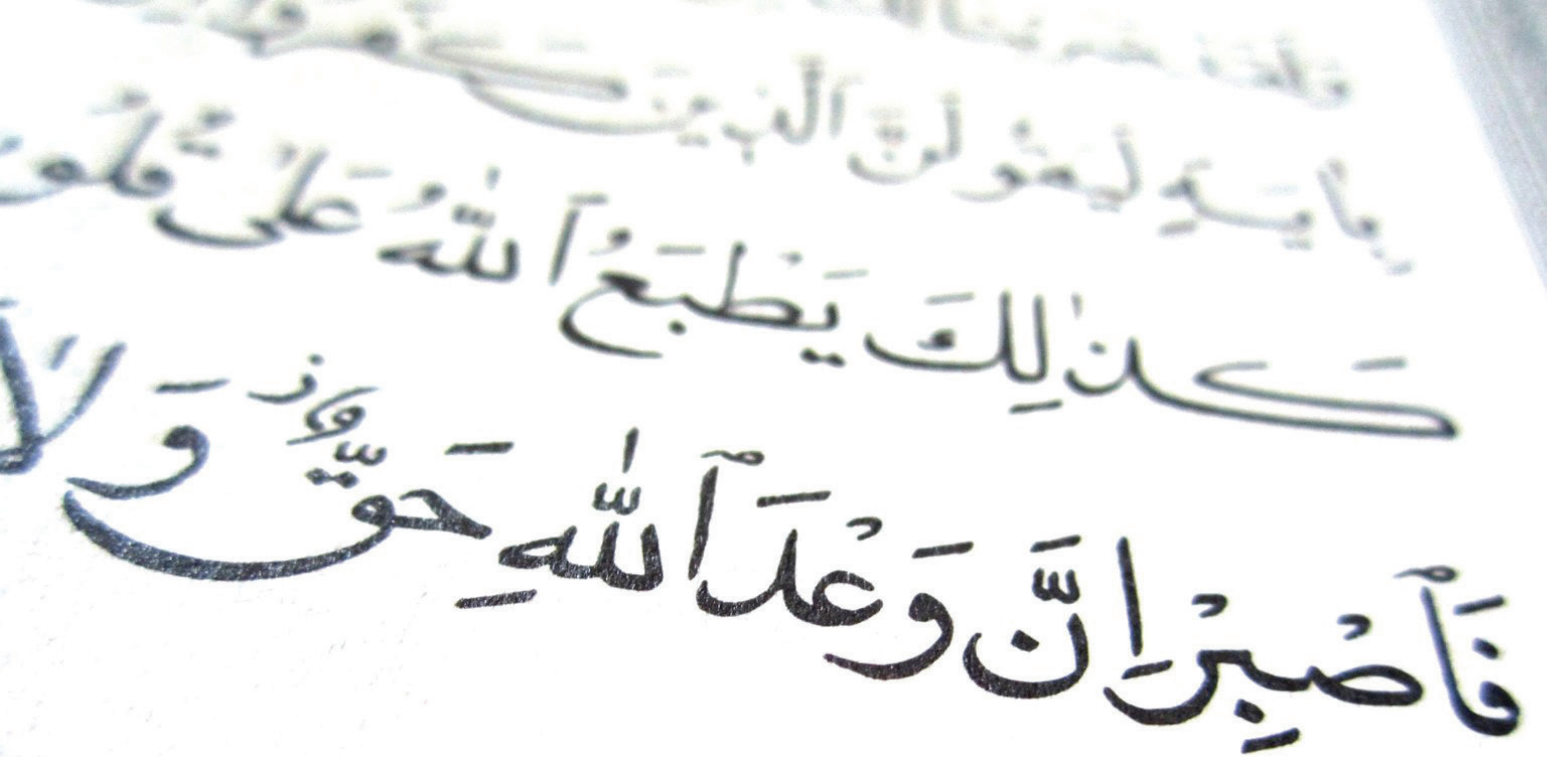
Hız. Nuh, gerek Hız. Hud, gerekse Hız. Salih, Hız. Şuayb ve Hız. Lut, kavimlerine "ittika etmez misiniz? Ben muhakkak emin bir rasûlüm." diyerek tebliğ başlamışlar ve bu başlangıç bir bakıma çeşitli mertebeleriyle tebliğlerinin özetini de oluşturmuştur. "İttika etmez misiniz? Muhakkak ben emin bir rasûlüm. Allah (subhanehu ve teala)'tan ittika edin ve bana itaat edin." (26/Şuarâ, 106, 124, 142, 161, 177).

Oruç, kısas, Allah (subhanehu ve teala)'ın âyetleri ve vaid vs. takvâ merdiveninin basamaklarıdır. Takvâyı korumak, bu sığınak veya elbiseye hiçbir zarar vermemek için ateşten, ahiret gününün şiddetinden, Allah (subhanehu ve teala)'tan, azabından korku ve çekinme içinde olmak da takvânın anlamı içindedir; bu duruma ittika denilir (2/Bakara, 183, 24, 179, 123, 194, 196, 203, 223; 20/Tâhâ, 113...).

Her insan, belli bir derecede Allah (subhanehu ve teala)'ın koruması altındadır. Bu, Allah (subhanehu ve teala)'ın Rahman ve Rabb oluşunun sonucudur. Yalnız, unutulmamalıdır ki, Allah (subhanehu ve teala), adil bir Rabb olarak azabından korunmaya çalışmayanları azabından uzak tutacak değildir. İşte, azaptan korunma, Allah (subhanehu ve teala)'ın cezalandırmasından titreme kulun görevidir. Bunun için de ne gerekiyorsa yapmak, Allah (subhanehu ve teala)'ın emir ve yasaklarından oluşan sınırlarını aşmak şöyle dursun, onlara yaklaşmamak ve bu konuda elden geldiğince dikkatli olmak gerekir. İşte, müslüman olarak ölebilmek buna bağlıdır. Bu da Allah (subhanehu ve teala)'tan ittika etmek nasıl gerekiyorsa öyle ittika etmektir (3/Âl-i İmran, 102). Bu da kuşkusuz istidat, kabiliyet ölçüsündedir; mükellefiyetin sınırları dahilindedir. Kur'an bunu "Allah (subhanehu ve teala)'tan istidadınız ölçüsünde ittika edin" diye açıklar (64/Teğâbün, 16).

Özet olarak, insanın kendisini Allah (subhanehu ve teala)'ın korumasına bırakması, bu nedenle de ahirette zarar verecek günahlardan çekinip sevaplara koşması takvâdır. Bu birkaç derecedir. İlk derecesinde Kelimetü't-Takvâ olan tevhid'e sarılma ve şirkten uzaklaşma; ikinci derecede ise kalbini Allah (subhanehu ve teala)'tan sakınarak farzları yerine getirme, üçüncü derecede ise, kalbini Allah (subhanehu ve teala)'tan başka her şeyden uzak tutma, bütün varlığıyla Allah (subhanehu ve teala)'a yönelmedir. Âyette belirtilen Allah (subhanehu ve teala)'tan ittika'nın gerektirdiği takvâ budur.

Allah (subhanehu ve teala)'tan hakkıyla ittika edebilmek ve müslüman ölebilmek için öncelikle Allah (subhanehu ve teala)'ın ipi'ne toptan yapışarak tevhid üzerinde birleşmek ve her türlü tefrika ve ihtilaftan kaçınmak gerekir. Bütün mü'minler, tek bir kelime üzerinde aynı davranış biçimi-

ne girmedikçe, tevhid-i ameli'ye ulaşamadıkça, takvâya ulaşmak da güçleşir. Bu yüzden Kur'an: "Ey iman edenler! Allah (subhanehu ve teala)'tan, O'na karşı takvâ'nın gerektirdiği şekilde ittika edin ve ancak müslümanlar olarak can verin. Top-tan Allah (subhanehu ve teala)'ın ipine sarılın; ayrılığa düşmeyin." (3/Âl-i İmran, 102-103) diye emretmektedir.

Takvâ kelimesi, "sakınmak" biçiminde çevrilir Türkçeye. Takvânın ne olduğunu bilmek, ancak yaşamakla mümkün. Ama takvânın salt korku demeye gelmediği rahatlıkla söylenebilir. Bu kavramın içerdiği anlamlar içinde, tabii korku da var. Ancak bu korku; ateşten, cehennemden, azabdan, kahrından korkmak değil. Bu tür korkuya "havf" derler ki, onda sevgi aranmaz.

Ya nedir? Takvâdaki korku, kulun Rabbiyle arasındaki sevgiyi yıpratma korkusudur. O yakacak diye değil; o sevmeyecek diye korkmaktır. Yanmanın en büyüğü O'nun sevmemesidir. İşte takvâ, kişinin Allah (subhanehu ve teala)'la arasında oluşturduğu sevgiyi yıpratmamak için tetikte durması, o sevgiyi gözbebeği gibi korumasıdır. Bu durumda vedûd olan Allah (subhanehu ve teala)'ın değil yasaklarını; O'nun hoşlanmama ihtimali olan şeyleri bile terkeder. Değil O'nun emirlerini; O'nu hoşnut edeceğini sandığı tüm eylemlere sarılır. Bütün bunları yaparken de başka hesaplar yapmaz. Yalnızca sevgiyi korumayı, onu yıpratmamayı amaçlar. Takvâda, titreyişin illeti ödül ya da ceza değil; sevgidir.

Takvâ sevginin zirvesidir. Sevgi, umut, korku... Bu üçlünün insan ruhunda meydana getirdiği hâlettir. Sevgi, umut, korku, üçü birlikte yalnızca Allah (subhanehu ve teala) için duyulur. Bunların üçünü birden Allah (subhanehu ve teala)'tan başkasına tahsis etmek tahsis edilen o şeyi "ilah" edinmektir. İnsan birini yalnız sevebilir, bu akidevî bir mesele teşkil etmez. Ya da birine umut besleyebilir, ve-yahut birinden korkabilir. Ancak bu üçünü birden Allah (subhanehu ve teala)'tan başkasına tahsis edemez. Bunu yapmak O'na eşler (endâd) bulmak demeye gelir. Fakat bunları tümüyle Allah (subhanehu ve teala)'a tahsis etmek kişiyi övgüye en lâyık makama ulaştırarak "müttakî" yapar. Bu

üç ayrı ruh hali insandaki üç farklı bilincin dinamiğidir; ulûhiyet, rubûbiyet ve ubûdiyet bilincinin...

Değil bunların üçünü birden Allah (subhanehu ve teala)'tan gayrıya tahsis etmek, mü'minin bir başkasını Allah (subhanehu ve teala)'ı sever gibi sevmesine bile Allah (subhanehu ve teala)'ın rızası olmamaktadır. Böyle bir durumu "kendisine ortak koşmak" olarak adlandırmaktadır. Cenab-ı Hak, "İnsanlardan kimi Allah (subhanehu ve teala)'tan başkalarını O'na eşler koşar. Allah (subhanehu ve teala)'ı sever gibi severler onları. İnananlar ise en çok Allah (subhanehu ve teala)'ı severler." (2/Bakara, 165) Bu sevgiye ilişkin hüküm. Bir de korkuya ilişkin olanı var:

"Kendilerine savaş farz kılınınca hemen içlerinden bir grup, insanlardan Allah (subhanehu ve teala)'tan korkar gibi, hatta daha fazla korkmaya başladılar: 'Rabbimiz niçin bize savaş farz kıldın? Bize biraz daha süre tanısaydın olmaz mıydı?' dediler. De ki: 'Dünya geçimi azdır; takvâ sahibi için ahiret daha iyidir. Size kıl kadar haksızlık edilmez.'" (4/Nisâ, 77)

Evet, Allah (subhanehu ve teala)'ı sever gibi sevenlerin durumunu belirten âyetin üslubuyla, Allah (subhanehu ve teala)'tan korkar gibi korkanların durumunu belirten âyetin üslubu arasında çok açık bir fark vardır. Yanlış sevginin cezası, yanlış korkunun cezasından kıyas götürmeyecek kadar büyük. Allah (subhanehu ve teala)'ı sever gibi sevmek adeta şirke tanımlanırken, Allah (subhanehu ve teala)'tan korkar gibi korkmak sadece yeriliyor. Bu da sevginin azametine çarpıcı bir örnek.

Kur'an'da Takvânın Yeri ve Önemi

Takvâ, sadece Muhammed (s.a.v.) ümmetine değil; bütün ümmetlere ve toplumlara emredilmiş bir vasiyettir:

"Andolsun, biz sizden önce kitap verilenlere ve sizlere: 'Allah (subhanehu ve teala)'tan ittika edin (korkup sakının)' diye vasiyet ettik (emrettik)." (4/Nisâ, 131)

"Nuh kavmi de gönderilen peygamberleri yalanlamıştı. Hani onlara kardeşleri Nuh: 'ittika etmez misiniz (korkup sakınmaz mısınız)?' demişti." (26/Şuarâ, 105-106).

Musa, Hud, Lut, İlyas (a.s.) da kavimlerine aynı soruyu sorup, aynı vasiyeti iletmişti (Bkz. sırasıyla 26/Şuarâ, 10-11; 123-124; 160-161; 37/Saffât, 123-124). Tüm bu âyetlerden öğrenmekteyiz ki, takvâ genel bir hedeftir. Bunun için peygamberler gönderilmiştir. Bütün şariatlar, emirler, vasiyetler bunun içindir. Şâyet takvâ, bir insanın kalbine yerleşirse, artık bundan böyle kendisini gözetle-yecek, rapor tutacak, hesaba çekecek bir polise ihtiyacı yoktur. Çünkü onun takvâsı, kendisini her türlü şerden alıkor, her türlü hayra da yöneltir.

Bakıyoruz ve görüyoruz ki, tüm peygamberlerin emirleri, bunun üzerine binâ edilmiş ve onlara itaata bağ-lı kılınmıştır. O halde itaatsız olarak takvâ öğrenilemez, uygulanamaz. Nerede takvâdan söz ediliyorsa, orada mutlaka itaat vardır:

İşte Nuh (a.s.) diyor ki: "Allah (subhanehu ve teala)'tan ittika edin (korkup sakının) ve bana itaat edin." (26/Şuarâ, 108) İşte Hud (a.s.) diyor ki: "O halde Allah (subhanehu ve teala)'tan ittika edin (korkup sakının) ve bana itaat edin." (26/Şuarâ, 126). İşte Salih (a.s.) (aynı ifâde: Bkz. 26/Şuarâ, 144); İşte Hz. Şuayb (26/Şuarâ, 179); İşte Hz. İsa (3/Âl-i İmran, 50)

İşte Hz. Muhammed (s.a.s.): "Ey iman edenler, Allah (subhanehu ve teala)'tan nasıl ittika etmek (korkup sakınmak) ge-rekiyorsa, öylece ittika edin (korkup sakının) ve ancak müslü-manlar olarak ölünüz." (3/Âl-i İmran, 103)

İlahî emirler, takvâyı gerçekleştirmek ve insan kalbine çıkmayacak şekilde kökleştirmek için farz kılınmıştır: "Ey iman edenler, sizden öncekilere farz kılındığı gibi, size de oruç farz kılındı. Umulur ki, takvâ sahibi olursu-nuz." (2/Bakara, 183).

"Ey temiz akıl sahipleri, kısısta sizin için hayât vardır. Umulur ki, takvâ sahibi olursunuz (korunup sakınırsınız)." (2/Bakara, 179).

"İşte Allah (subhanehu ve teala), insanlara âyetlerini böylece açıklar. Umulur ki, takvâ sahibi olurlar." (2/Bakara, 187).

Takvâ, büyük ve şerefli bir makamdır. Allah (subhanehu ve teala), kendisine yakınlığın ve uzaklığın ölçüsü olarak takvâyı göstermektedir: "Gerçekten, sizin en üstün olanınız, Allah (subhanehu ve teala) katında, en çok takvâ sahibi olanınız-dır." (49/Hucurât, 13).

Kur'an'da, dünyada kazanılacak olan en iyi azığın takvâ olduğu bildirilmektedir: "Azık edinin; Kuşkusuz azı-ğın en hayırlısı takvâdır." (2/Bakara, 197).

Dünyada insan için en güzel bir elbise görevi yapan şey takvâdır: "Ey Ademoğulları, biz size çirkin yerlerinizi örtecek giysi, süslenecek elbise indirdik. Takvâ elbisesi ise daha hayırlıdır." (7/A'râf, 26).

Allah (subhanehu ve teala), kendisine veli-dost olarak tak-vâ sahiplerini seçmiştir: "O'nun asıl velileri, evliyası sadece muttakilerdir. Fakat onların çoğu bunu bilmez." (8/Enfâl, 34)

"Haberiniz olsun, Allah (subhanehu ve teala)'ın evliyası (veli-leri-dostları), onlar için korku yoktur; onlar mahzun da olacak değillerdir. Onlar iman edenler ve ittika edenler (Allah (subhanehu ve teala)'tan korkup sakınanlar)dır." (10/Yûnus, 63-64)

Allah (subhanehu ve teala), sadece muttakilerin amellerini kabul edeceğini bildiriyor: "Allah (subhanehu ve teala), ancak muttakilerden (korkup sakınanlardan) kabul eder." (5/Mâide, 27)

Kur'an, sadece takvâ sahibi olanların, onun hidâye-tiyle doğru yolu bulacaklarını, onun gösterdiği yoldan gideceklerini bildiriyor: "O (Kur'an) takvâ sahipleri için kesin bir öğüttür." (69/Haakka, 48)

"Bu (Kur'an), bütün insanlara bir beyan (açıklama)dır. Takvâ sahipleri için de bir hidâyet ve öğüttür." (3/Âl-i İmran, 138).

Şâyet kişi takvâ sahibi olursa, Allah (subhanehu ve teala), onu şeytanın hile ve tuzaklarından korur: "Takvâyâ eren-lere şeytan tarafından bir vesvese dokunduğunda (Allah (subhanehu ve teala)'ın emir ve yasaklarını) hatırlayıp hemen gerçeği görürler." (7/A'râf, 201).

Takvâ üzerine kurulmamış her şey, sahibini sadece cehenneme sürükler: "Binâsını takvâ (Allah (subhanehu ve teala) korkusu) ve Allah (subhanehu ve teala) rızası üzerine kuran kimse mi daha hayırlıdır, yoksa yapısını yıkılacak bir yarın kenarına kurup, onunla beraber kendisi de çöküp cehennem ateşine giden kimse mi? Allah (subhanehu ve teala) zalimler topluluğunu doğru yola iletmez." (9/Tevebe, 109)

İnsanlar, Hz. Adem ve Havva'dan çoğalmaları veya her biri bir anne ve babadan doğmaları itibarıyla yara-tılıştâ eşittirler. Bu açıdan soy ve soplaları övünmeleri yersiz ve yanlış. Çünkü gerçek ve yegâne üstünlük tak-vâ üstünlüğüdür: "Ey insanlar, doğrusu biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık ve birbirinizle tanışmanız için sizi uluslara ve kabilelere ayırdık. Muhakkak ki Allah (subhanehu ve teala) yanında en değerli ve en üstün olanınız, takvâ bakımından en üstün olanınız (Allah (subhanehu ve teala)'tan en çok korkup sakınanınız)dır. Şüphesiz Allah (subhanehu ve teala) bilendir, her şeyden haberi olandır." (49/Hucurât, 13).

Takvâ, Yüce Allah (subhanehu ve teala)'ın mü'min kulları için işaret buyurduğu bir toplanma ve yardımlaşma nok-tasıdır: "İyilik ve takvâda yardımlaşın. Günah ve düşmanlıkta yardımlaşmayın." (5/Mâide, 2)

Peygamberimiz (s.a.s.) duâlarında Yüce Allah (subha-nehu ve teala)'tan çeşitli nimetleri talep ederken, takvâyı da istemiştir. Bu şekilde duâ etmesiyle, takvânın bizim için büyük önemini vurgulamıştır. Bir hadiste Rasûlüllah (s.a.s.) şöyle buyurur: "Arabın Arap olmayana hiçbir üstün-lüğü yoktur. Üstünlük ancak takvâ ile dir." (Ahmed b. Hanbel, V, 411)

"İnsanın cennete girmesine en çok sebep olan şey, onun Allah (subhanehu ve teala)'a karşı duyduğu takvâsıdır." (Ahmed b. Hanbel, II, 392 , 442)

"Allah (subhanehu ve teala)'a karşı takvâ sahibi olmanızı tavsi-ye ederim." (Ebû Dâvud, Sünen 5; Tirmizî, İlim 16).

Her cuma hutbesinde bu takvâ emri veya tavsiyesi tekrarlanır. Bütün hutbelerin özeti mahiyetinde, konuşmanın özü ve ana-fikri olarak bu sözler, Peygamberin sünneti olarak ifâde edilir: “Emmâ ba’dü feyâ ibâdelah! İttekullahe ve etfûh (Sözün özü şu: Allah (subhanehu ve teala)’ın kulları! Takvâ sahibi olun, Allah (subhanehu ve teala)’tan korkup sakının. Ve O’na itaat edin!)” Veya “ûsiy-küm bi-takvâllahi ve tâatih (Takvâyı, Allah (subhanehu ve teala) korkusunu tavsiye ederim.)” Ve eklenir: “Allah (subhanehu ve teala), kesinlikle takvâ sahipleriyle ve muhsinlerle beraberdir.” (16/Nahl, 128). Muhsin olmak da, muttaki olmanın değişik bir yansımasıdır. Muhsin, ihsan sahibi demek. İhsan: Güzel davranmak, iyilik ve infak etmek, davranışımızı ve konuşmamızı güzelleştirmek demek. İhsan: Allah (subhanehu ve teala)’ı görür gibi ibâdet etmek demek; ki, bunlar da takvâ özelliğidir.

Toplumdaki müslümanların tümü takvâ sahibi olurlarsa ancak o zaman İslâm бүtünüyle ayakta durabilir. Şâyet müslüman bireylerde takvâ zedelenirse, İslâm’a da zarar gelir. Her ferdin takvâsı, sorumluluğu nisbetindedir. Sapık bir inanç ve bayağı yaşayıştan, yani zifiri karanlık bir cahiliyyeden çıkan insanların, dünyanın bir benzerine şahit olmadığı mutluluk çağını oluşturmaları, toplumun takvâ temeline oturmasından kaynaklanmaktaydı. Takvâ sayesinde toplum canlandı, dirildi; dün çocuğunu diri diri toprağa gömen insan, karıncayı ezmeye özen gösterecek merhamet anıtına dönüştü.

Takvâyı Elde Etme Yolları

Takvâ, kalpteki bir melekedir. Bu meleke kalpte yer ettiği zaman, bundan da vücudun (cesedin) izleyeceği yol ortaya çıkar. Bu, Allah (subhanehu ve teala)’ın koyduğu programa göre devam eder. Hadis-i şerifte şöyle buyrulmuştur: “Gerçekten cesette bir et parçası vardır. Bu et parçası sağlıklı olduğu zaman, tüm vücut sağlam olur. Bu bozulunca tüm ceset de bozulur. Dikkat edin, bu et parçası kalptir.” (Buhârî ve Müslim) Anlaşıyor ki, insanın tümüyle düzelmesi, kalpteki takvâ ile ilgilidir. Bu takvâ gerçekleşince, gerekli olan şeyler ortaya çıkmaya başlar.

Takvâyı elde etmenin birinci yolu Allah (subhanehu ve teala)’ın Kitabını düşünerek, anlamaya ve uygulamaya çalışarak okumak, okumak, okumaktır: “Biz onu böylece Arapça bir Kur’an olarak indirdik ve onda korkulacak şeyleri, ikazları türlü şekillerde açıkladık. Umulur ki onlar (bu sayede) ittika ederler (korkup sakınırlar) ya da Kur’an onlar için öğüt olarak düşünme (yeteneğini) oluşturur.” (20/Tâhâ, 113)

Kur’an, kalplerde takvâyı engel olan problemleri giderir; gönüllere şifadır: “Ey insanlar, Rabbinizden size bir öğüt, gönüllerdekine bir şifa ve mü’minler için bir hidâyet ve rahmet gelmiştir.” (10/Yûnus, 57)

“Onlar Kur’an’ı gereği gibi düşünmüyorlar mı? Yoksa

“İNSANIN
CENNETE
GİRMESİNE
EN ÇOK
SEBEP OLAN
ŞEY, ONUN
ALLAH
(subhanehu
ve teala)’a
KARŞI
DUYDUĞU
TAKVÂSIDIR.”

(Ahmed b. Hanbel, II,
392 , 442)

kalpleri kilitli mi?” (47/Muhammed, 24).

Takvâyı elde etmenin ilk yolu imanla beraber Kur’an’a sarılmaktır. Çünkü Kur’an, iman etmiş bir kimseye sırlarını açar, hazinelerini saçar. Sahâbe de öyle diyordu: “Bize Kur’an’dan önce iman verilirdi.” İmanın aslı bulunduğu halde, kalpte yine hastalıktan biraz eser bulunur. Özellikle bizim gibi her tarafa manevi mikroplar saçan cahiliyye toplumundaki bulaşıcı hastalıklardan kalbin etkilenmemesi mümkün değildir. İman ettiği halde az da olsa hastalıktan kurtulamayan kalbin şifası, Allah (subhanehu ve teala)’ın Kitabı Kur’an’da mevcuttur. Kalbinde iman bulunmayan ve hidâyeti aramayan insanın O Kitap’tan yararlanması ise mümkün değildir. Kâmil bir imana, takvâ ile dolu selim bir kalbe ulaşmanın yolu Kur’an’dan geçer.

Takvâyı kazanmanın ikinci yolu hidâyete bağlı olan Allah (subhanehu ve teala)’ın ihsanı (bağışı)dır. Hidâyet olmadan takvâ olmaz: “Hidâyeti bulmuş olanlara gelince, (Allah (subhanehu ve teala)), onların hidâyetlerini arttırmış ve onlara takvâlarını vermiştir.” (47/Muhammed, 17)

Hidâyet, şahsi bir çaba göstermeyi ister. Bu şahsi gayreti, şu âyet bildirir: “Bizim uğrumuzda gayret gösteren, cihad edenlere, biz şüphesiz hidâyette kılarız, yollarımızı gösteririz.” (29/Ankebut, 69)

Hidâyet için, Allah (subhanehu ve teala)’ın Kitabına sarılmak ve mücadele gerekir. Mücadele, Kitap ve Sünnet’e bağlı kalmak ve bağ kuvvetlendirmek için gayret demektir. Bu gayret, diri ve uyanık olmakla sağlanır. Bunun için de zikir ve fikir şarttır. Zikir ile fikrin birleştiği en büyük amel, Kur’an’ı tedebbür ve tefekkürle okumaktır. Çünkü Kur’an bizzat zikirdir (36/Yâsin, 69). Bu konuda en etkili Kur’an tilaveti ise, gecelerin ihyası için kılınan teheccüd namazlarındaki okunan Kur’an’dır. “Doğrusu gece neşesi (gece ibâdeti), (insanın iç dünyasında uyandırdığı) etki bakımından daha kuvvetli, Kur’an okumaya daha elverişlidir.” (73/Müzzemmil, 6).

Kalp; küfürden, şikaktan, münafıklık hallerinden, kirlerinden arınmadıkça sağlığını (selim vasfını) kazanamaz. Rasûlullah şöyle buyurur: “Kul, bir hata işlediğinde kalbinde bir siyah nokta oluşur. Şâyet o kimse, nefsinin o günahı çekip çıkartır, tevbe eder ve Allah (subhanehu ve teala)’tan mağfiret dilerse kalbi cıllanıp temizlenir. Şâyet tekrar o hataya (günaha) dönerse, o leke büyür; öyle ki, tüm kalbini istila eder. İşte bu “rân”dır. Allah (subhanehu ve teala), bununla neyin kas-

dolduğunu Mutaaffin sûresinde zikretmiştir. “Kella bel râne alâ kulûbihim mâ kânû yeksibûn” “Hayır (onların sandıkları gibi değil), onların kazandıkları günahlar, kalplerini paslandırıp karartmıştır.” âyetinde buyurduğu “rân”dır. (Ahmed b. Hanbel, Tirmizî, Nesai, İbn Mâce -83/Mutaaffin, 14-)

Nefis, rahatlığa alışkındır, tembelliği sever, şehvete, lezzete ve dünyevi şeylerden istifâde düşkündür. Bütün bunlar, zahmet ve çile isteyen takvâ gereçleri ile çelişirler. “Cennet hoşla gitmeyen şeylerle sarılmış, cehennem de şehvetlerle kuşatılmıştır.” (Buhârî, Müslim).

Bu hususta takvâyâ meyil için üstün gelmek için gayret gerekir. İnsanın, heva ve heveslerini yenmesi için sıkıntılarla karşılaşsa da sabır ve sebat göstermesi lazımdır. “Kim de Rabbinin makamından korkar ve nefsi de hevâdan (kötü istek ve tutkular) sakındırırsa, artık hiç şüphesiz cennet onun için bir barınma yeridir.” (79/Nâziât, 40-41).

“Sizden herhangi biriniz hevâsını benim getirdiğime tâbi

şeyde mü’min kulunun ruhunu kabzetmedeki tereddüdüm kadar hiç tereddüde düşmedim: O ölümü sevmeyiz; ben de onun sevmeyişi şeyi sevmem.” (Buhârî, Rikak 38; Kütüb-i Sitte, İ. Canan 13, 244).

Takvâyâ ulaşmak için, başta haramları terketmek ve farzları ifâ etmek gerekir. Namaz, zekât, cihad, faize bulaşmamak... Sonra, nâfilelere devam etmek gerekir. Namazların sünnetleri başta olmak üzere nâfile namazlar, özellikle teheccüd namazı, zikir, tefekkür, sünnetlere sarılmak gibi şeylerle takvâ sağlanabilir. Nâfilelere önem verirken dikkat edilmesi gereken önemli bir durum vardır. O da; bazı insanlar, nâfileyi farzların önüne geçiriyor, farz derecesinde mecbur tuttıkları nâfileleri yapacağım diye nice farzları ihmal ediyorlar. Bu, şeytanın sağdan yaklaşarak, mühimmi ehemme tercih ettirmesiyle ilgili bir tuzaktır. Bu tuzağa düşmemek için edille-i şer’iyye sıralamasını unutmamak; imandan sonra öncelikle yapılması gerekenin haramları terk ve farzları eda olduğunu unutmamak gerekir.

Bununla birlikte, yaptıklarımızla yetinmeyip, iki günümüzü eşit geçirmeyen bir çaba ile takvânın zirvelerine tırmanmak için, sünnet ve nâfilelerden yapabildiklerimizin sayısını artırmaya çalışmak; sırat-ı müstakim budur. Emr-i bil-mâ’ruf nehy-i anî’l münker, bildiğimiz hakkı yaşayıp, bilmediklerimizi öğrenmeye çalışmak, namazı huşu ile ve imkân nisbetinde cemaatle ikame etmek, sabır, zikir, istiğfar ve tefekkür takvânın sağlamlaşması için önemli hususlardır.

kılmadıkça iman etmiş sayılmaz.” (İmam Nevevî, Kırk Hadis).

Nefsin sürekli olarak kullukla ilgili görevlerle, hayırla uğraşması gerekir. Çünkü nefsi kirlilerden, paslardan temizleyecek olan şey bunlardır. Şâyet nefis, hayırla meşgul olup uğraşmazsa, bu takdirde insanı şer ve kötülüklerle meşgul eder. Hayât, boşluk kabul etmez. Çünkü kişi devamlı ibâdet halindedir: Ya Allah (subhanehu ve teala)’a, ya da Allah (subhanehu ve teala)’ın dışındakilere. Tek önderimiz olan Peygamberimiz, kişinin nefsin meşgul etmesi gereken durumu tarif etmişlerdir. Hadis-i Kudside şöyle buyrulur:

“Allah (subhanehu ve teala) Teâlâ şöyle buyurdu: ‘Kim benim veli kuluma düşmanlık ederse ben de ona harp ilân ederim. Kulumu bana yaklaştıran şeyler arasında en çok hoşuma gideni, ona farz kıldığım şeyleri eda etmesidir. Kuluma bana nâfile ibâdetlerle yaklaşmaya devam eder, sonunda sevgime erer. Onu bir sevdimmi artık ben onun işittiği kulağı, gördüğü gözü, tuttuğu eli, yürüdüğü ayağı (aklettiği kalbi, konuştuğu dili) olurum. Benden bir şey isteyince onu veririm, benden sığınma talep etti mi onu himayeme alırım, korurum. Ben yapacağım bir

Kur’an, kurtuluşu nefis tezkiyesine bağlı kılmaktadır: “Nefse ve ona bir düzen içinde biçim verene, sonra ona fücürünü (sınır tanımaz günah ve kötülüğünü) ve takvâsını (ondan sakınmayı) ilham edene andolsun. Nefsini tezkiye eden (kötülüklerden arındırıp temizleyen) kurtuluşa ermiş; onu kötülüklerle gömen (günahla örtüp saran) de yıkıma uğramış, ziyan etmiştir.” (91/Şems, 7-10).

“Muhakkak mü’minler felah bulmuş, kurtuluşa ermişlerdir. Ki onlar, namazlarında huşû içindedirler. Onlar ki, boş ve yararsız şeylerden yüz çevirirler. Onlar ki, zekatı verirler. Ve onlar ki, iffetlerini korurlar. Yine onlar ki, emanetlerine ve ahidlerine riâyet ederler. Onlar ki namazlarına devam ederler. İşte vâris olacak olanlar bunlardır. Onlar Firdevs cennetine vâris olacaklardır, orada ebedî olarak kalıcılardır.” (23/Mü’minûn, 1-5, 8-11).

İşte sayılan bu altı nitelikten biri şâyet ihlal edilir, çiğnenirse, bu henüz nefsin tezkiye edilmemiş, temizlenmemiş olduğuna delildir. Takvâyâ erişememiştir bu konuda eksikleri olan. O kimsenin çaba ve gayreti henüz yeterli düzeyde değildir. Nefis, namazda huşua eremeyince, o nefis mücadeleye ihtiyacı çok olan nefistir.

O nefis, boş şeylerden hâlâ yüz çeviremiyorsa yine mücahedeye ihtiyaç vardır. İffetini koruyamıyor, karşı cinsle imtihanını kazanamıyorsa o nefis mücahedeye gerek duymaktadır. Emanete ve verdiği söze, randevu dakikasına riâyet etmiyorsa, beş vakit namazına huşu ile devam edip namazlarını muhafaza edecek davranışlardan kaçınamıyorsa o nefsin mücahede için daha çok yol kat etmesine ihtiyaç vardır.

Nefsin tezkiye olup arınmasının ölçüsü, bu sayılan niteliklerdir. Ne zaman bu nitelikler nefis için huy ve tabiat halini alırsa, hiçbir zorlama ve sıkıntı olmaksızın bunları işlerse, riya, kendini beğenme ve gururdan uzak olarak bunları işlerse, işte o zaman bu nefis tezkiye olmuş, arınıp temizlenmiştir. İnsan da yaptığı mücahede- sinde başarıya ulaşmıştır.

Takvâsını koruyup müslüman olarak ölünceye kadar bu çizgisini devam ettirmek, takvâsını artırıp bu yolda yarışı ön saflarda bitirmeye çalışmaktır onun yapacağı. Böyle bir durum kazanılmadıkça, mutlaka Kur'an okumakla, her an ibâdet şuuruyla, zikirle, oruçla mücahede- yi desteklemelidir. Tabii, bunlar hakkında sahih ve yeterli bilgi sahibi olunmadan bu özelliklere sahip olunamaz.

Takvâyı elde etmenin yollarından biri oruç tutmaktır. *"Ey iman edenler, sizden öncekilere farz kılındığı gibi oruç, size de farz kılındı. Umulur ki takvâyâ ulaşsınız."* (2/Bakara, 183).

Takvâ cennet yoludur. Buhârî ve Müslim' de geçen bir hadis-i şerif şöyledir: *"Cehennem şehvetlerle kaplıdır, cennet ise zorluklarla çevrilidir."* Oruç, kişinin dünyevî lezzete üstün geldiğinin işaretidir. İnsan için, imtihanı en güç ve zor lezzet, açlık ve cinsel duygu ile ilgili lezzettir. İnsan bu ikisine hakim olursa, artık ötesi kolaydır. Nefsinin diğer istek ve lezzetlerine insan daha kolaylıkla hakim olabilir. İşte oruç, bu iki lezzete galip gelmenin aracı olduğundan, takvâ aracıdır, ittika ve takvâ okulu- dur. Onun için "oruç, sabrın yarısıdır." "Sabır da imanın yarısıdır." Hedef ise takvâdır.

Rasûlullah (s.a.s.), oruç tuttuğumuz Ramazan ayı içinde yapmamız gereken öyle sünnetler bırakmışlardır ki, bunların hepsi de takvâ yollarının pekişmesi için gereken önemli hususlar olarak görülür. Kim bunların tümünü yapabiliyorsa, o kimse takvâda zirveye ulaşmıştır. Rasûlullah (s.a.s.), bu ay içerisinde çok çok Kur'an okumayı bize sünnet kılmıştır. Bilindiği gibi Kur'an okumak, takvâyâ varabilmenin yollarından biridir. Allah (subhanehu ve teala) yolunda infakı sünnet kılmıştır. Aynı şekilde infak da Bakara sûresinin ilk âyetlerinde açıklandığı gibi bizi takvâyâ ulaştırır. Ramazan'ın son on gününde itikâfa girmeyi bize sünnet kılmıştır. Böylece ibâdetlerin tümüyle ilgilenebilme imkânını vermiştir. Bu da takvâyâ götüren araçtır. Kim Ramazan okuluna girer, çalışkan bir talebe olup ödevlerini yaparsa bu ay sonunda takvâ diplomasını alır ve bayram yapmaya hak kazanır.

Nâfile oruca gelince, bu da Pazartesi ve Perşembe günleri tutulan oruç gibi Ramazan dışında tutulan oruçlardır. Her aydan üç gün oruç tutmak, Şevval ayında altı gün oruç tutmak, arefe ve aşure günleri oruç tutmak gibi. Bütün bunlar sünnet olan oruçlardır.

"Ey insanlar, sizi ve sizden öncekileri yaratan rabbinize kulluk/ibâdet edin ki takvâ sahibi olasınız." (2/Bakara, 21).

Allah (subhanehu ve teala)'a ibâdet kabul edilen tüm tâatler, kişiyi takvâ yolunda ilerletir. İbâdet de bilgisiz olmaz. Bir hadis-i şerif şöyledir: *"Dinde bilerek Allah (subhanehu ve teala)'a ibâdet etmekten daha üstün bir şey yoktur."* (Beyhaki)

Farzlar, sünnet ve nâfilelerden daha öncelikli ve ehemmiyetli olduğu gibi; haramları terkedip fesatla mücâdele etmek, farzlardan da önce ve önemlidir. *"Sizi neden nehyettiysem, hemen ondan kaçın ve size neyi emrettiysem, onu da gücünüzün yettiğince işleyin."* (Buhârî ve Müslim).

Müslüman, açık-seçik olan haramı terkeder. Şüpheli olanların hükmünü araştırıp öğrenir. Hükmü kesin bilinmeyen şeylerden de uzaklaşır. Çünkü o iş, yasak ihtimali olan şüpheli bir şeydir. Şüpheli şeyleri terketmek takvâ- dır. *"Helallar ve haramlar bellidir. Siz, şüpheli şeylerden aman ha kaçın."* (Buhârî, İman 39; Müslim, Müsâkat 107).

Takvâ yolcusu, farzların yanında vacipleri yapacak, bunlarla birlikte mendup olanları da işlemeye çalışacaktır. Ancak, bir mendub sebebiyle bir farzı zayi etmeyecektir. İşte, felaha ermek için mü'min, sıralamaya özen göstererek hayâtını ibâdetlerle tanzim etmelidir. Tabii, ibâdet denilince sadece namaz oruç akla gelmemelidir. Allah (subhanehu ve teala)'ın meşru kıldığı herhangi bir eylem, sağlam bir niyyetle, Allah (subhanehu ve teala)'ın istediği ve Rasûl'ün (s.a.s.) uyguladığı usulde bir mü'min tarafından işlendiği takdirde bu amel ibâdetdir. Ve her ibâdet takvâyâ götüren araçtır.

Kişiyi ilgilendirmeyen, gereksiz, faydasız şeyi (mâlâyânî) terk etmek takvâdandır: *"Kişinin mâlâyânîyi (kendisini ilgilendirmeyen faydasız şeyi) terketmesi, güzel müslüman olduğunun (müttakîliğinin) kanıtıdır."* (Tirmizî, Zühd 11, İbn Mâce, Fiten 12)

"Allah (subhanehu ve teala)'a ve âhiret gününe iman eden, ya hayır konuşur veya susar." Bırakın günah olan yalan, çirkin söz gibi ifâdeleri; boş ve faydasız bile konuşmaz takvâ sahibi olmak isteyen.

Bir araştırmaya göre, günlük konuşmaların % 85'i, söylenmesi de olabilecek olan gereksiz sözlerden oluşuyor. İnsanî özellikler yerine; geyik muhabbetleri ile meşgul olmaya devam edersek takvâyâ ulaşamayız. Boş söz yerine; zikir, istiğfar, Kur'an tilaveti ile dilimizi ve gönlümüzü süslemeliyiz. Hatta dünyevi bir işle meşgul olurken bile, dilimizden şükür ve zikri, gönlümüzden fikri terketmemeliyiz, ki takvâyâ ulaşalım. Unutmayalım ki, "iki gününü eşit geçiren (her gün, bir önceki günden daha fazla Allah (subhanehu ve teala)'a yaklaşıma çalış- man), aldanmıştır."

Kalbi yumuşatıp takvâyâ müsait hale getirmek için; akraba, dost, fakir, hasta ve kabir ziyaretleri en verimli ilaçlardır. Gülmeyi azaltmak ve Allah (subhanehu ve teala) korkusundan dolayı ağlamayı çoğaltmak da, takvâ zirve- lerine tırmanırken müttakînin yardımcılarıdır. *"Çok gül- meyin, çünkü çok gülmek kalbi öldürür."* (Kütüb-i Sitte, hadis no: 7281, c. 17, s. 584)

"Sinek başı kadar bile olsa, gözünden Allah (subhanehu ve teala) korkusuyla yaş çıkan ve bu yaşı yanağına geçecek kadar akan hiçbir mü'min kul yoktur ki, Allah (subhanehu ve teala) onu (ebedî) ateşe haram etmesin!" (Kütüb-i Sitte, hadis no: 7283, c. 17 s. 585).

Takvâ Konusunda Sünnetullah (Allah (subhanehu ve teala)'ın Değişmez Kanunları)

a- Takvâ sahiplerine Allah (subhanehu ve teala) furkan (hak ile bâtılı ayırdedecek bir anlayış) verir:

"Ey iman edenler, Allah (subhanehu ve teala)'tan ittika ederseniz (korkarsanız), O size iyi ile kötüyü ayırdedecek bir anlayış verir, kötülüklerinizi örter ve sizi bağışlar. Allah (subhanehu ve teala) büyük lütuf sahibidir.» (8/Enfâl, 29)

Âyette geçen "iyi ile kötüyü ayırdedecek bir anlayış" olarak tercüme edilen "furkan" kelimesi, "takvâ" gibi mutlak ve kapsamlı bir kelimedir. Takvâ'yı meyve veren ağaca benzetirsek, furkan da onun meyvesidir, diyebiliriz.

"Furkan" lügatta, iki veya daha çok şeyler arasını açmaktır. Buna göre âyetin manası şöyledir: "Dini, şeriati ve yaratıkların nizamı konusundaki sünneti (kanunu) gereğince, korkulması gereken her şeyde Allah (subhanehu ve teala)'tan korkarsanız, bu takvâ sebebiyle size hak ile bâtılı ayıracak ilmî bir meleke (bilgi ve yetenek), hidâyet ve kalplerinizde nur verir; Bu sayede insan hakkı bulur ve yolunu şaşırmaz. Bâtıl da onu aldatamaz. Allah (subhanehu ve teala), takvâ sahibi mü'minleri aziz; kâfirleri zelil etmek sûretiyle de hak ehli ile bâtıl taraftarları arasını ayıracak bir yardım, şüphelerden arındıracak bir çıkış yolu, dünyevî sıkıntı-lardan ve uhrevî azaptan kurtuluş nasib eder."

b- Takvâ sahiplerine Allah (subhanehu ve teala), çıkış yolu gösterir. Sıkıntılardan kurtarır, güzel ve temiz rızık verir:

"Kim Allah (subhanehu ve teala)'tan ittika ederse (korkarsa), (Allah (subhanehu ve teala)) ona bir çıkış (yolu) yaratır. Ve onu ummadığı yerden rızıklandırır. Kim Allah (subhanehu ve teala)'a güvenirse, O, ona yeter." (65/Talâk, 2-3).

Yani, Allah (subhanehu ve teala), emrettiğini yapmak, yasakladığından kaçınmak sûretiyle Allah (subhanehu ve teala)'tan korkan kimseye her türlü sıkıntıdan (kurtulacak) bir çıkış yolu verir, ummadığı yerden onu rızıklandırır ve verdiği şeylerde bereket nasib eder. Kim Allah (subhanehu ve teala)'a tevekkül eder, yani işini O'na havale ederse, önemseydiği şeyleri temin konusunda Allah (subhanehu ve teala) ona yeter. "Kim Allah (subhanehu ve teala)'tan ittika ederse (korkup sakınırsa), (Allah (subhanehu ve teala)) ona işinde bir kolaylık verir." (65/Talâk, 4).

c- Allah (subhanehu ve teala), takvâ sahipleriyle beraber:

"Çünkü Allah (subhanehu ve teala), ittika edenlerle (azabından korunanlarla) ve iyilik edenlerle beraberdir." (16/Nahl, 128).

Allah (subhanehu ve teala); desteği, yardım ve hidâyetiyle muttakilerle beraber olur. Bu, Allah (subhanehu ve teala)'ın tüm kullarını görüp gözetmesi ve onlarla beraber olması anlamından daha farklı, muttakilerle özel bir beraberliktir.

"Ve (iyi) biliniz ki Allah (subhanehu ve teala), takvâ sahipleriyle beraberdir." (9/Tevbe, 36).

"Ve (iyi) âkıbet, güzel son takvâ sahipleri içindir." (7/A'râf, 128)

«Âkıbet, güzel sonuç da takvânındır.» (20/Tâhâ, 132)

"Gerçekten Allah (subhanehu ve teala), takvâ sahiplerini sever." (9/Tevbe, 7).

d- Amelin ıslah edilip düzeltilmesi de yine takvâ sahiplerine verilir:

"Ey iman edenler, Allah (subhanehu ve teala)'tan ittika edin (korkup sakının) ve doğru söyleyin. (Böyle davranırsanız) Allah (subhanehu ve teala) amellerinizi ıslah eder, işlerinizi düzeltir ve günahlarınızı bağışlar. Kim Allah (subhanehu ve teala)'a ve Rasûlü'ne itaat ederse büyük bir kurtuluşa ermiş olur." (33/Ahzâb, 70-71).

e- Allah (subhanehu ve teala), kâfirlere karşı savaşta takvâ sahiplerine yardım eder:

"O zaman sen mü'minlere: 'Rabbınızın, size indirilmiş üç bin melek ile yardım etmesi, size yetmez mi?' diyardın. Evet, sabreder, ittika ederseniz (Allah (subhanehu ve teala)'tan sakınırsanız) onlar (düşmanlarınız) hemen şu an üzerinize gelseler, Rabbınız, nişanlı beş bin melek ile sizi takviye eder (size yardım eder)." (3/Âl-i İmran, 124-125).

Yani düşmanla karşı karşıya kalma konusunda sabır gösterir, her hususta gûnahtan sakınırsanız, âyette ifâde edildiği şekliyle, Allah (subhanehu ve teala), sizi destekler.

f- İktisadî manadaki refah ve bolluk, iman ve takvâ ile:

"O ülkelerin halkı iman edip ittika etselerdi (gûnahtan sakınsalardı), elbette onların üstüne gökten ve yerden nice bereket (bolluk) kapıları açardık; fakat yalanladılar, Biz de ettikleri yüzünden onları yakalayırverdik." (7/A'râf, 96).

Yani, kent halkı Allah (subhanehu ve teala)'a iman edip O'nun haram kılarak yasakladıklarından kaçınırsa, yağmur ve bitki vererek yerden ve gökten bereket kapılarını açarız. Fakat, peygamberlerini yalanlayınca Allah (subhanehu ve teala), onları yakalayırverdik.

hu ve teala), küfür ve masiyetlerinin bir cezası olarak, onları kuraklık ve kıtlıkla yakalayıp cezalandırdı.

“Eğer ehl-i kitap iman edip takvâ sahibi olsalardı (kötülüklerden sakınsalardı), elbette onların kötülüklerini örter ve onları nimetlerle donatılmış cennetlere sokardık. Eğer onlar Tevrat’ı, İncil’i ve Rablerinden kendilerine indirileni (Kur’an’ı) doğru dürüst uygulasalardı, şüphesiz hem üstlerinden, hem de ayaklarının altından (sayısız nimetleri) yerlerdi (yeraltı ve yerüstü zenginliklerinden istifade ederek refah içinde yaşarlardı). Onlardan aşırılığa kaçmayan (mu’tedil) bir zümre vardır; fakat çoğunun yaptıkları ne kötüdür!” (5/Mâide, 65-66).

Dini uygulamak, takvâ sahibi olmak; medenî ve iktisadî bakımdan toplumları geri bırakmak şöyle dursun, refah ve mutluluğun zirvesine çıkarır. Dini bırakıp menfaat felsefesine göre hareket edenler, zayıfları, başka ulusları sömürme yoluna gittikleri için gerilik, sefalet, savaş ve kargaşalara sebep olmaktadır. Allah (subhanehu ve teala)’ın hâkimiyetine boyun eğildiği takdirde yeryüzünde hiçbir kimse zerrece zulme uğramayacak, herkes hakkını alacak, zenginlik, bolluk ve refahı meşru yollarda arayacak ve işte o zaman gökten nimetler yağacak, bolluk ve bereket olacak, yerden de zenginlikler fışkıracaktır.

g- Takvâ sahibinin eciri, hem dünya hem ahirette verilir:

“...Güzel davrananların ecrini, mükâfatını zâyi etmeyiz. İman edip de ittika edenler (kötülüklerden sakınanlar) için elbette âhiret mükâfatı daha hayırlıdır.” (12/Yûsuf, 56-57).

Yani, Allah (subhanehu ve teala) imanla takvâyı birleştiren muhsin (güzel davranan) kullarının ecrini verir. Onlara dünyada ve ahirette ecir verir. Ahiret eciri onlar için daha hayırlıdır; çünkü devamlıdır. Dünya eciri ise geçicidir. Mü’min, yaptığı güzel işlerin dünya ve âhirette sevabına nail olurken; kâfire dünyevî karşılığı önceden verilir, âhirette ise artık onun bir payı olmaz.

“Vay o inkâr edenlerin ateşteki haline! Yoksa Biz, iman edip de salih işler yapanları, yeryüzünde bozgunculuk yapanlar gibi mi tutacağız? Yoksa, muttakileri (Allah (subhanehu ve teala)’tan korkup sakınanları) facirler (yoldan çıkanlar) gibi mi tutacağız?” (38/Sâd, 27-28).

“Hiç şüphesiz müttakî olanlar, cennetlerde ve pınarlardadır. Rablerinin kendilerine verdiğini alanlar olarak. Çünkü onlar, bundan önce ihsanda bulunan güzel iş ve iyilik yapanlardandı.” (51/Zâriyât, 15-16)

“Müttakîlere gelince tartışmasız onlar, güvenli bir makamdadırlar.” (44/Duhan, 51)

“Müttakîler hariç olmak üzere, o gün, dostlar kimi kimine düşmandır.” (43/Zuhruf, 67)

“Gerçek şu ki, müttakîler için bir kurtuluş ve mutluluk vardır. Nice bahçeler ve üzüm bağları.” (78/Nebe’, 31-32)

“Allah (subhanehu ve teala), takvâ sahiplerini kurtuluşa erdirir. Onlara hiçbir kötülük dokunmaz ve onlar üzülmezler.” (39/Zümer, 61).

Ebû Zerr (r.a.) anlatıyor: Rasûlullah (s.a.s.) buyur-

dular ki: “Ben bir âyet biliyorum. Eğer insanların hepsi onu tutsaydılar, hepsine kâfi gelirdi.” Ashab, “Ey Allah (subhanehu ve teala)’ın Rasûlü, bu hangi âyettir?” diye sordular. Peygamberimiz: “Ve men yettekillahe yec’al lehû mahracen (Ve kim Allah (subhanehu ve teala)’tan korkarsa -takvâ sahibi olursa- Allah (subhanehu ve teala) o kimseye bir çıkış yolu ihsan eder.)” (65/Talâk, 2) âyetini okudu. (Kütüb-i Sitte, hadis no: 7297, c. 17, s. 591).

Özetleyecek olursak, Allah (subhanehu ve teala), takvâ üzere olanlarla beraberdir. (16/Nahl, 128).

Takvâ üzere olana Allah (subhanehu ve teala), iyiyle kötüyü ayırt etme özelliği verir (8/Enfâl, 29).

İşlerini kolaylaştırır (65/Talâk, 4).

Her sıkıntılı işine bir çıkış yolu verir, hiç hesap etmediği yerden rızıklandırılır (65/Talâk, 2).

Takvâ üzere olan korkmaz ve üzülmez (7/A’râf, 25).

Sermâyesi takvâ olanın kazancı, kimsenin paha biçmeyeceği kadar büyük olur.

Ebû Zerr (r.a.) anlatıyor:
RASÛLÜLLAH (s.a.s.)
buyurdular ki:

“BEN BİR ÂYET
BİLİYORUM. EĞER
İNSANLARIN HEPSİ ONU
TUTSAYDILAR, HEPSİNE
KÂFİ GELİRDİ.” ASHAB,
“EY ALLAH (SUBHANEHU
VE TEALA)’IN RASÛLÜ,
BU HANGİ ÂYETTİR?”
DİYE SORDULAR.
PEYGAMBERİMİZ: “VE
MEN YETTEKILLAHE
YEC’AL LEHÛ MAHRACEN
(VE KİM ALLAH (SUBHANEHU
VE TEALA)’TAN KORKARSA
-TAKVÂ SAHİBİ OLURSA-
ALLAH (SUBHANEHU VE
TEALA) O KİMSEYE BİR ÇIKIŞ
YOLU İHSAN EDER.)” (65/
TALÂK, 2) ÂYETİNİ OKUDU.

(Kütüb-i Sitte,
hadis no: 7297, c. 17, s. 591).

TEVESSÜL

CAİZ OLAN VE OLMAYAN TEVESSÜL

Hamd, Alemlerin Rabbi Allah'a (*Subhanehu ve teala*) mahsustur. Salâtu Selâm Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in, Ehlinin, sahabesinin ve de kıyamete kadar onları dost edinen herkesin üzerine olsun.

Ehli Sünnet Ve'l Cemaat alimlerinin çoğunluğu tevessülün meşruluğunda birleşmişler ve bu konuda ayetleri ve sahih hadisleri delil edinmişlerdir. Ancak tevessül kavramı bazı müslümanların zihninde kitap, sünnet ve bu ümmetin salih selefinin sunduğu biçimden farklı bir anlayışa bürünmüştür. Bu kimseler, tevessülü İslamın ruhu ve Allah Rasulu sallallahu aleyhi ve sellem'in metoduyla çelişir bir tarzda algılayarak zayıf ve mevzu hadisleri kendilerine delil edinmişler, dahası tevessül konusunda gelen ayetleri yanlış anlayışlarıyla uyuşacak biçimde tevیل etmişlerdir.

Oysa bu kimseler, sahabe ve Tabiun'un bu kavramı nasıl anladıklarına bir bakmalıydılar. Zira bu ümmetin selefi olarak bilinen ilk dönem müslümanları, ayetleri ve hadisleri anlamada insanların anlayış olarak en üstün, doğruluk açısından en güvenilir olanlarıdır. Onlar Allah Rasulu sallallahu aleyhi ve sellem'in şu tanıklığıyla bu ümmetin en hayırlılarıdır.

"İnsanların en hayırlısı çağımızdakilerdir. Sonra onları izleyen çağdakiler, sonra bunların peşinden gelenler..."

Allah'a (*Subhanehu ve teala*) ve ahiret gününe iman eden her müslüman, şeytanın amelinden olan hevâya ve şüphelere tabi olmayı bırakmalı, selefi salih'in gittiği yola tabi olmalıdır. Bu noktadan hareketle bid'at ve hevâ ehlinin diline doladığı bu konuya gücümüz yettiğince ve bu birkaç satırın elverdiği ölçüde açıklama getirmeyi hedefledik. Yardım Allah'tandır.

• Tevessülün Tanımı:

Vesile, sözlük anlamıyla, kendisiyle başkasına yaklaşılandır. Talebedilene yakın olmak ve ona arzuyla varmak anlamına da gelir. Diğer bir anlamı da sultanın katındaki mevki, yakınlık derecesidir.

Şer'i istilahta ise, Allah (*Subhanehu ve teala*) katında yüksek bir derece elde etmek, bir fayda sağlamak veya bir zararı savmak suretiyle ihtiyaç gidermek veya dünya ve

ahirette arzulanan birşeyi elde etmek için Allah'a (*Subhanehu ve teala*) ve Rasûlü'ne taatte bulunup salih amel işlemek suretiyle Allah'a (*Subhanehu ve teala*) yakın olmaktır. Allah'a (*Subhanehu ve teala*) tevessülde bulunmak ancak onun çizdiği sınırlar içerisinde mümkündür.

Vesile, üç esasa dayanır.

- Kendisine tevessülde bulunulan. Bu Lütuf ve Kerem sahibi Allah'dır.
- Tevessülde bulunan. İhtiyacının giderilmesini arzulayan kuldur.
- Kendisiyle tevessülde bulunulan. Bu da, kendisiyle Allah'a (*Subhanehu ve teala*) yaklaşılacak salih ameldir.

• Tevessülün Fayda Sağlaması, İhtiyacın Giderilmesi İçin Gözetilmesi Gereken Şartlar:

- Tevessülde bulunan kul salih bir mü'min olmalı, ameliyle Allah'ın (*Subhanehu ve teala*) vechini gözetmelidir.
- Kendisiyle tevessülde bulunulan amel, Allah'a (*Subhanehu ve teala*) yakınlığı elde etmeleri için, O'nun kullarına şeriat kıldığı amellerden olmalıdır.
- Yapılan amel meşru olmalı, Allah Rasulu sallallahu aleyhi ve sellem'in sünnetine uygun düşmelidir. Bu amel ona bir şey ekleyerek ya da ondan bir şeyi eksilterek, yahut yapılması şeriatle sabit olanın zaman ve yerini değiştirerek yapılmamalıdır.

Görüldüğü üzere, nasıl ki mümin olmayanların ameli Allah'a (*Subhanehu ve teala*) yakınlık vesilesi olmaz ise, bid'at amellerle de O'na tevessülde bulunulmaz.

Tevessül Çeşitleri

- Meşru Tevessül
- Bid'at Tevessül

1) Meşru Tevessül Ve Çeşitleri:

Meşru tevessül; söz, fiil veya inanç olarak Allah'ın (*Subhanehu ve teala*) sevip hoşnut olduğu vacip veya müstehap amellerle Allah'a (*Subhanehu ve teala*) yakın olmaktır. Çeşitleri şunlardır:

a) Güzel İsimleri ve Yüce Sıfatlarıyla Allah'a Tevessül:

Bunlarla tevessül en hayırlı tevessül çeşitlerinden olup, onların en yücesi ve en faydalısıdır. Bu tevessül türüne delil olarak şuayeti verebiliriz:

"Güzel isimler Allah'ındır. Onlarla Allah'a duada bulunun" (A'raf, 7/180)

Ayetten de anlaşılacağı gibi Allah'a (Subhanehu ve teala) isimlerinden veya sıfatlarından biriyle tevessülde bulunmak Allah'ın (Subhanehu ve teala) sevip hoşnut olduğu amellerdendir. Bu nedenle Allah Rasulu sallallahu aleyhi ve sellem bu tevessül türü ile tevessülde bulunmuştur. Bize düşen de Allah Rasulu sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabının ve tabiûn'un dua ettiği gibi duada bulunmak, Allah'a (Subhanehu ve teala) yaklaşılmaya, yakın olmaya çalışırken onları kendimize örnek almaktır.

b) Salih Amelle Tevessül:

Bir müslümanın "Allahım! Sana olan imanım, Rasûlü'ne duyduğum sevgi ve inançla beni rahata erdirmeni senden dilerim" demesi bu türdendir. Kulun; namaz, oruç, cihad, Kur'an tilaveti, zikir, istiğfar, hayır işleyip haramdan sakınmak gibi salih amellerle Allah'a (Subhanehu ve teala) yakınlık aramasıdır. Buna delil olarak: *"Derler ki -Rabbimiz! İman ettik. Günahlarımızı bağışla ve bizi cehennem azabından koru..." (Âli-İmrân, 3/16)* ayetini verebiliriz.

Sünnetten getirilecek delil ise mağara ashabının kıssasıdır. Bu kıssada geçmiş ümmetlerden üç kişi kötü hava koşullarında bir mağaraya sığınır. Derken bir kaya düşerek mağaranın girişini tıkar. Onlar da yapmış oldukları salih amellerle dua edip tevessülde bulunarak Allah'tan (Subhanehu ve teala) yardım dilerler. Allah (Subhanehu ve teala) da taşı aralayarak kurtulmalarını sağlar. (Muttefekun aleyh)

c) Salih Kimselerin Dualarıyla Tevessül:

Kul dara düştüğünde kendini Allah'a (Subhanehu ve teala) karşı günahkar hissederek salih bir kimsenin duasını talep edebilir. Ancak bu kimse itikadı düzgün, ilim ve

takva sahibi bir kimse olmalıdır. Bu tevessül türüne delil olarak: *"Rabbimiz! Bizi ve imanda bizi geçmiş olan kardeşlerimizi bağışla!" (Haşr, 59/10)* ayeti verilebilir.

Ayrıca Allah Rasulu sallallahu aleyhi ve sellem'nun: *"Mü'minin, müslüman bir kimsenin gıyabında kardeşi için yapmış olduğu dua kabul edilir"* (Müslim) hadisi de bu tevessül türüne delildir. Yine Enes b. Malik'ten rivayet edilen şu olay deliller cümlesindendir:

"Kıtlık zamanı Ömer, Abbas b. Abdulmuttalib (r.a.) ile yağmur duasına çıkarak şöyle dua etti: -Allahım! Sana Peygamberimiz ile tevessülde bulunurduk sen de bize yağmur yağdırırdın. (Şimdi) Sana Peygamberimizin amcası ile tevessülde bulunuyoruz. Bize yağmur indir. Ravi der ki-Yağmur inmiştir." (Buhari)

• Hz. Ömer'in Sözü'nün Anlamı:

Biz Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den bizim için dua etmesini böylece onun duasıyla Allah'a (Subhanehu ve teala) yakın olmayı kastediyorduk. Şimdiyse O, Allahın rahmetine kavuştuğundan dolayı bizim için dua edemez. Bu nedenle bizim için dua etmesini amcasından istiyoruz.

Meşru tevessülün çeşitleri bunlardır. Bunların dışındakiler herhangi bir delile dayanmamaktadır. Meşru tevessül çeşitlerinin hükümleri farklıdır. Allah'ın (Subhanehu ve teala) isimleri ve sıfatları, iman ve tevhid ile tevessülde bulunmak vacip, salih ameller ve salih kimselerin dualarıyla tevessül ise müstehaptır. Her müslümanın zorluk anında Allah'tan (Subhanehu ve teala) korkarak, O'ndan haya ederek ve sırf O'na (Subhanehu ve teala) taatte bulunmak gayesiyle meşru tevessül çeşitleriyle Allah'a (Subhanehu ve teala) tevessülde bulunması gerekir.

2) Bid'at Tevessül Ve Çeşitleri:

Allah'ın (Subhanehu ve teala) sevmediği ve hoşnut olmadığı söz, fiil ve inançlarla Allah'a (Subhanehu ve teala) yakınlık aramak bid'at tevessülün kapsamına girer. Bu tevessül çeşidi ile meşgul oluşları, bazı insanları Allah'ın (Subhanehu ve teala) göstermiş olduğu meşru tevessül şekillerinden

**"GÜZEL İSİMLER ALLAH'INDIR. ONLARLA
ALLAH'A DUADA BULUNUN"**

(A'raf, 7/180)

ALLAH'TAN
BAŞKASINA
YÖNELMEK, ON-
LARA DUADA
BULUNMAK,
ONLAR İÇİN
TÜRBELER
YAPIP İÇİNDE
MUM YAKMAK
-Kİ GÜNÜMÜZDE
BİRÇOK CAHİL
KİMSE BUNLARI
İSLÂM ADINA
YAPMAKTADIR.-
NE PEYGAMBE-
RİMİZİN NE DE
SELEFİ SALİH'İN
YAPMADIĞI
İSLAMA ZIT
DAVRANIŞ Bİ-
ÇİMLERİDİR.
ÇÜNKÜ ONLAR
DUA'NIN SADE-
CE ALLAH'A
(SUBHANEHU
VE TEALA) EDİL-
MESİ GEREKTİ-
ĞİNE İNANAN
KİMSELERDİ.

gaflete düşürüp, onların bütün gayret-
lerinin boşa çıkıp hüsrana uğramalarına
sebepe olmuştur.

Şimdi Müslümanları uyarmak ve
İslam'ın bu konudaki gerçeğini ortaya
koymak üzere bid'at tevessülün bazı tür-
lerini açıklamaya çalışalım:

a) Allah'a Bir Kimsenin Hatırı Veya Makamı-Mevkii İle Tevessül:

Bid'at tevessül türlerinden birisi
Allah'tan (Subhanehu ve teala) bir kimsenin
hatırı, makamı-mevkii ile istekte bulun-
maktır. "Allahım! Peygamberinin veya
kulun filancanın yüzüsuyu hürmetine
senden isterim" demek böyledir. Böyle
bir tevessül anlayışı İslam dininde yok-
tur. Allahu Teâlâ'nın "Kitapta hiçbir şeyi
eksik bırakmadık" (Enâm: 6/38) dediği
Kur'an'da, veya Ebu Hüreyre'nin(r.a.)
"Allah Rasulu bize tuvalete girmek dahil
herşeyi öğretti" diyerek kapsamını ortaya
koyduğu sünnette bu tür tevessüle delil
yoktur. Aynı şekilde sahabenin yaşantı-
sında da bu türden örneklerle rastlamak
mümkün değildir.

İslamın emrettiği, Allah'a(Subhanehu
ve teala) güzel isimleri ve yüce sıfatlarıyla
tevessülde bulunmaktır. Bu bid'at teves-
sül türünde şayet kişi Allah'ın(Subhanehu
ve teala) sultanlar, krallar gibi araçlara
ihtiyacı olduğu şeklinde bir inanca sahip
olursa bu onu büyük şirk'e sokar. Çünkü
bu yaratıcıyı yaratılana benzetmektir. Bu
çok kötü bir kıyastır. Oysa Allah Subha-
nehu ve Teâlâ yarattıklarına kıyas edile-
mez. Allah'ın (Subhanehu ve teala) bir kulun-
dan hoşnut olması için aracı gerekmez.
Bir kuluna gazap ettiğinde de hiçbir aracı
fayda vermez. Melek, peygamber ya da
her ne olursa olsun hiçbir mahluk Allah'a
(Subhanehu ve teala) kıyas edilemez. Yaratılan
herşey yaratana muhtaçtır. Yaratana ise
ne aracıya ne de herhangi bir yaratılmışa
muhtaç değildir.

"Onlar, Allah'tan başka, kendilerine
göklerde ve yerde olan rızıktan hiç bir şey
veremeyen ve buna asla güçleri yetmeyen
şeylere ibadet ediyorlar. İşte böylece siz de Al-
lah'a birtakım benzerler icat etmeyin. Çünkü
Allah her şeyi bilir. Halbuki siz bilmezsiniz."
(Nahl, 16/73-74)

İşte bu nedenle sahabe, vefatından
sonra Allah Rasulu sallallahu aleyhi ve
sellem ile tevessül etmeyi bırakıp dua
etmesi için amcası Abbas'a yönelmiş-
tir. Bu, onların Allah Rasulu sallallahu
aleyhi ve sellem'in sağlığında "Allahım!
Peygamberinin yüzüsuyu hürmetine

bize yağmur indir" dediklerini, O vefat
ettikten sonra ise "Rasulullah'ın amcası
Abbas'ın hürmetine" demeye başladıkla-
rını göstermez. Bu tür bid'at duaların ne
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in
sünnetinde ne de Allah'ın (Subhanehu ve teala)
kitabında bir yeri olmadığını iyi bildikle-
ri için böyle bir şeye başvurmamışlardır.

Peygamber sallallahu aleyhi ve sel-
lem'in vefatından sonra, bir kimsenin
hatırıyla tevessül caiz olsaydı onun ha-
tırıyla tevessül öncelik kazanırdı. Bu tür
tevessül Mekke müşriklerinin şirkiyle
benzeşmektedir.

"Onlara ancak bizi Allah'a yaklaştırsın-
lar diye tapıyoruz" (Zümer, 39/3)

Makamı-mevkii ne olursa olsun bir
yaratılmış ile herhangi bir fayda sağla-
mak veya bir zararı başından savmak için
güç yetirir olduğuna inanarak tevessülde
bulunmak büyük şirktir. Allah korusun
insanı dinden çıkarır.

b) Ölmüş Evliya Ve Salihlere Ses- lenmek, Onlardan Yardım Dilemek, Adaklar Adamak:

Salih kimselere seslenerek, onları
çağırarak, onlara adak adamak gibi fi-
iller Allah'ın dininden değildir. Bunlar
tevhidi ortadan kaldıran, büyük şirk
kapsamına giren fiillerdir. Bir kimsenin
"Ey Seyyidim filan, ey şeyhim filan!...
Elimden tut, şu hacetimi gider" türünden
sözler sarfetmesi bu türün kapsamın-
dandır. Ölmüş kimselere adak adamak
da meşru bir tevessül türü değildir. Bir
kimsenin "Ey efendim filan! Allah beni
rızıklandırır... şu dileğim yerine gelir-
se... senin için şunları yapacağım, kurban
keseceğim" vb. sözleri bu bağlamdadır.
Bunların tümü ibadet türü olan dua ve
adağı Allah'tan başkasına sarfetmektir ki
İslam dini bu gibi şeylerden uzaktır.

"Ekinlerinden, hayvanlarından Allah'a
pay ayırıp dediler ki -Bu Allah'ın (iddialarına
göre) bu da ortak koştuklarımızdır. Ortak
koştukları için olanlardan Allah'a pay düş-
mez. Allah için ayırdıklarından ise ortak koş-
tuklarına da aktarırlar. Ne kadar kötü hüküm
veriyorlar." (Enâm, 6/136)

Allah'tan başkasına yönelmek, onlara
duada bulunmak, onlar için türbeler ya-
pıp içinde mum yakmak -ki günümüzde
birçok cahil kimse bunları İslâm adına
yapmaktadır.- ne peygamberimizin
ne de Selefî Salih'in yapmadığı İslama
zıt davranış biçimleridir. Çünkü onlar
dua'nın sadece Allah'a (Subhanehu ve teala)

edilmesi gerektiğine inanan kimselerdi. Şu ayetle emro-lundukları gibi;

"Kullarım sana benden sorarlarsa bilsinler ki ben yakı-nım. Dua ettiğinde bana dua edene karşılık veririm. Öyleyse çağırma karşılık versinler ve bana iman etsinler ki doğru yolu bulurlar." (Bakara, 2/186)

Ve Muvahhidlerin İmamı Sallallahu aleyhi vesellem de onlara şunu öğretmiştir: *"Dua, ibadettir."* (Tirmizi)

Dua ibadet iken nasıl olur da Allah'a mahsus bir ibadet biçimi O'ndan başkasına sarfedilebilir?...

"Eğer onları çağırırsanız, sizin çağırmanızı işitmezler. Faraza işitseler bile size cevap veremezler. Kıyamet günü de sizin (onları Allah'a) ortak koşmanızı reddederler. (Bu gerçeği) sana, herşeyden haberi olan (Allah'tan) başka hiç kimse haber veremez." (Fâtır, 35/14)

Bil ki, bu amellerin bütünü tevhidle, peygamberlerin gönderiliş amacı ile çelişmektedir. Peygamberler, Allah'tan başkasına ibadeti ortadan kaldırıp, ibadeti yalnızca bir olan Allah'a (Subhanehu ve teala) yöneltmek için gönderilmişlerdir. Yine peygamberler, Allah'ın (Subhanehu ve teala) amelleri kabulu için şu iki şartın yerine gelmesi gerektiğini beyan etmişlerdir. Bu şartlar:

1) Amelin salih olması

2) Allah'ın şeriatine uygun olmasıdır.

Allah (Subhanehu ve teala) şirkten başka herşeyi bağışlar:

"Şüphesiz Allah, şirkten başka herşeyi dilediği kimsede bağışlar. Allah'a şirk koşan kimse büyük bir ıftira-da bulunmuştur." (Nisa, 4/48)

c) Velilerin Ruhlarına Kurban Kesmek Ve Kabirleri Etrafında Ta'zimde Bulunmak:

Günümüzde cahillerin yaptığı işlerden bazıları, velilerin türbeleri önünde kurban kesmek, belirli zamanlarda etrafında toplanıp ta'zimde bulunmak, şifa umuduyla hastaları onlara taşımak, oralarda geceleyip ölmüş olan velilerden şefaath istemek, onlara seslenip dua talep etmek, onlardan meded ummak gibi şeylerdir. Bunların tümü Allah'ın şeriatinde bulunmayan cahiliyye işi sapıkça bid'atlerdir. Allah'a, ibadette başkalarını ortak koşmaktır. Allah (Subhanehu ve teala), bu tür şirklerden kullarını sakındırmıştır.

"Allah'a ibadet edin. Ona hiçbir şeyi ortak koşmayın" (Nisa, 4/36)

"Bile bile Allah'a eşler koşmayın" (Bakara, 2/22)

Bu işleri yapanla, yapılmasına rıza gösteren hüküm açısından aynı konumdadır. Bu hüküm şirktir, iman et-

tikten sonra küfre sapmaktır. Allah cümlemizi bundan korusun...

Şaşırtıcı bir gerçektir ki, bu tür bid'at tevessüllere baş-vuran kimseler meşru tevessül çeşitlerini kullanmak yönünden pek zayıftırlar. Kur'an ve sünnet kaynaklı meşru tevessül çeşitlerini bırakıp kendi uydurdıkları dualar ve bid'at tevessül çeşitleriyle Allah'a (Subhanehu ve teala) yakın olmayı ummaktadırlar. Oysa Allah Rasulu sallallahu aleyhi ve sellem'nun ve ashabının uygulamaları bu konuda en hayırlı ve en faydalı olanıdır.

"Hayırlı olanı daha aşağısıyla mı değişiyorsunuz" (Bakara, 2/61)

İnsanların Tevessül Konusunda Yanlış Düşme Nedenleri

1) En önemli sebep taklittir. Taklit, bir kimsenin herhangi bir delile dayandırmadığı bir görüşünü, kabullenmektir. Bu, şer'i açıdan yanlış bir tutumdur ve yasaktır. Mukallid, delilini bilmeden taklit ettiği kimsenin görüşünü aksi sabit olsa da bağnazca savunan kimsedir. Allah (Subhanehu ve teala) bir çok ayette bu tutumdan sakındırmıştır.

"Onlara -Haydi, Allah'ın indirdiğine ve Rasule gelin, dendiğinde derler ki- babalarımızı üzerinde bulduğumuz şeyler bize yeter. Ya babaları birşey bilmeyen, doğru yola ermemiş kimseler idiye?... " (Maide, 5/104)

Selef alimleri ve müçtehid imamlar aynı şekilde taklitten sakındırmışlardır. Zira taklit, çekişme, zayıflık ve saflarda bölünme sebebidir. Bu nedenle bütün meselelerde tek bir kişiyi taklit eden bir sahabe rastlamak mümkün değildir. Dört İmâm da görüşlerinde bağnaz bir

tutum içerisine girmeyip kendilerine Allah Rasulu sallallahu aleyhi ve sellem'nun sahih bir hadisi ulaştığında derhal görüşlerini terketmişlerdir. Ayrıca kullandıkları delilleri bilmeksizin kendilerini taklit etmekten başkalarını sakındırmışlar, şu ayetin manasını hakkıyla anlamış olduklarını ortaya koymuşlardır.

"Size indirilene uyun. Ondan başkasını dost edinip de uymayın. Ne kadar da az öğüt alıyorsunuz!..." (Araf, 7/3)

2) Bir konuyu değerlendirirken ayet ve hadislerin bir kısmını alıp bir kısmını almamak. Bununla beraber, delil edindikleri ayet ve hadisler de, halbuki ne onların ispat etmek istediklerine delil olabilir, ne de görüşlerini destekler mahiyettedir. Ancak kesin olan şu ki; onlar nasların delalet ettiği doğru tefsiri bilmiyorlar, ya da onları delalet ettiğinden çok uzak anlamlara tevil ediyorlar. Şu ayette olduğu gibi:

"Ey iman edenler! Allah'tan sakının ve ona doğru vesile arayın" (Maide, 5/35)

Bu ayette “vesile” den murad, taat ve hoşnut olduğu amellerle Allah’a (Subhanehu ve teala) yakın olmaktır. Müfessirler arasında bu konuda ihtilaf yoktur. Oysa bazı kimseler bu ayeti Allah’tan başkasından meded ummaya delil getirmektedirler. Bu, Allah’ın (Subhanehu ve teala) kelamını tahrif etmektir. Allah’ın emrettiği vesile, müfessirlerin ittifak ettiği gibi salih ameller vasıtasıyla Allah’a (Subhanehu ve teala) yakın olma talebidir.

3) Aslı astarı olmayan hatta bazan dinin asıllarıyla çelişen uydurma hadislerle ve Allah Rasulu sallallahu aleyhi ve sellem’e nisbeti kesinlik kazanmamış zayıf hadislerle amel etmek. Örnek olması hasebiyle bunlardan birkaçını zikrederim.

- “Makamımla tevessülde bulunun. Şüphesiz Allah katında makamım büyüktür” Bu hadis uydurmadır, batıldır.

- “Adem günah işleyince dedi ki -Ya Rab! Muhammed’in hakkı için senden beni bağışlamamı dilerim. Bunun üzerine Allah Teâlâ -Ey Âdem! Henüz yaratmadığım halde Muhammed’i nasıl biliyorsun? diye sordu. Âdem -Ya Rab! Beni elinle yaratıp bana ruhundan üfleyince başımı kaldırdım ve arşın direkleri üzerinde şu yazıyı gördüm: La ilahe İllallah Muhammedur Rasulullah. Bildim ki Sen adının yanına ancak en sevdiğin kimsenin adını yazarsın Allah da şöyle buyurdu -Seni bağışladım Muhammed olmasaydı seni yaratmazdım.” İmam Zehebi “Mizan” adlı eserinde der ki Bu haber batıldır, uydurmadır.

- “Her kim evinden namaza çıkıp -Allahım! Senden isteyenler hakkı için bu yürüyüşüm hakkı için senden isterim, derse dileği kabul olur.” Bu hadis zayıftır. İbn Teymiyye ve Zehebi bu hadisi zayıf görmüşlerdir.

• Son Olarak:

Muvahhid bir kula düşen, kişiyi büyük şirke, küçük şirke veya haram olan bir bid’ate düşüren bid’at tevessül türlerinden sakınmaktır. Zira bu, duada haddi aşmaktır ve duanın karşılıksız kalmasını gerektirir. Çünkü Allah azze ve celle ancak şer’i ölçüler içerisindeki duaları kabul eder. Ayrıca mü’min kul, dualarını Kur’an ve Sünnet’ten seçmeye özen göstermelidir. Zira bu, kabul edilme açısından daha güvenilir ve de kişiye sevap kazandırır.

Allahum! Güzel isimlerin, yüce sıfatların; sana olan imanımız, Rasuluna duyduğumuz sevgi ve sünnetine olan bağlılığımız; ancak senin vechini gözettiğimiz salih amellerimiz ve içimizden salih kimselerin duasıyla sana yakınlık umar; bizleri yolunda çaba gösteren, yoluna çağıran Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’inin sünnetine bağlı, haktan ayrılmayan muvahhid kimseler kılmanı, bizi düşmanlarımıza galip getirip aziz Dinin İslâm’ı yüceltmeyi bizlere nasip etmeni Senden dileriz.

**ALLAHIM! GÜZEL
İSİMLERİN, YÜCE
SIFATLARIN; SANA OLAN
İMANIMIZ, RASULUNA
DUYDUĞUMUZ SEVGİ
VE SÜNNETİNE OLAN
BAĞLILIĞIMIZ; ANCAK
SENİN VECHİNİ
GÖZETTİĞİMİZ SALİH
AMELLERİMİZ VE
İÇİMİZDEN SALİH
KİMSELERİN DUASIYLA
SANA YAKINLIK UMAR;
BİZLERİ YOLUNDA ÇABA
GÖSTEREN, YOLUNA
ÇAĞIRAN PEYGAMBER
SALLALLAHU ALEYHİ
VE SELLEM’İNİN
SÜNNETİNE BAĞLI, HAKTAN
AYRILMAYAN MUVAHHİD
KİMSELER KILMANI,
BİZİ DÜŞMANLARIMIZA
GALİP GETİRİP
AZİZ DİNİN İSLÂM’I
YÜCELTMEYİ BİZLERE
NASİP ETMENİ SENDEN
DİLERİZ.**

KUR'AN

KURAN-I KERİM'İ TANIMAK

Eşsiz Bir Kitap

Okuyucu, Kur'an'ı incelemeye başlamadan önce, O'nun okunan diğer kitaplardan farklı ve eşsiz bir kitap olduğunu aklından çıkarmamalıdır. Sıradan kitapların aksine Kur'an, edebî bir sıraya göre tertip edilmiş belirli konular hakkında bilgi, fikir ve tartışmaları ele almaz. Bu nedenle Kur'an'a yabancı olan kişi, O'nunla ilk karşılaştığında, bölümler ve kısımlara ayrılmamış veya farklı konuların farklı bir şekilde ele alınmamış ve hayatın farklı yönleri ile ilgili emirlerin düzenli bir şekilde verilmemiş olduğunu görünce şaşkınlığa düşer. Buna mukabil, daha önceden hiç karşılaşmadığı ve onun kitap anlayışına hiç uymayan bir şeyle karşılaşır. Kur'an'ın imanla ilgilendiğini, ahlâkî direktifler verdiğini, kanunlar koyduğunu, insanları İslâm'a çağırdığını, kâfirleri uyardığını, tarihî olaylardan ibret dersleri verdiğini, uyarılarda bulunduğunu, müjde verdiğini ve bunların hepsinin bir âhenk içinde sunulduğunu görür. Aynı konu farklı şekillerde tekrar edilir ve görünürde hiç ilgisi olmayan bir konu diğerini takip eder.

Bazen hiç görünür bir sebep yokken, bir konunun ortasında başka bir konu anlatılır. Konuşmacı, hitaplar ve hitabın yönü hiçbir kurala uymaksızın sürekli değişir. Hiçbir yerde bölüm ve konuları ayıran bir işaret yoktur. Tarihî olaylar anlatılır; fakat, anlatım tarih kitaplarındaki gibi değildir. Felsefe ve metafizik sorunlar bu konulardaki ders kitaplarından çok farklı bir şekilde ele alınır. İnsandan ve evrenden, tabiat bilimlerindekinden farklı bir dille bahsedilir. Aynı şekilde kültürel, politik, sosyal ve ekonomik problemleri çözmede kendi metodunu izler; kanunları ve prensipleri sosyologlardan, hukukçulardan ve hâkimlerden farklı bir şekilde ele alır. Ahlâk, bu konuda yazılan bütün eserlerden farklı bir yolla öğretilir.

İşte bu nedenle yabancı bir okuyucu, kendi kitap anlayışına hiç uymayan bu tip şeylerle karşılaştığında şaşkına döner. Kur'an'ın, ayetleri arasında hiç ilgi ve bağlantı veya konularında süreklilik bulunmayan bir kitap olduğunu, anlaşılabilir bir şekilde çeşitli konuları ele aldığını veya kelimenin kabul edilen anlamıyla bir kitap olmadığı halde, kitap şeklinde düzenlendiğini düşünmeye başlayabilir. Bunun bir sonucu olarak, O'nun düşmanları Kur'an'a çok garip iddialarla karşı çıkmakta, Kur'an'ın çağdaş izleyicileri ise bu şüphe ve karşı iddiaları çürütmek için garip yöntemler

kullanmaktadırlar. Ya kaçış psikolojisine düşmekte ya da zihinlerini yatıştırmak için garip yorumlara yeltenmektedirler. Bazen de görünürde aralarında ilişki olmayan ayetleri açıklayabilmek için sunî anlam bağları kurmakta ve son kaçış olarak Kur'an'ın hiçbir düzen ve anlam sırası olmaksızın çok çeşitli konulara değindiği tezini kabul etmektedirler. Sonuç olarak, ayetler kendi yerlerinden alınmakta ve anlamda karışıklık ortaya çıkmaktadır.

Tüm bunlar, okuyucu, Kur'an'ı eşsiz bir kitap olarak kabul etmediğinde ortaya çıkar. Diğer kitapların aksine Kur'an başlangıçta, ele aldığı konuları ve ulaşmak istediği amaçları liste halinde sunmaz. Açıklama, üslûp ve usulü genelde okunan kitaplara benzemez ve herhangi bir kitap düzenini takip etmez. Bunun da ötesinde, Kur'an, kelimenin genelde anlaşılan anlamıyla bir "din" kitabı değildir. Bu nedenle, okuyucu sıradan bir kitap beklentisiyle Kur'an'a yöneldiğinde, O'nun olayları sunuş üslûbu karşısında şaşkınlığa düşmektedir. Kur'an'ın birçok yerinde arka-plan tasvir edilmez ve pasajın özel nüzul sebebi olan durum ve olaylara değinmez. Bunların bir sonucu olarak, sıradan okuyucu orada veya burada birkaç parça cevher keşfetse de, Kur'an'ın değerli hazinelerinden tam olarak yararlanamamaktadır. Bu kimseler sadece, Kur'an'ın eşsiz ve ayırıcı özelliklerini bilmedikleri için bu tür şüphelerin kurbanı olurlar.

Kur'an'ın tüm sayfalarına yayılmış halde birbirine benzer konulardan oluştuğunu düşünürler ve bunu anlamada zorluk çekerler. Hatta anlamı çok açık olan ayetler bile, onlara anıldıkları çerçeve içinde anlamsız görünür.

Okuyucu, önceden, inceleyeceği kitabın yeryüzünde kendi türünde tek kitap olduğu; edebî üslûbunun tüm diğer kitaplardan farklılığı; O'nun, konusunda eşsizliği ve daha önceden kafasında varolan kitap kavramının, onun Kur'an'ı anlamasına yardımcı olamayacağı konusunda uyarılırsa, anlamasına birer engel teşkil eden bu tür zorluklardan kurtulabilir. Bu nedenle, okuyucu ilk önce kendi zihnini önceden kalıplaşmış kavramlardan yalıtmalı ve bu Kitab'ın ayırıcı ve eşsiz özellikleri olduğunu kabul etmelidir. Okuyucu işte ancak o zaman Kur'an'ı anlayabilir.

Kur'an'ı iyice anlayabilmek için bu Kitab'ın tabiatını, merkezi fikrini, amaç ve hedefini bilmek gerekir. Okuyucu aynı zamanda O'nun üslûbuna, kullandığı terimlere

“BU, KENDİSİNDE ŞÜPHE OLMAYAN,
MUTTAKİLER İÇİN YOL GÖSTERİCİ OLAN
BİR KİTAPTIR.”

(Bakara, 2/2)

ve açıklama yaparken kullandığı usule yatkın olmalıdır. Bir bölümü incelerken, o bölümün indirildiği zaman ve zemini de göz önünde bulundurulmalıdır.

İlâhî Hidayet

Okuyucu her şeyden önce, Kur'an'ın mahiyetini kavramalıdır. Başlangıç noktası olarak kişi O'nun vahyedilmiş bir kitap olduğuna inansın ya da inanmasın, Kur'an'ın kendisinin ve O'nu bize ulaştıran Hz. Muhammed'in (s.a) öne sürdüğü Kur'an'ın ilâhî bir kılavuz olduğu iddiasını göz önünde bulundurulmalıdır.

Alemlerin Rabbi, Yaratıcısı, Mâlikî ve Hâkîmî, insanı yaratmış ve onu öğrenme, konuşma, anlama ve doğruyu yanlıştan, iyiyi kötünden ayırma melekeleriyle donatmıştır. Ona seçme, istediğini yapma özgürlüğü ve elde etme yetkisi vermiştir. Kısacası, ona bir tür muhtariyet vermiş, onu yeryüzünde kendi halifesi olarak ilân etmiş ve ona kendi Hidayeti'ne (doğru yol) uygun bir şekilde yaşamasını emretmiştir.

Alemlerin Rabbi, insanı kendi halifesi ilân ettiğinde ona açıkça, zihninde hiç bir şüpheye yer kalmayacak şekilde kendisi ile ne tür bir ilişki içinde olacağını bildirmiştir: “Ben sizin ve tüm evrenin Sahibi ve Hakimi'yim; o halde başkasına değil, bana ibadet etmelisiniz. Siz, ne benim mülkümünden bağımsızsınız, ne de itaat ve ibadet edeceğiniz bir başkasının kulusunuz. Yeryüzüne imtihan olunmak üzere belirli bir zaman için, belirli güçlerle gönderildiniz. Ondan sonra yine bana döneceksiniz. O zaman, dünyada yaptığınız amelleri değerlendireceğim ve imtihanı kazanıp kazanmadığınıza karar vereceğim.

Bu nedenle Doğru Yol, gönüllü olarak beni Hakim

kabul etmeniz, yalnız bana ibadet etmeniz, yeryüzünde size göndereceğim kılavuza göre hareket etmeniz ve yeryüzünde, orasının sizin için sadece bir imtihan ve deneme yeri olduğunu bilerek yaşamanızdır. Dünya hayatınızın gayesi, Hüküm gününde imtihanı geçmek olmalıdır. O halde İlâhî Hidayet'ten farklı ve ona karşı olan her yol bâtıldır. Eğer doğru yolu seçerseniz -ki bunu seçme hürriyet ve serbestisine sahipsiniz- bu dünyada barış ve huzura; dönmek zorunda olduğunuz Ahiret'te ise ebedî saadete (Cennet) kavuşursunuz. Fakat bâtıl yolu seçerseniz -ki bunu da seçme gücüne sahipsiniz- bu dünyada benim gazabıma, Ahiret'te de çok acıklı bir azaba (Cehennem) uğrarsınız.”

Alemlerin sahibi olan Allah (*subhanehu ve teala*) böyle bir uyarı yaptıktan sonra, Adem ile Havva'yı (a.s) yani ilk insanları yeryüzüne gönderdi ve onlara, kendilerinin ve zürriyetlerinin izlemeleri için Hidayet verdi. Yani insanlığın atası olan bu iki insan cahillik ve karanlıklar içinde yaratılmamış, bilâkis onlara izlemeleri için apaçık ve parlak bir Nur ve Şeriat verilmişti. Bu İslâm'dı (Allah (*subhanehu ve teala*)'a teslim olmak) . Onlar bu dünyadan ayrılmadan bu dini çocuklarına, torunlarına öğrettiler ve onları müslüman (Allah (*subhanehu ve teala*)'a itaat eden kul) olarak yaşamaya teşvik ettiler. Fakat bunu takip eden çağlarda insanlar yavaş yavaş bu doğru yoldan (İslâm) ayrıldılar ve birçok sapık dinler benimsediler. Cehaletleri nedeniyle sadece Allah (*subhanehu ve teala*)'tan gelen Hidayet'i unutmakla kalmadılar, aynı zamanda zalimlikleri nedeniyle onu tahrif ettiler. Allah (*subhanehu ve teala*)'ın sıfatlarını ve güçlerini başkalarına atfettiler. Onun yanına ortaklar koştular ve O'na ait olan hakları başkalarına verdiler. Her tür bâtıl inanç, yanlış teori ve bâtıl felsefeleri Allah (*subhanehu ve teala*)'tan gelen Hidayet'e karıştırarak çeşitli dinler (hayat şekilleri) icat ettiler. Allah (*subhanehu ve teala*)'ın

öğrettiği doğru, adil ve ahlâki prensipleri arkalarına attılar veya onları bozdular; kendi arzu ve hevalarına uygun kanunlar yaptılar ve Allah (*subhanehu ve teala*)'ın arzını fesad ve zulümle doldurdular.

Bunun çok kötü bir durum olmasına rağmen, Allah (*subhanehu ve teala*) bu sapık kimseleri Hak Yol'a uymak zorunda bırakmadı. Çünkü bu, insana Allah (*subhanehu ve teala*) tarafından verilen sınırlı özgürlük hakkını ihlâl etmek olurdu. Kendisine isyan ettiklerinde de hemen onları helâk etmedi; çünkü bu da, yeryüzünde denenmek için yaratılan insanın imtihan olunma hakkına aykırı idi. Bunun yerine Allah (*subhanehu ve teala*), yeryüzünde insanlık varolmaya devam ettiği müddetçe onlara ilâhi bir kılavuz gönderme ve onları bu kılavuza uyup uymama konusunda serbest bırakmayı üzerine aldı. Buna mukabil insanlara kendi toplulukları içinde rasûller (elçi) tayin etti ve bu elçilere Hakk'ı ve Hikmet'i öğretti.

Bu elçilerin görevi doğru yoldan sapan insanları Hak Yol'a davet etmek idi. Rasûllerin kendileri de Allah (*subhanehu ve teala*)'a inanıyor ve O'ndan aldıkları vahye uygun bir hayat yaşıyorlardı. Bu elçiler, çeşitli ülkelerde, çeşitli kavimlerden seçildi ve binlerce yıl boyunca binlerce elçi gönderildi. Rasûllerin hepsi aynı dini; Allah (*subhanehu ve teala*)'ın birliği ve Ahiret'in hak olduğu inancına dayanan hak dini tebliğ ediyorlardı. Onların hepsi de, ilk insan yeryüzüne indirildiğinde kendisine öğretilen hayat düzeninin aynısını öğretiyorlardı. Hepsinin görevi insanları Hidayet kaynağına çağırarak ve onları bir ümmet şeklinde düzenlemektir. Onların davetini kabul eden kimseler, ilâhî tebliğ gereği hak dini tesis edip, onu her tür saldırılardan korumak üzere bir tek ümmet (toplum) haline geldiler.

Kendi dönemlerinde bu rasûller tebliğ görevlerini hakkıyla yerine getirdiler. Fakat ne yazık ki, topluluklarından çok az kişi onlara inandı ve onlara tâbi olup topluluklarına katılanlar bile sonradan bozuldular. O kadar ki, bu topluluklardan bazıları tamamen hak yoldan ayrıldı; bazıları da Allah (*subhanehu ve teala*)'ın emirlerini tahrif edip, onları bâtil şeylerle karıştırdılar.

Daha sonra Alemlerin Rabbi olan Allah (*subhanehu ve teala*), kendisinin önceki peygamberlere verilen görevin aynısını yerine getirmek üzere son peygamber olarak Hz. Muhammed'i (s.a) gönderdi. O'nun daveti daha önceki peygamberlerin dinlerinin bozulmuş bir şeklini izleyenler de dahil, tüm insanlığı kapsıyor ve tüm insanlığı Hak Yol'a çağırıyordu. Hz. Muhammed (s.a) davetini kabul eden herkesi bir topluluk halinde birleştirdi. Bu topluluk da vahye uygun bir hayat tarzı ortaya koydu ve doğru yoldan sapan diğer insanları Hidayet'e kavuşturmak için gücünün son sınırına kadar çaba harcadı. Hz. Muhammed'e (s.a) vahyolunan Kur'an, işte bu Davet ve Hidayet'ten oluşur.

Ana Fikir

Şimdi, Kur'an'ın mahiyetini anladığımıza göre O'nun konusunu, ana fikrini, hedef ve gayesini belirlememiz daha kolay olacaktır.

Kur'an'ın ele aldığı konu, "insan"dır. O, insanı felâha veya helâka götüren hayat tarzlarını anlatır.

Kur'an'ın metni boyunca vurgulanan ana fikir, Hakk'ın açıklanması ve buna dayanan Doğru Yol'a davettir. Kur'an, gerçeğin, (Hakk'ın), Allah (*subhanehu ve teala*)'ın, Hz. Adem'i (a.s) halife tayin ettiğinde kendisine vahyettiği ve O'ndan sonra gönderdiği diğer bütün peygamberlere vahyettiği gerçek (Hakk) olduğunu ve bütün peygamberlerin aynı Doğru Yol'u öğrettiklerini bildirir. İnsanlar tarafından bu Hakk'a aykırı olarak, Allah (*subhanehu ve teala*), insan, evren, insanın Allah (*subhanehu ve teala*)'la ve diğer yaratıklarla ilişkisi hakkında icat edilen tüm teoriler yanlış ve bunlar üzerine kurulan hayat tarzı sonuçta insanı hüsrana götürür.

Vahyin hedef ve gayesi ise, insanı Doğru Yol'a çağırarak ve cahilliği nedeniyle kaybettiği veya günahkârlığı nedeniyle yüz çevirdiği Hidayet'i onlara sunmaktır.

Eğer okuyucu bu üç şeyi zihninde tutarsa, ne bu kitabın üslû-bunda bir uyumsuzluk, ne konusunun sürekliliğinde, ne de konuları arasında bir kopukluk olmadığını anlayacaktır. Konusu, ana fikri ve amacı gözönünde bulundurulduğunda bu kitapta lüzumsuz ve anlamsız tek bir nokta yoktur. Baştan sona ele alınan farklı konular, ana fikirle öylesine uyum içindedirler ki, onları, farklı renk ve boyutlarına rağmen aynı kolyenin güzel taşlarına benzetebiliriz. Kur'an, göklerin, yerin ve insanın yaratılışını anlatırken olsun, evrendeki yaratıklara değinirken veya insanlık tarihinden olaylar aktarırken olsun, aynı hedefi gözetir. Kur'an'ın amacı Tabiat Bilimleri'ni, Tarih'i, Felsefe'yi, başka bilimleri veya Sanat'ı öğretmek değil, insanı Doğru Yol'a ulaştırmak olduğundan, Kur'an bu bilimlerin konularıyla ilgilenmez. O'nun ilgilendiği tek şey gerçeği anlatmak, onunla ilgili yanlış anlamaları ortadan kaldırmak, kafalara Hakk'ı işlemek, insanları kötü davranışlarının sonucu ile uyarmak ve tüm insanlığı Doğru Yol'a davet etmektir. Aynı zamanda inançların, insanların ve toplumların amellerinin, metafizikle ilgili tartışmaların vs. kritiği ile de ilgilenir. Bu nedenle Kur'an, bir şeyi, sadece kendi amaç ve hedefine uygun olduğu ölçüde anlatır, belirtir veya o şey hakkında hüküm verir. Gerek-siz ve ilgisiz ayrıntılar üzerinde durmaz ve sözü tekrar tekrar bütün konuların çevresinde döndüğü ana fikre, Hakk'a Davet'e getirir. Kur'an bu bakış açısıyla incelendiğinde, tümünün mantıklı olduğu ve tüm kitap boyunca bir konu bütünlüğünün bulunduğu görülür.

Arka-plan

Nüzul sebeplerini bilmeksizin Kur'an'daki birçok konu tam anlamıyla kavranamaz. Belirli bir konuyu açıklığa kavuşturan sosyal, tarihsel veya diğer şartlar bilinmelidir. Çünkü Kur'an'ın tümü bir anda bütün bir kitap olarak inmemiştir. Allah (*subhanehu ve teala*), daha tebliğ görevinin başında neşretmek ve insanları belirli bir hayat nizamına çağırarak üzere Hz. Muhammed'e (s.a) Kur'an'ın bir kopyasını da vermemiştir. Bunun yanı sıra Kur'an, ana fikir etrafında mantıksal bir düzen içinde genişletmekten ibaret olan sıradan edebî bir eser değildir; zaten bu böyle bir eserin üslûbuna da uymaz. Kur'an, Allah (*subhanehu ve teala*)'ın emri ile Allah (*subhanehu ve teala*)'ın Rasûlü (s.a) tarafından başlatılan İslâmî hareketin tebliğine uygun olan kendine özgü bir üslûp kullanır. Bu nedenle Allah (*subhanehu ve teala*), Kur'an'ı çeşitli safhalarda, İslâmî hareketin gereklerine göre parça parça indirmiştir.

Mekkî Sureler

Hiz. Muhammed (s.a) Mekke'deki görevine başlama emri aldığıında, Allah (*subhanehu ve teala*) kendisine tevdi edilen, emanet edilen büyük görev için, elçinin eğitilmesine yönelik emirler gönderdi. Kur'an, aynı zamanda Hakikat'le ilgili temel bilgileri verdi; insanları bätül hayat düzenlerine yönelten yanlış anlamaları cevaplandırdı ve onları, ahlâkın temel ilkelerini kabul etmeye ve insanlığın felâh ve refahını sağlayacak tek Doğru Yol'u benimsemeye çağırdı.

Bu ilk mesajlar kısa ve yoğun cümlelerdi ve hitap ettikleri topluluğun dil zevkine uygun olarak akıcı ve etkileyici bir dile sahiptiler. Bu ilk ayetlerin edebî üslûbu öylesine etkileyici idi ki, onların tâ kalplerine nüfuz etti; o kadar çarpıcı idi ki, güzelliği ve akıcılığı duyanların dikkatini çekiyordu. Bu mesajlarda evrensel gerçeklerin anlatılmasına rağmen, hitaplar yine de yerel bir havaya bürünmüşlerdi ve hitap ettikleri topluluğun tanıdığı çevreden örnekler, olaylar ve görüntülerle destekleniyorlardı. Kalıcı ve etkileyici olmaları için ilk hitaplar, o topluluğun tarihine, geleneklerine, âdetlerine, inançlarına, ahlâklarına ve kötü davranışlarına değiniyordu.

**MÜSLÜMANLAR
BU SOYLU
AMAÇ UĞRUNA
FEDAKÂRLIK
YAPMA
RUHUNU ÖYLE
BENİMSEMİŞLERDİ
Kİ, HER TÜRLÜ
BELÂYA
KATLANMAYA
VE EN KORKUNÇ
DÜŞMANA KARŞI
SAVAŞMAYA
HAZIRDILAR.**

Davetin bu ilk safhası üç-dört yıl sürdü ve birkaç iyi kişinin daveti kabul edip, geleceğin İslâm toplumunun çekirdeğini oluşturması ile sonuçlandı. Fakat Kureyşlilerin çoğunluğu bu davete karşı çıktılar. Çünkü cahil kafalarıyla, bu yeni dinin kendi arzu ve isteklerine ve babalarının eski gelenek ve dinlerine aykırı düşüğünü düşünüyorlardı. Bununla birlikte, Kur'an'ın daveti Mekke sınırları dışına taşı ve diğer kabilelere de ulaştı.

Bundan sonra İslâmî tebliğ, dokuz yıl kadar süren ikinci safhasına girdi ve eski düzenle yeni din arasında sert bir çatışma başladı. Sadece Kureyş değil, onun bütün taraftarları da bu hareketi susturmak veya en azından bastırmak için bütün imkânlarını kullanmaya başladılar. Yanıltıcı propaganda, haksız suçlamalar ve saçma iddialarla karşı çıktılar. Vasat insanları İslâm'dan uzaklaştırmak için şüphe ve kuşku yaydılar. Yabancıların, Hiz. Peygamber'i (s.a) dinlemesine engel oldular ve İslâm'ı kabul edenlere her çeşit işkenceyi yaptılar. Müslümanları baskı ve korku altında tutmak için, onları sosyal ve ekonomik yönden boykot ettiler. Eziyetleri o

dereceye ulaştı ki, müminlerin bir kısmı iki kez Habeşistan'a, sonunda da hep birlikte Medine'ye hicret etmek zorunda kaldılar.

Tüm bu engelleme ve işkencelere rağmen yeni din yayılmaya devam ediyordu. Mekke'de en azından bir üyesi müslüman olmayan tek aile kalmamıştı. Tabii olarak bu da, İslâm düşmanlarının kaygılarını artırıyordu. Kendi kardeşlerinin, yeğenlerinin, oğullarının, kızlarının, kız kardeşlerinin vs. İslâm'ı kabul ettiklerini, onun samimi bir savunucusu olduklarını ve dinlerini savunmak için gerekirse canlarını bile vermeye hazır olduklarını gördüklerinde işkenceleri daha da ağırlaştırdılar.

İslâmî Hareket, İslâm'ı kabul ettikten sonra birer fazilet örneği olan iyi kişileri kendi saflarına çekerek de hız kazanıyordu. Bu nedenle, herkes, taraftarlarının karakterini bu denli değiştiren bu hareketin manevî üstünlüğünü kabul etmekten kendini alamıyordu.

Bu uzun ve şiddetli mücadele boyunca Allah (*subhanehu ve teala*), şartların gerektirdiği şekilde, duyanların düşünce ve davranışlarını değiştiren etkileyici mesajlar göndermeye devam etti. Bir taraftan bu mesajlar müslümanlara önemli görevlerini bildiriyor; onlara hep birlikte İslâm toplumunun üyelerini oluşturmaları için gerekli olan bağlılık ve feda-kârlık ruhunu aşıyor; ibadet yollarını, yüksek ahlâkı, karakter temizliğini öğretiyor ve onları gerçek birer İslâm tebliğcisi olarak eğitiyordu. Diğer taraftan bu mesajlar, müslümanları bu dünyada başarı ve Ahiret'te ebedî saadette müjdeleyerek rahatlatıyor ve cesaretlendiriyordu. Bu mesajlar aynı zamanda, müslümanları tüm güçleriyle sabır, sebat ve cesaretle Allah (*subhanehu ve teala*) yolunda savaşmaya teşvik etmekteydi. Müslümanlar bu soylu amaç uğruna fedakârlık yapma ruhunu öyle benimsemişlerdi ki, her türlü belâya katlanmaya ve en korkunç düşmana karşı savaşmaya hazır dılar. Bu mesajlar İslâmî harekete karşı çıkan ve ilgisiz kalanlara da uyarılar yöneltiyordu. İbret almaları için komşu toplulukların tarihlerinden örnekler veriliyordu. Aynı zamanda yolculukları sırasında rastladıkları helâk olmuş toplumlara da dikkatleri çekiyordu; bunlar, ders alınması gereken bir örnekti. Onlardan gece ve gündüz, yerde ve gökte gördükleri tabiat hadiselerini, Allah (*subhanehu ve teala*)'ın birliğini ve Ahiret'in kaçınılmaz olduğunun birer delili olarak gözlemleri isteniyordu.

İlk mesajlarda putperestlerin küfrü; Allah (*subhanehu ve teala*)'a ortak koşmaları ve onların eski geleneklere tapmaları, her akıllı kişinin onların yanlış yolda olduğunu anlayacağı vurgulanarak anlatılır. Bu mesajlar zihinlerde hiç şüphe bırakmayacak bir şekilde, insanların Allah (*subhanehu ve teala*)'tan müstağni oldukları ve Ahiret'te hesaba çekilmeyecekleri inancını reddeder. Her şüphe çürütülür, her karşı iddiaya cevap verilir, kafalarını meşgul eden ve başkalarının kafalarını da karıştırmaya çalıştıkları her çapraşık ve anlaşılmayan şey açıklanıp, gözler önüne serilir.

Kısacası bu ilk mesajlar, eski âdetlerin cehalete dayandığını ve tamamen anlamsız ve saçma olduğunu ispatlar. Buna paralel olarak kâfirler, ahlâksızlıkları, kötü hayat düzenleri, cahiliye âdetleri, Hakk'ı inkâr etmeleri ve müminlere işkence etmeleri nedeniyle uyarılırlar. Bu

ilk mesajlar, aynı zamanda evrensel olarak kabul edilen ve her zaman vahye dayalı medeniyetin temelini oluştur-
ran ahlâkî ve kültürel temel prensipler ortaya koyar.

İslâm tebliğinin Mekke dönemi boyunca birçok değişiklikler meydana gelmiştir. Bu dönemde İslâm günden güne yayıldı ve O'na karşı çıkan güç de aynı oranda kuvvetlendi. Zamanla müslümanlar farklı inanç ve hayat düzenine sahip insanlarla karşılaştılar ve bu da yeni problemlerin ortaya çıkmasına neden oldu. Bu nedenle inen ayetlerde de çok çeşitli konulara değinilmeye başlandı. İşte bu, ilk inen ayetlerle, sonrakiler arasındaki farkı belirleyen noktadır.

On üç yıl süren Mekke döneminde nazil olan surele-
rin arka-planı işte budur.

Medenî Sureler

İslâmî hareket, Mekke'de on üç yıl boyunca karşı çıkışlara göğüs gerdikten sonra, Medine'de, Arabistan'ın her tarafından gelen müslümanları bir araya toplayıp, güçlü bir birlik haline gelmesine imkân sağlayan yeni bir merkez buldu. Böylece Hz. Peygamber (s.a) ve müslümanlar Medine'ye hicret ettiler.

Artık İslâmî hareket çok farklı bir ortamda üçüncü safhasına başlamış bulunuyordu. İslâm toplumu düzenli bir devlete ve cahiliye düzenini savunanlara karşı silahlı bir savaş gücüne sahipti. Hristiyanlar ve Yahudiler bile, Peygamberin (s.a) izleyicileri olduklarını savunmalarına rağmen, İslâm ile çatışma halindeydiler. İslâmî hareket aynı zamanda şu veya bu şekilde İslâm saflarına giren münafık "müslümanlar"la da uğraşmak zorundaydı. Fakat tüm bu engel ve zorluklara rağmen, İslâmî hareket on yıllık bir çatışmanın sonunda tüm Arabistan'a boyun eğdirmeyi başarmış ve evrensel mesajını tüm dünyaya duyurabilecek bir konuma gelmişti.

Bu safhada yavaş yavaş bazı değişiklikler meydana geldiği ve her değişme de kendine has problemleri beraberinde getirdiği için, Allah (*subhanehu ve teala*) her özel durum için Rasûlüne (s.a) ayetler indirmiştir. Bu nedenle, bu ayetlerin bazılarında bir korkutucunun ateşli ifadesi vardır; bazılarında ise bir kanun koyucunun direktifleri yer alır. Bazıları, bir eğitici, öğretici ve ıslah edicinin metodunu benimser ve toplumu düzenleme, devlet kurma, hayatın çeşitli meselelerinde medenî bir ilişki geliştirme metodlarını öğretir. Bazıları, İslâm toplumunun himayesi altına sığınan kafirler ve münafıklarla ilgili direktifler verir.

Bazı bölümlerde ise, müslümanlara, kitap ehli ile, savaş halinde oldukları güçlerle ve anlaşma yaptıkları müttefikleri ile nasıl bir ilişki içinde olmaları gerektiği öğretilir. Bazı ayetler de müminleri, yeryüzünde Allah (*subhanehu ve teala*)'ın halifeleri olarak görevlerini tam anlamıyla yerine getirebilmeleri için eğitir, öğretir ve düzenler. Bazıları onları, Hidayet'e ulaştırmak için emirler verir; zayıflıklarından ötürü uyarır ve Allah (*subhanehu ve teala*) yolunda mallarını ve canlarını feda etmeye teşvik eder. Bazıları, onlara zaferde ve yenilgide, zenginlikte ve fakirlikte, savaşta ve barışta uygulanması gereken ahlâkî kuralları öğretir. Kısacası bunların hepsi, müminleri, İslâm'a davet görevinde Hz. Peygamber'in (s.a) varisleri

olarak bu görevi tam anlamıyla yerine getirebilmeleri konusunda eğitmektedir. Daha sonra münafıklar, kitap ehlini, kâfirleri ve müşrikleri İslâm'a davet eden veya onları kalın kafalılıklarından ötürü azarlayan, kendileri için hazırlanmış azaba karşı uyaran ve yanlış yol üzerinde devam etmelerine hiçbir özür bırakmayacak şekilde onları geçmiş ümmetlerin hayatından ders almamakla suçlayan bölümler gelmektedir.

On yıl boyunca Medine'de nazil olan surelerin arka-planı işte böyleydi. Bundan da anlaşıldığı üzere, bu surelerde öne çıkan üslûbun Mekke'dekilerden farklı olması gerekiyordu.

Üslûp

Yukarıdaki açıklamalardan anlaşılabacağı üzere Kur'an, İslâm davetinin başlangıcı ile aynı anda nazil olmaya başladı ve bu yirmi üç yıl sürdü. Kur'an'ın çeşitli bölümleri, İslâm davetinin çeşitli merhalelerindeki çeşitli ihtiyaçlara göre nazil oldu. Bu nedenle böyle bir kitapta, diğer sıradan kitaplar ve din kitaplarındaki gibi bir üslûp bütünlüğü ve aynılığı aranmalıdır. Kur'an'ın çeşitli bölümlerinin indirildiği dönemde küçük risaleler halinde yayınlanmak üzere değil, ihtiyaca göre apaçık hitabeler halinde sunulmak üzere gönderilmiş olduğu ve bu amaca uygun bir şekilde yayıldığı da unutulmamalıdır. Bu nedenle, Kur'an'ın, kaleme alınmış bir eserin üslûbuna sahip olmaması normaldir. Ayrıca, bu hitaplar bir profesörün verdiği derslerin mahiyetinden de farklı olduğu için, doğal olarak üslûbu da bu tür derslerden farklıdır. Hz. Peygamber'e (s.a) çok özel bir görev verilmişti ve O hem akla, hem de duygulara hitap etmek zorundaydı. O, görevi sırasında farklı kafa yapısına sahip birçok insanla ilgilenmek, birçok farklı ortama uymak ve çok çeşitli deneyimler yaşamak zorundaydı. Böyle bir kimse, bir mesajı yaymak ve harekete öncülük etmek için gereken her şeyi yapmalıdır. O, kurulu bir düşünce düzenini değiştirmek için, insanlara, mesajının farklı yönlerini sunmak ve düşmanlarının güçlerine karşı koymak için duyguları da uyandırmak durumundadır.

O aynı zamanda, kendisine uyanları düzenleyip eğit-
meli, onları teşvik edip cesaretlendirmeli, karşı çıkanların iddialarına cevap vermeli, onların ahlâkî zayıflıklarını gözler önüne sermeli ve buna benzer birçok görevi yerine

İSLÂMÎ
HAREKET
AYNI ZAMANDA
ŞU VEYA
BU ŞEKİLDE
İSLÂM
SAFLARINA
GİREN MÜNAFIK
"MÜSLÜMAN-
LAR"LA DA
UĞRAŞMAK
ZORUNDAYDI.

getirmelidir. İşte bu nedenler, tebliğin gerektirdikleriyle uygunluk içindedir. Bu yüzden Kur'an'ın bölümlerinde, bilinen kitaplardaki veya okul derslerindeki üslûbu aramak yanlış olur.

Bu durum aynı zamanda, bazı hususların Kur'an'da tekrar tekrar ele alınışını da açıklar. Bir hareket ve bir davet, belirli bir safhada sadece gerekli olan şeylerin sunulmasını ve gelecek safhalarla ilgili hiçbir şey söylenmemesini gerektirir. Bir safha, aylar veya yıllarca sürse bile, hareket bu safhada kaldıkça aynı şeylerin tekrar tekrar vurgulanmasının nedeni işte budur. Elbette bunlar, tekdüze olmamaları için farklı kelimeler ve çarpıcı olmaları için güzel ve zarif bir dille süslenmişlerdir. Bunun yanı sıra hareketi her safhada güçlü kılabilmek için, uygun yerlerde temel inanç ve ilkeler tekrarlanmıştır. Bu nedenle, hareketin belirli bir safhasında nazil olan sureler farklı kelimelerle farklı şekillerde de olsa, genellikle aynı konuları ele almaktadırlar. Bundan başka Kur'an'ın bütün sureleri temel inanç ilkelerine dikkat çeker: Allah (*subhanehu ve teala*)'ın birliği, O'nun sıfatları, Ahiret ve hesaba çekilme, ceza ve mükâfat, peygamberlik, kitaplara iman vs... Bütün sureler ibadeti, sabrı, sebatı, Allah (*subhanehu ve teala*)'a inanıp güvenmeyi öğretirler. Çünkü bu hususlar hareketin hiçbir safhasında gözden uzak tutulamaz. Eğer bu temellerden biri herhangi bir safhada, hatta en son safhada zayıflasaydı, İslâmî hareket gerçek anlamıyla bir ilerleme kaydedemezdi.

Tertip

Mekkî ve Medenî sureler arasındaki fark gözönünde bulundurulduğunda, Kur'an'ın niçin nüzul, yani indiriliş sırasına göre düzenlenmediği sorusu da cevaplandırılmış olur. Bu soru bilhassa önemlidir; çünkü bu, İslâm düşmanları tarafından Kur'an hakkında yanlış izlenimler uyandırmak ve surelerin şimdiki düzeni hakkında saçma ve basit tahminlerde bulunmak üzere yöneltilmektedir. Onlara göre "Hz. Muhammed'e (s.a) uyanlar Kur'an'ı ne kronoloji, ne de başka bir şeye dayanan bir düzen içinde neşretmişler ve en uzun sureleri baş tarafa koyma yoluna gitmişlerdir...."

Bu tip zanlar, Kur'an'ın tertibine dayanak teşkil eden hikmetten habersiz bir cehalete dayanır. Kur'an bütün zamanlara hitap eden bir kitap olmasına rağmen, 23 yıl boyunca İslâmî hareketin geçtiği çeşitli safhaların gerektirdiklerine göre parça parça indirilmek zorundaydı.

Bu nedenle, hareketin derece derece meydana gelen gelişimine uygun olarak indiriliş sırasının, Kur'an'ın tamamlanmasından sonra uygun olmayacağı açıktır. O halde, değişen şartlara uygun yeni bir düzenleme gerekiyordu. Hareketin ilk safhalarında Kur'an, İslâm'dan tamamen habersiz olan kimselere hitap ediyordu ve tabîi olarak her şeyden önce onlara imanın temel ilkelerini öğretmek zorundaydı. Fakat tamamlandıktan sonra Kur'an, çoğunlukla, İslâm'ı kabul eden ve kendilerine Hz. Peygamber (s.a) tarafından emanet edilen görevi yürütmek üzere bir toplum oluşturan kimselerle ilgilenmeye başladı. Her dönemdeki İslâm toplumlarının ihtiyaçlarına uygun olması için, tamamlanmış kitabın tertibinin kronolojik düzenden farklı olması gerektiği açıktır. Daha sonra Kur'an, her şeyden önce müslümanları, hayatlarını dü-

zene sokma ile ilgili görevleri konusunda da donatmak zorundaydı. Ayrıca onları, İslâm'dan habersiz olan kişilere Kur'an'ın mesajını iletmek üzere de hazırlamalıydı. Devamlı uyanık olmaları için onlara, geçmiş peygamberlerin ümmetleri arasında ortaya çıkan sapıklık ve kötülükleri de hatırlatmalıydı. Bu nedenle "Alâk" ve benzeri Mekkî sureler değil de, Bakara ve benzeri Medenî sureler Kur'an'ın baş kısımlarına yerleştirilmeliydi.

Bu bağlamda bir şey daha gözönünde bulundurulmalıdır. Birbirine benzer konuları ele alan surelerin bir araya toplanması fikri de Kur'an'ın gayesine aykırıdır. İncelenmesinin herhangi bir anında tek yönlülükten kaçınmak ve İslâm'ın tamamını okuyucunun gözleri önüne sermek amacıyla Mekkî sureler Medenî surelerin arasına serpiştirilmeli, Mekkî sureleri, Medenî sureler takip etmeli ve hareketin ilk safhalarında nazil olan sureler, sonra nazil olanların arasında serpiştirilmiş olmalıdır. İşte, Kur'an'ın şimdiki düzeninin hikmeti budur.

Kur'an'ın surelerinin şu anda bizim elimizdeki şekliyle yapılan sıralaması halifeler tarafından değil, bilâkis, Allah (*subhanehu ve teala*)'ın yol gösterdiği şekilde Hz. Peygamber (s.a) tarafından yapılmıştır. Ne zaman bir sure nazil olsa Hz. Peygamber (s.a) vahiy kâtiplerini çağırır, kelime kelime onu dikte ettirir ve şu surenin, şu sureden önce veya sonraya yerleştirilmesini emrederdi. Aynı şekilde, başlı başına bir sure oluşturmayan bir pasaj, bir bölüm veya bir ayet nazil olduğunda onun nereye yerleştirileceğini, hangi surenin bütünü olduğunu belirtirdi. Namaz sırasında veya başka zamanlarda, bu sıralamaya göre Kur'an'ı okur ve ashabına da bu sıralamaya göre ezberleyip okumalarını söylerdi. O halde, Kur'an'ın bugünkü sıralamasının Hz. Rasûl (s.a) tarafından, vahyedenin bildirdiği şekilde, tamamlandığı günkü tertiple aynı olduğu tesbit edilmiş bir gerçektir.

Başlangıçta her ne kadar beş vakit namaz farz edilmemiş idiyse de namaz farzdı ve İslâm'da namazın emredilmediği bir boşluk hiçbir zaman olmamıştır.

Derlenmesi

Kur'an'ı indiren Allah (*subhanehu ve teala*), O'nu sonsuza kadar koruyup muhafaza etmeyi de üzerine almıştır.

Ne zaman Kur'an'dan bir bölüm nazil olsa, Hz. Peygamber (s.a) tarafından hemen hurma ağaçlarının yaprakları, ağaç kabukları veya kemikler vs. üzerine yazdırılıyor ve hepsi bir mahfazada saklanıyordu. Bunun yanı sıra ashabdan bazıları, kendileri için Kur'an'dan bazı bölümleri yazıyorlardı. Aynı zamanda namaz, daha İslâm'ın başlangıcından beri farz olduğu için, müminler namaz sırasında okumak üzere bazı bölümleri ezberliyorlardı.

Hz. Peygamber'in (s.a) yaşadığı dönemde birçok sahabe Kur'an'ı ezberlemişse de, Kur'an, bir kitap halinde derlenmemişti. Fakat O'nun irtihalinden hemen sonra meydana gelen bir olay bunu zorunlu kıldı. Büyük bir isyan başgöstermiş ve bu isyanı bastırmaya giden ashabın çoğunluğu öldürülmüştü. Bu şehitler arasında Kur'an'ı ezberleyen hafızlar da vardır. Bundan sonra Hz. Ömer (r.a) her tür tehlikeye karşı Kur'an'ın asıl şeklinin muhafaza edilmesi için gereken tedbirlerin alınması gerektiği ve sadece O'nu ezberleyenlere dayanmanın akıllıca bir iş olmadığı sonucuna vardı. Bu nedenle, Kur'an'ın tümünün tashih edilmiş bir şekilde toplanmasını teklif etti. Bu adımın atılması gerektiği konusunda, ilk başta Hz. Peygamber'in (s.a) yapmadığı bir işi yapmakta tereddüt gösteren Hz. Ebu Bekir'i (r.a) ikna etmeye çalıştı. Bir müddet tartıştıktan sonra Hz. Ebu Bekir (r.a) bunu kabul etti ve

bu görevi Hz. Zeyd İbn Sabit'e (r.a) verdi. O da, Hz. Ebu Bekir (r.a) gibi aynı nedenle bu işte tereddüt etti; fakat sonunda, bu tarihî işi üzerine almayı kabul etti.

O, bu işe en uygun kimse idi. Hz. Peygamber'e (s.a) uzun zaman kâtiplik yapmıştı ve Kur'an'ı doğrudan O'ndan öğrenen sahabîlerden biriydi. Bundan sonra Hz. Peygamber'in (s.a) geride bıraktığı ve bazı sahabîlerde bulunan yazılı kısımlar toplandı. Kur'an'ın tümünü veya bir kısmını ezberleyen sahabîlerin de yardımlarıyla bu yazılı bölümler tashih amacıyla birbirleriyle kelime kelime karşılaştırıldı. Hz. Zeyd (r.a) üç kaynak birbirine muvafık olmadıkça hiçbir şeyi kendi nüshasına almadı. Bu şekilde tashih edilmiş, doğruluğuna güvenilen ve tam bir nüsha derlenmiş oldu. Kur'an'ın bu tashih edilmiş nüshası Hz. Hafsa'nın -Hz. Ömer'in kızı ve Hz. Peygamber'in (s.a) hanımlarından biri- evine kondu ve nüsha kopya etmek isteyen veya kendi elindeki nüshayı kontrol etmek isteyenlerin bu nüshaya başvurabilecekleri söylendi.

Surelerin sıralanması konusunda Hz. Zeyd (r.a) Hz. Peygamber'in (s.a.) usulünü takip etti. Çünkü, O'nun başka bir yol takip etmesi veya edebilmesi imkansızdı. O, yaptığı her işte Hz. Peygamber (s.a) 'e uyma konusunda o kadar dikkatli idi ki, Hz. Peygamber'in (s.a) yaşadığı dönemde böyle bir şey yapılmadığı için Kur'an'ın derlenmesi konusunda bile tereddüt etmişti. Bu nedenle, Kur'an'daki surelerin sıralamasının Hz. Peygamber'in (s.a) irtihalinden sonra yapıldığını düşünmek yanlıştır. Aynı şekilde, Kur'an'ı ezberleyen sahabîler de bunu mutlaka belli bir düzene göre yapmışlardı ve bu da Hz. Peygamber'in (s.a) uyguladığı ve öğrettiği düzen ve sıralamadan başkası olamaz.

İmam Mâlik der ki: « Kur'an, sahabîlerin Hz. Peygamber'den (s.a) duydukları şekilde düzenlenmiştir. » Bunun yanı sıra Kur'an birçok yerde kendisinden bir kitap olarak bahseder. Söz gelimi, Mekke'de ilk dönemlerde indirilen bir sure olan Müzemmil Suresi'nde Allah (*subhanehu ve teala*), Peygamberi'ne (s.a) şöyle emreder: "... Kur'an'ı belli bir düzen içinde oku." (Müzemmil: 4) Bu da Kur'an'ın daha vahiy başlangıcında bir kitap olmak üzere indirildiğini gösterir. Elbette bir kitabın da belirli bir düzen takip etmesi gerekir.

Lehçe Farkı

Arapça tüm Arabistan'ın ortak dili olmasına rağmen, çeşitli kabile ve bölgelerde lehçe farklarına da rastlanıyordu.

Bilinen nedenlerden dolayı Kur'an, Mekkeli Kureyşlilerin lehçesi ile indirildi. Bununla birlikte ilk önceleri, Arabistan'ın farklı bölgelerinde yaşayan Arapların, anlamada kolaylık olsun diye, Kur'an'ı kendi lehçeleri ile okumalarına izin verildi. Fakat bu, anlam olarak herhangi bir değişikliğe neden olmuyordu. Ama İslâm Arabistan sınırları dışına yayılıp, Araplar, Arap olmayan müslümanlarla ilişkiye geçince, Arap dili de bu yeni ortamdan etkilenmeye başladı. Bu nedenle Kur'an'ın farklı lehçelerinin, birçok yanlış anlamalara ve farklı lehçelere sahip kişiler arasında anlaşmazlıklara sebep olabileceğinden korkuldu.

Hatta, herkes birbirini Kur'an'ı değiştirmekle suçla-

maya da başlayabilirdi. Ayrıca Kur'an'ın saf ve berrak Arapçasının Arap olmayan müslümanlarla temasa geçen Araplar tarafından bozulma tehlikesi de vardı. Bu nedenle Hz. Osman (r.a) halifeliği döneminde, Hz. Peygamber'in (s.a) diğer sahabîleriyle de istişare ederek, bütün İslâm dünyasında Kur'an'ın tek bir kopyasının, Hz. Ebu Bekir (r.a) tarafından derlenen ve tashih edilen nüshasının kullanılması gerektiğine ve diğer tüm lehçelerin yok edilmesine karar verdi. İleride herhangi bir karışıklık ve yanlış anlama olmasını önlemek amacıyla diğer bütün kopyaları yaktırdı. Örneğin, ashabdan bazıları kendi nüshalarına açıklayıcı notlar ve yorumlar eklemişlerdi; bu da, Kur'an'ın asıl metni ile karışabilirdi. O dönemde böyle bir şeyin imkânsız olmasına rağmen, gelecekte herhangi bir karışıklığa meydan vermemek ve Kur'an'ı mümkün olan herhangi bir değişiklikten korumak için bu tür önleyici bir faaliyete başvurulmuştur.

Şu anda dünyanın her tarafında okunan Kur'an, Hz. Ebu Bekir'in (r.a) emri ile derlenen nüshasının, Hz. Osman (r.a) tarafından resmi bir emirle farklı bölgelere gönderilen nüshaların bir kopyasıdır. Bugün bile, dünyanın çeşitli bölgelerindeki büyük kütüphanelerde çok eski nüshalar bulunmaktadır. Eğer Kur'an'ın her tür değiştirme ve tahriften korunduğu konusunda şüphe duyan bir kimse varsa, Kur'an'ın herhangi bir kopyasını bu nüshalardan biriyle karşılaştırıp, kendi kendini ikna edebilir. Bundan başka, eğer bir kimse Batı Afrika'da, Cezayir'deki bir kitapçıdan bir Kur'an nüshası alsın ve bunu, örneğin, Doğu'da, Cava'dan aldığı diğer bir nüsha ile karşılaştırsa ikisinin birbiri ile ve Hz. Osman (r.a) döneminde çoğaltılan nüshalarla aynı olduğunu görecektir. Eğer bundan sonra da hâlâ şüphe duyan varsa, ona dünyanın herhangi bir yerinden Kur'an nüshası alıp, Kur'an'ı ezbere bilen bir kişinin hafızası ile kelimesi kelimesine karşılaştırmayı tavsiye edilir. Böyle bir kimse de, okunan metnin, yazılı metne kelimesi kelimesine uyduğunu görecektir. Bu, bugün okunan Kur'an'ın Hz. Muhammed'in (s.a) dünyaya sunduğu Kur'an'ın aynısı olduğunun açık ve karşı konulamaz bir ispatıdır. Yoldan çıkmış biri O'nun Allah (*subhanehu ve teala*)'tan geldiği konusunda şüphe duyabilir; fakat hiç kimse O'nun her tür ekleme, eksiltme ve değiştirmeden uzak olduğu, sahihliği ve doğruluğu konusunda en ufak bir şüphe bile duyamaz. Çünkü tüm insanlık tarihinde, bu Kur'an'ın, Hz. Peygamber (s.a) tarafından insanlığa sunulan Kur'an'ın aynı olması gerçeği kadar sahih bir şey yoktur. Aksi halde bu, tarihte Roma İmparatorluğunun bir zamanlar Hindistan'da Moğol hakimiyetinin ya da Napolyon diye bir hükümdarın mevcudiyetini inkar etmek kadar cahilce bir iddiadan başka bir şey olarak anlaşılamaz.

Şimdi de, Kur'an'ın farklı okunuşlarını ele alalım. Çünkü bunlar da birtakım yanlış anlamalara neden olmuşlardır. Aşağıdaki noktalar bizi bu farklı okunuşların mahiyeti hakkında aydınlatacaktır.

1) Hz. Peygamber (s.a) döneminde O'nun katipleri tarafından kullanılan Arapça yazıda ne hareketler (sesli

okuma işaretleri), ne de noktalar vardı. Hz. Ebu Bekir'in (r.a) halifeliği sırasında Hz. Zeyd (r.a) tarafından derlenen ve Hz. Osman (r.a) tarafından farklı bölgelere dağıtılan nüshalar için de aynı şey söz konusuydu.

2) Her ne kadar Kur'an'ın tashihi yazılı şekilde yapılmışsa da, O'nun tebliği, okuma-yazmanın yaygın olmayışı ve kâğıt azlığı nedeniyle ağızdan yapıliyordu. Gerçi okuma-yazma bilen Araplar metni çözmekte pek zorluk çekmiyorlardı. Kur'an'ı Hz. Peygamber'in (s.a) ve O'nun ashabının ağzından öğrenen ve ezberleyen binlerce kimse vardı. Bunlar Kur'an'ı Hz. Peygamber'den (s.a) ve ashabından öğrendikleri şekilde başkalarına da öğretiyorlardı.

3) Hz. Osman (r.a) İslâm'ın çeşitli merkezlerine sadece tashih edilmiş bir Kur'an nüshası göndermekle kalmadı; onunla birlikte Hz. Peygamber'in (s.a) öğrettiği doğru okuma şeklini muhafaza edebilmesi için bir de Kaari gönderdi.

4) Zamanla Kur'an'ın doğru okunmasını muhafaza edebilmek için, yazıya hareke konmasına ihtiyaç duyuldu. Bunun üzerine Basra Valisi (H. 45'den 53'e kadar) Hz. Zeyd'in (r.a) emri ile sesli okuma için işaretler kondu. Daha sonra, Abdül-Melik'in saltanatı (H. 65-85) döneminde Haccac bin Yusuf, sesli okumaya yarayan hareketlerle birbirine benzeyen harfleri ayırmaya yarayan noktalar için farklı işaret ve semboller belirlemek üzere bir grup alimi görevlendirdi. O zaman belirlenen işaretler bugüne kadar kullanılmaktadır.

Yukarıdaki tarihî gerçeklerden anlaşılacağı üzere Kur'an'ın okunması (ufak bazı değişikliklerle birlikte) Hz. Peygamber'in (s.a) uyguladığı ve öğrettiği kıraatın aynısıdır. Bütün alimler ve Kurra sadece aşağıdaki şartlara uyan okumanın sahih olacağı konusunda görüş birliği içindedirler: a) Okuma, Hz. Osman'ın (r.a) dağıttığı nüshanın metnine tamamen uymalıdır. b) Arapça'nın lehçesine, gramerine, üslûbuna ve deyimlerine uymalıdır ve her şeyin ötesinde: c) Okunan metin kesintisiz bir isnad zinciriyle Hz. Peygamber'e (s.a) ulaşmalıdır. Bu neden Kur'an kıraatinde sadece birkaç farklı tarz vardır ve bunlar anlam bakımından birbirine zıt değil, aksine anlam ve kapsamı genişletecek niteliktedirler. O halde, Hz. Peygamber'in (s.a) bu farklı şekildeki okumaları kendisinin de yaptığına şüphe yoktur. Bu değişiklikler, anlamı daha kapsamlı ve anlaşılır kılmaktadır.

Örneğin, Fatiha suresinin 3. ayetinin ve Maide suresinin 6. ayetinin iki sahih kıraatini ele alalım. Fatiha'nın 3. ayetinin bir tür okunuşu, yani (maliki yevmiddîn) "Din gününün sahibi" anlamına gelir; diğer okunuşu, yani: (maliki yevmiddîn) ise: "din gününün hü-

kümdarı" anlamına gelir. Bu iki farklı okunuşun, ayetin anlamını daha da açıklığa kavuşturduğu görülmektedir. Maide'nin 6. ayetinin bir okunuşu: (feğsilûvucuheküm ... veracüleküm) "Yüzlerinizi yıkayın... ve ayaklarınızı da (yıkayın) " anlamına gelir. İkinci tür okunuşu ise (feğsilûvucuheküm) (ve emsehû birusülukum veercilekum) "Yüzlerinizi yıkayın, başlarınızı meshedin ve ayaklarınızı da (meshedin) " anlamına gelir. İkinci tür okunuş, bir önceki abdestte ayakların yıkanmasından sonra mest giyildiğinde, ıslak ellerle mestler üzerine mesh edilmesini mümkün kılar. Bu izin, seferde 72 saat, sefer dışında 24 saatlik bir süre için geçerlidir. Bu iki örnekte de, farklı kıraatin aslında hiçbir değişikliğe neden olmadığı görülmektedir. Aksine farklı kıraat, anlamı daha geniş kapsamlı kılmaktadır. Aynı şey diğer farklı okunuşlar için de geçerlidir.

Evrensellik

Herkes, Kur'an'ın tüm insanlığı hidayete ulaştırmakla görevli olduğu iddiası taşıdığını bilir. Fakat Kur'an, okunduğunda, O'nun nazil olduğu dönemdeki Arap toplumuna hitap ettiği görülür. Bazı yerlerde diğer insanlara ve genelde tüm insanlığa hitap ediyorsa da, çoğunlukla Arapların ilgisini çeken ve onların çevresiyle, tarihiyle ve gelenekleriyle ilgili konuları ele alır. Bu, tabii olarak şöyle bir soruya neden olur: Tüm insanlığın hidayeti için indirilmiş olmasına rağmen, Kur'an, nazil olduğu dönemin yerel ve ulusal unsurlarına neden bu kadar çok yer verir? Bunun hikmetini anlamayan kimseler, şöyle bir iddiaya koyulurlar: Kur'an, gerçekte o dönemin Araplarını ıslah etmek amacıyla indirilmiştir; fakat sonraları, nasıl olduysa, O'nun bütün insanlık ve bütün zamanlar için indirildiği iddia edilmeye başlandı.

Eğer bunu söyleyen kişi, sadece karşı çıkmış olmak için karşı çıkmıyor ve meselenin aslını öğrenmek istiyorsa, ona Kur'an'ı okumasını ve bu şüpheye neden olan noktaları işaretlemesini tavsiye ederim. Daha sonra orada, sadece o dönemin Araplarını kasteden herhangi bir fikir, ilke veya görüş varsa onları belirlemelidir. Evrensel uygulamaya uygun olmayan ve sadece o dönem Arapları için geçerli olan ahlâkî prensip, kanun veya düzenlemeleri belirli bir topluluğun şirk dolu inançlarını reddedip kötü geleneklerini ortadan kaldırması ve Allah (*subhanehu ve teala*)'ın birliği ile ilgili burhanları (kesin deliller) onların çevresindeki nesnelere dayandırması, bu davetin sadece yerel ve geçici olduğu fikrine bir destek teşkil etmez.

Meseleyi yakından incelemeli ve Kur'an'ın Arabistan'ın putperest halkı için söylediklerinin, her dönem ve her yer için geçerli olup olmadığına, aynı burhanları her dönem ve her yerdeki putperestliğe karşı çıkmak için

kullanıp kullanamayacağımıza ve Kur'an'ın Allah (*subhanehu ve teala*)'ın birliği ile ilgili öne sürdüğü burhanları, bazı ufak değişikliklerle her zaman ve her yerde kullanıp kullanamayacağımıza karar vermeliyiz. Eğer bu sorulara verilen cevap olumlu ise, o zaman böyle evrensel bir vahyin belli bir dönemde, belli bir topluluğa hitap ettiğinden ötürü, yerel veya geçici olarak kabul edilmesi için hiçbir sebep yoktur. Dünyada, başından sonuna kadar hiçbir somut örneğe ve özel duruma yer vermeksizin her şeyi soyut bir şekilde ele alan hiçbir felsefe, hayat düzeni veya din yoktur. Çünkü sadece soyut planda bir hayat tarzı ve modeli kurmak im-kânsızdır. Bunun farz-ı muhal, mümkün olduğunu kabul etsek bile, böyle bir sistem daima kâğıt üstünde bir teori olarak kalır ve hiçbir zaman pratiğe yansımaz.

Bunun yanı sıra, sonunda uluslararası plana yansıtacak olan bir ideolojik hareketin daha işin başında uluslararası bir seviyeden başlaması ne gerekli, ne de yararlı olur. Buna başlamanın en doğru yolu, hareketi, doğduğu ülkede başlatmak ve istenilen hayat nizamının temelini oluşturacak olan ana ilkeleri ve öğretileri sunmak olmalıdır. Daha sonra hareketin temsilcileri, bu ilke ve öğretileri, ortak dil, alışkanlık ve geleneklere sahip oldukları insanların kafalarına işlemelidirler. İşte önce bu ilkeleri, kendi ülkelerinde uygulamalı, mutlu ve başarılı bir hayat sistemi sergileyerek bu ilkelerin değerini ispat etmelidirler. Tabii olarak bu, diğer ulusları da etkileyecek ve onlardan akıllı olanlar, bu hareketi kavrayıp, kendi ülkelerinde de başlatacaklardır. O halde belirli bir ideolojik sistem, sadece ilk önce belirli bir kavme sunulduğu ve belirli bir topluluğa hitap ettiği için ulusal olamaz. Bu vesileyle belirtelim ki, ulusal bir sistemi uluslararası olanından ve sürekli bir sistemi geçici olandan ayıran nokta şudur: Ulusal bir sistem, ya diğer uluslardan üstün olduğunu iddia eder ve bu üstünlüğü sağlamaya çalışır ya da özellikleri nedeniyle başka uluslara uygulanamayan ilke ve öğretiler sunar. Diğer taraftan uluslararası bir sistem, tüm insanlara eşit statü ve hak verir; ayrıca, her yer ve zamanda uygulanabilecek ilkeler ortaya koyar. Oysa, geçici bir sistemin ilkeleri, belli bir zaman sonra uygulanamaz hale gelir. Ebedî bir sistemin ilkeleri ise her dönemde uygulanmaya müsaittir. Kur'an'ı yukarıda belirtilen noktalar ışığında inceleyen kimse, O'nun öğretilerinin evrensellik özelliğine sahip olduğu sonucuna varacaktır.

Tam Bir Düstur

Zihinde karışıklık doğuran başka bir husus da, Kur'an'ın tam bir hayat düsturu olması konusudur. Kur'an'ı okuyan kimse, O'nda sosyal, kültürel, politik, ekonomik vs. problemlerle ilgili ayrıntılı kanun ve düzenlemelere rastlayamaz. Bu nedenle bir kimse, Kur'an'da kitabın kendisinin de çok önem verdiği namaz ve zekâtla bile ilgili ayrıntılı düzenlemeler olmadığını görürce şaşkınlığa düşmektedir. Sıradan bir okuyucunun, bu kitabın tam bir düstur olarak adlandırıldığını anlamamasının nedeni işte budur. Bu yanlış anlamamanın ne-

deni, karşı çıkan kişinin Allah (*subhanehu ve teala*)'ın sadece kitap göndermekle kalmayıp, O'nun öğretilerini pratikte uygulayarak sunan bir Rasûl de gönderdiği gerçeğini gözden uzak tutmasıdır. Bu konuyu açıklığa kavuşturmak için, bir binanın yapımını örnek olarak ele alabiliriz. Eğer sadece binanın bir planı hazırlanmış ve inşaatı yaptırıp yönetecek bir mühendis görevlendirilmemişse, ancak o zaman, tüm ayrıntılara yer verilmelidir. Fakat eğer planla birlikte inşaatı yapmak için bir de mühendis görevlendirilmişse, o zaman ayrıntılı bir plana gerek yoktur. Bu durumda, istenilen özelliklerin, anahatlarıyla belirtildiği bir plan yeterlidir. Bu nedenle böyle bir plana eksik diyerek kusur bulmak yanlış olur. Allah (*subhanehu ve teala*) Kur'an'la birlikte Rasûlünü (s.a) de gönderdiği için Kur'an'da sadece temel ilkeleri ve önemli direktifleri vurgulamış ve ayrıntılara yer vermemiştir. O halde Kur'an'ın asıl fonksiyonu, İslâm dininin entellektüel ve ahlâkî temelini açıkça ortaya koyup bunları örneklerle güçlendirmek ve kalplere işlemektir. İslâmî hayat tarzının uygulamaya ait yönü söz konusu olduğunda ise, Kur'an, ancak hayatın her yönü ile ilgili sınır ve hadleri belirler ve ayrıntılı kanun ve düzenlemelere koyulmaz. Bunun yanı sıra bazı önemli yerlerde, parçaların, Allah (*subhanehu ve teala*)'ın dilediğine uygun bir biçimde nasıl birleştirileceğini öğreten kılavuzlar, yol işaretleri yerleştirir. İslâmî hayat düzenini Kitap'taki düsturlara uygun bir şekilde pratiğe aktarma görevi, özel olarak birey için, toplum için ve İslâm devleti için, Kur'an ilkelerine uygun bir hayat tarzı kurmak üzere gönderilen Hz. Peygamber'e (s.a) verilmiştir. O halde Kur'an, Hz. Peygamber'in (s.a) sünneti ile birlikte alındığı ölçüde eksiksiz bir hayat düsturudur.

Zihinleri meşgul eden diğer bir sorun da, Kur'an'ın tefsirindeki farklı eğilimlerdir. Kur'an, bir taraftan Allah (*subhanehu ve teala*)'ın kitabında ayrılıklar çıkaran ve dinde bölücülük yapanları sert bir dille eleştirirken, diğer taraftan Kur'an'ın o kadar farklı yorumları yapılmaktadır ki, hemen hemen hiçbir emir hakkında ortak bir yorum yoktur.

Sadece, sonraki dönemlerin alimleri birbirinden farklı düşünmekle kalmıyor; fakat, Hz. Peygamber'in (s.a) ashabını ve onlara tâbi olanları da içeren selef alimleri arasında da emir ve yasakların her ayrıntısında görüş birliği olmadığı görülüyor. O halde bütün bu kimseler, Kur'an'da tevil yapmakla suçlanan kimselere dahil midirler? Öyle değilse, şu halde hangi görüş ayrılıkları Kur'an'da yasaklanmıştır?

Bu problem çok geniş kapsamlıdır ve bu sorunu ayrıntılarıyla tartışmanın yeri de burası değildir. Burada şunları söylemek yeterlidir: Kur'an, İslâm'ın temel ilkelerinde anlaşma olduğu ve farklı fikirlere sahip olanlar İslâm toplumunun sınırları içinde kaldıkları sürece, direktifleri hakkında yapılan sağlıklı yorum farklılıklarına izin vermiştir. Kur'an, kendine tapınma ve sahtekârlıktan

kaynaklanan ve kavga ve bölücülüğe neden olan farklılık ve ihtilâfları yasaklar. Bu iki tür ihtilâfın ne yapıları ne de sonuçları birbirine benzemediği için aynı kategoride ele alınmamalıdır. Birinci tür ihtilâf ilerleme için gereklidir ve hayata canlılık verir. Bu nedenle akıllı ve düşünen üyelere sahip her toplum bunu teşvik etmelidir. O'nun varlığı hayat işaretidir ve sadece aptal üyelere sahip olmak isteyen bir toplum onu yasaklar. İkinci tür ihtilâf ise, herkesin bildiği gibi, kendisini körükleyen toplumu parçalar. Bu nedenle, bu tür ihtilâfın bir toplumda bulunması sağlık işareti değil, bir hastalık habercisidir ve hiçbir zaman iyi sonuçlar doğurmaz.

Bu iki tür ihtilâf aşağıdaki şekilde açıklanabilir:

Sadece Allah (*subhanehu ve teala*) ve Rasûlünün (s.a) itaate lâyık olduğu ve tüm kanun ve direktifleri belirlemede Kur'an'ın ve sünnet'in nihâi otorite olduğu konusunda aynı görüşü paylaşan iki âlim veya fakih olduğunu farzedin. Bu noktada birleştikten sonra bunlar, kendi görüşlerinin İslâmî ve gayri İslâmî olanı belirlemede kıstas olduğunu savunmaksızın ve böyle bir görüş ayrılığı nedeniyle birbirlerini İslâm sınırları dışında olmakla suçlamaksızın, bazı ayrıntılarda veya bazı kararlarda farklı görüşlere sahip olabilirler. Görüşlerini destekleyen deliller sunup, kararı halka veya eğer hukukî bir mesele ise, mahkemeye veya toplumun yargı organına sunarlar. Bundan sonra, ya iki taraftan biri kabul edilir veya her ikisi de kabul edilir. Fakat İslâm'ın temel ilkelerinde ve yeni toplum yapısına götüren meselelerde hiçbir değişiklik yapılamayacağına da dikkat edilmelidir. Örneğin, bir âlim, bir hâkim, imam veya bir velinin (Allah (*subhanehu ve teala*) ve Rasûlünün temel ilke olarak belirlemedikleri) bir meselede bir fikir oluşturup, bu fikri İslâm'ın temel ilkelerinden biri olarak ilân etmesi, bu görüşe karşı çıkanları İslâm sınırları dışında sayması ve kendine uyanlarla birlikte bir topluluk kurup şöyle demesi yanlıştır:

**KUR'AN, İSLÂM'IN
TEMEL İLKELERİNDE
ANLAŞMA OLDUĞU
VE FARKLI FİKİRLERE
SAHİP OLANLAR
İSLÂM TOPLUMUNUN
SINIRLARI İÇİNDE
KALDIKLARI SÜRECE,
DİREKTİFLERİ
HAKKINDA YAPILAN
SAĞLIKLI YORUM
FARKLILIKLARINA İZİN
VERMİŞTİR.**

"Gerçek İslâm toplumu budur ve bunun dışındakiler Cehennem'liklerdir. Bu nedenle eğer müslümanınız bu topluluğa katılın, aksi takdirde müslüman sayılmazsınız." Kur'an'ın yasakladığı ihtilâf türü işte budur. Birinci tür ihtilâfa Hz. Peygamber'in (s.a) kendi döneminde de rastlanmıştır. Hz. Peygamber (s.a) sadece bu tür ihtilâfa izin vermekle kalmamış, aynı zamanda onu teşvik de etmiştir. Çünkü bu, toplumda düşünen ve araştıran akıllı insanlar olduğunu gösteren bir sağlık işaretidir. Bu aynı zamanda, toplumdaki akıllı kimselerin İslâm'la ve öğretileriyle ilgilendiklerinin, hayatla ilgili sorunlara İslâm dışında değil, İslâm'dan çözümler bulmaya çalıştıklarının göstergesidir. Ayrıca bu, toplumun ilkelerde birleşmiş olmasına rağmen, ictihad kapılarının devamlı açık kalması için, düşünürlerine belli sınırlar içinde araştırma özgürlüğü verdiği altın kurala delâlet eder.

NEDEN SİYER ÖĞRENMELİYİZ?

"Andolsun, Allah'ın Resûlü'nde sizin için, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok zikreden kimseler için [mutlak manada] çok güzel örneklikler/rehberlikler vardır." (Ahzab, 21)

Çoğulu siyer olan siret kelimesi, sözlükte "tavır ve hareket, hayat tarzı, tutulan yol, gidişat, tabiat, tedbir ve idare" anlamlarına gelir. Kur'an-ı Kerim'de bir yerde Hz. Musa'nın asasının mucize eseri yılanı dönüşmesi hadisesi anlatılırken kullanılır.

Hadislerde ise yine sözlük anlamlarına uygun bir şekilde, "tedbir, tavır ve hareket tarzı" manalarında kullanılmıştır. Mesela, Hicretin 6. yılında Hz. Peygamber (sas) Devmetü'l-Cendel Serriyye'si için Abdurrahman b. Avf'ı komutan tayin ettiğinde ona şöyle buyurmuştu: "Ey Avf'ın Oğlu! Onu (sancağı) al! Hepiniz Allah yolunda gaza edin ve Allah'a inanmayanlarla savaşın, bununla beraber ganimete hıyanet etmeyin, kimsenin uzuvlarını kesmeyin, çocukları öldürmeyin. Bu Allah'ın ahdidir ve aranızda bulunan Peygamberi'nin siretidir/ hareket tarzıdır." (İbn Hişam, es-Sîre, c. 4, s. 281)

Sözlük anlamları böyle olan siyer kelimesi, ıstılahî olarak ise, "Hz. Peygamber'in (sas) doğumundan vefatına kadar hayat hikâyesini ve tercüme-i halini yani ahlakını, şemâilini (fizikî ve ahlakî özelliklerini), mucizelerini, nesebini konu edinen ilmin adıdır."

Bir Müslüman için Hz. Peygamber'in hayatına ve O'nun dünyasına ait her hatıranın çok mühim bir yeri vardır. Çünkü O (sas) en güzel örnek, en kâmil misal, en doğru rehberdir. Rabbimiz onlarca ayette, Resûlullah'a ittibânın/itaatin gerekliliğine ve önemine vurgu yapmış,

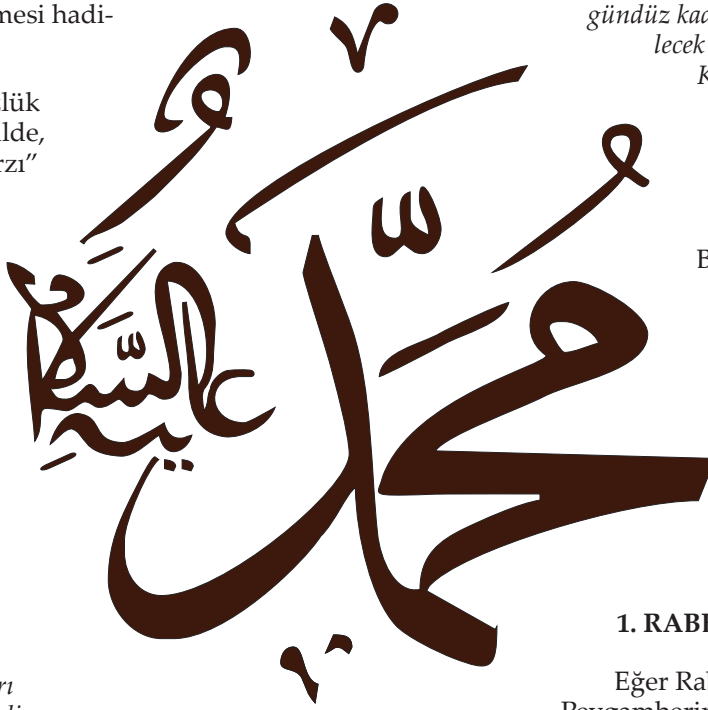
O'nun (sas) rehberliği olmazsa dinin gerçek manada kemale eremeyeceğini belirtmiş, Efendimiz de, "Sarıldığımız müddetçe asla dalaletle sapmayacağımız" iki büyük emanetten birinin Kur'an, diğerinin ise kendi sünneti olduğunu beyan etmiştir.

Başka bir hadisinde Efendimiz (sas) miras olarak bıraktığı hayatının/sünnetinin değerini şöyle ifade etmiştir: "Allah'a yemin ederim ki, size gecesi gündüz kadar aydınlık, geniş ve takip edilecek bir yol bıraktım." (İbn Mace, Kitabü's-Sünne, 5)

Gecenin bile gündüz gibi aydınlık olduğu bu bereketli hayatı her yönü ile öğrenmek, anlamak ve kavramak her Müslüman'ın en önemli gayesi olmalıdır. Böyle olduğu için; "Neden Siyer Öğrenmeliyiz?" sorusu cevabı çok net bir şekilde ortada olan bir sorudur. Buna rağmen biz meselenin mahiyetini biraz olsun daha iyi öğrenme maksadı ile bu soruyu soruyor, ayet ve hadisler ışığında bulduğumuz cevapları da sizlerle paylaşıyoruz.

1. RABBİMİZ EMRETTİĞİ İÇİN

Eğer Rabbimiz gönderdiği vahyinde, Peygamberimizin en güzel örnek olduğunu söylüyorsa, (Ahzab Sûresi, 21) "O, size ne verdiyse onu alın, size ne yasakladıysa ondan da uzak durun" (Haşr Sûresi, 7) diyerek, bizi o bereketli hayata yönlendiriyorsa, O'nun ahlakının muhteşem ve muazzam bir ahlak olduğunu (Kalem Sûresi, 4), Müslümanların da o ahlakı kuşanmaları gerektiği belirtiliyorsa ve daha nice ayette söz, dönüp dolaşıp Resûlullah'ın (sas) rehberliğine ve örnekliğine geliyorsa, bizzat Efendimiz de; "Haccınzın menasikini benden alınız" (Nesâî, Menasik, 27) veyahut "Beni nasıl namaz kılıyor görüyorsanız siz de öylece namaz kılınız" (Buhârî, Ezân, 18) buyuruyor ise, elbette O'nun hayatı iyice öğrenilmeli, attığı her adım, söylediği her söz, sessiz kalıp onayladığı her tavır iyice kavranılmalı, böylece Rabbimizin bu manada bizden istediği sorumlu-

luk yerine getirilmelidir.

2. RABBİMİZİ DAHA İYİ, DAHA DOĞRU VE DAHA KAPSAMLI ANLAMAK VE TANIMAK İÇİN

İnsan, Allah'ı (c.c.) aklı ile bilebilir, ama sadece aklı ile tanıyamaz. Tanımak için sahih ve selim bilgilere ihtiyaç vardır. Bu bilgilerin en sahihi, en doğrusu hiç şüphesiz Kur'an'dır. Kur'an içerisinde geçen başta Esmâ-ü'l-Hüsna denilen Rabbimiz'in o güzel isimleri olmak üzere, Cenab-ı Hakk'ı anlatan, sıfat, vasıf ve hususiyetlere ait ifadeler, bu mesajları çok iyi anlayan biri tarafından beyan edilmeli, yani açıklanmalıdır. Elbette ki bu tefsir ve tebyin görevi, böyle bir vazifesi olan Efendimiz'indir. O da bu işi hayatı boyunca hakkı ile yapmıştır. Hal böyle olunca, O'nun bereketli hayatı, doğru bir Allah tasavvuru oluşturmak içinde okunmalı, Resûlullah'ın (sas) Allah ile olan münasebetinin üzerinden, bu ilişkinin nasıl olması gerektiği iyice anlaşılmalıdır.

3. KUR'AN'IN NE DEDİĞİNİ VE NE DEMEK İSTEDİĞİNİ DAHA İYİ ANLAMAK İÇİN

Kur'an'ın ilk muhatabı olan Efendimiz (sas) onu insanlığa tebliğ ettiği gibi, onun nasıl yaşanacağını da öğretmiştir. Dolayısı ile o sadece tebliğ eden değil, hem tebyin eden, (açıklayan) hem tezkiye eden (arındıran) hem de ta'lim edendir (öğretendir).

"Nitekim kendi içinizden size ayetlerimizi okuyan, sizi kötülüklerden arındıran, size Kitab'ı ve hikmeti talim edip bilmediklerinizi size öğreten bir Resûl gönderdik." (Bakara Sûresi, 2/151)

Hal böyle olunca Hz. Peygamber (sas), Kur'an'ın okunmasından tutun açıklanmasına, hayata nasıl taşınacağından tutun, hangi durumlarda neler yapılacağına dair her türlü izahatı yapmış ve bunları fiili olarak da göstermiştir. Bir de Efendimiz'in (sas) vahyin gölgesinde geçen 23 yıllık hayatının ayetlerle şekillendiği göz önünde tutulduğunda, inen her ayetin O'nun dünyasında nasıl karşılık bulduğu hatırlandığında, Kur'an-Siyer ilişkisi daha iyi anlaşılmış olur.

4. SİYERİN SAHİBİNİN DEĞER VE KIYMETİNİ DOĞRU BİR ŞEKİLDE KAVRAMAK İÇİN

Siyer denilen bu bereketli hayatın sahibi olan Efendimiz'in değer ve kıymeti, ancak onun hayatı doğru bir şekilde öğrenildiği zaman kavranılacaktır. Efendimiz'in (sas) 40 yaşına kadar olan pâk ve tahir hayatı, o günden sonra 23 yıl sürecek nübüvvet hayatı ve yaşanan binlerce hadise ne kadar doğru anlaşılırsa, o kadar bir beşer olarak Efendimiz'in nasıl bir mücadele verdiği anlaşılacak, bu da bir Müslüman için çok önemli olan, iman ettiği Peygamber'inin değer ve kıymetini hakkı ile takdir etmesini sağlayacaktır. O'nun (sas) bu din için nasıl bir mücadele verdiğini öğrenen ve nelere katlandığını, neleri yaptığını veya neleri yapmadığını tam anlamı ile kavrayan biri Efendimiz'e (sas) olan sevgisi daha da artacaktır. Batılı araştırmacılar bile ["İnsanlığın sorunlarının üst üste yığılması neredeyse çözülmez bir noktaya ulaştığı günümüzde Hz. Muhammed'e (sas) her zamankinden daha fazla muhtacı. Eğer O aramızda olsaydı, bütün bu sorunları, oturup bir kahve içme rahatlığı içinde çözerdi..." George Bernard Shaw (Nobel Ödüllü İrlandalı Oyun Yazarı)] Efendimiz'in (sas) hayatını tarafsız bir gözle

okuduklarında hayran kalıyorlarsa, bir Müslümanın hayran kalmaması mümkün müdür? Bundan dolayı Siyer, Efendimiz'in değer ve kıymetinin doğru anlaşılması ve kavranmasının önemli etkenlerinden biridir.

5. İSLAM'IN, İMANIN, İHSANIN VE İHLÂSIN DEĞER VE KIYMETİNİ ÖĞRENMEK İÇİN

Kavramlar insan tasavvurunu şekillendiren en önemli unsurlardır. Bunlara yüklenen anlamlar doğru ise tasavvur doğru olacak, eksik ve hatalı ise elbette yanlış olacaktır. Bize bilmediğimiz binlerce hakikati beyan eden Efendimiz, özellikle kavramların doğru anlaşılması yönünde çok önemli izahlarda bulunmuş ve bizzat uygulamaları ile de bunu göstermiştir. Mesela Cibril hadisi diye bilinen meşhur rivayette bize, İslam'ın, iman, ihsan, ihlasın değer ve kıymetini başka bir açıklamaya

ihtiyaç bırakmayacak şekilde öğretmiştir. Bu manada Siyer-i Nebi'nin her sayfası bu tarz örneklerle doludur. Dolayısı ile siyeri öğrenmek, bir manada kulluk kodları sayılan kavramları gerçek anlamlarıyla da öğrenmektir.

6. HADİSİ, SÜNNETİ VE TARİHİ DOĞRU BİR ŞEKİLDE ANLAMAK İÇİN

Siyer bilgisi nasıl Kur'an'ı daha iyi anlamamıza katkı sağlıyorsa, hadis, sünnet ve tarihi de doğru bir şekilde anlamamıza yardımcı olan en önemli verilerden biridir. Çünkü Siyer Sünnetin beyanı, Sünnet ise Kur'an'ın beyanıdır. Ayetlerin nüzûl sebeplerini bilmek, o ayetlerin bağlamına vakıf olmak anlamına geldiği gibi, Asr-ı Saadet'te cereyan eden herhangi bir hadisenin ortaya çıkış sebebi-ne vâkıf olmak da işin bağlamını kavramaya vesile olacaktır. Sözün anlamı, sözün bağlamı ile birebir bağlantılı olduğu için, anlam-bağlam ilişkisini iyice kavrama adına siyere müracaat bir zorunluluktur. Bu önemli husus terk edildiği zaman ciddi anlam kaymalarına sebep olmakta, nice önemli mesaj ya yanlış anlaşılma veya hiç anlaşılmamaktadır. Hal böyle olunca, Kur'an'ın ve Sünnet'in neşet ettiği zemin olan Siyer'in öğrenilmesinin ehemmiyeti daha net bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

7. İDEAL BİR İNSAN OLMANIN VE İDEAL BİR MÜMİN OLMANIN YOLLARINI ÖĞRENMEK İÇİN

İdeal bir insan ve ideal bir mümin olabilmek için Allah'ın birleştirmesini emrettiği bağları/ilişkileri ko-
parmamak ve bu bağları istenilen düzeyde hayatta tesis etmek gerekir. Bu bağları şöyle sıralayabiliriz:

- İNSANIN KENDİ NEFSİ İLE OLAN BAĞI
- İNSANIN ALLAH İLE OLAN BAĞI
- İNSANIN BAŞKA İNSANLARLA OLAN BAĞI
- İNSANIN EŞYA VE EVREN İLE OLAN BAĞI

İnsanlık ailesinin en kâmil hali olan Efendimiz (sas)

bu bağların hayatta nasıl tesis edileceğine dair en güzel örnekleri ortaya koymuştur. Bu örnekliği kavramak adına O'nun hayatı iyice öğrenilmeli, özellikle Siyer'in sayfaları bu bakış açısıyla da okunmalıdır.

8. HER ZAMANIN, HER MEKÂNIN VE HER OLAYIN KARŞISINDA EN DOĞRU KAMETİN/DURUŞUN NE OLDUĞUNU ÖĞRENMEK İÇİN

Zamanlar, mekânlar ve olaylar değişince insan, bunlara uygun en doğru duruşların ne olduğu konusunda ciddi bir sıkıntıya düşmektedir. Nerede sükût edileceğini, nerede konuşulacağını, ne zaman yumuşak, ne zaman sert olunacağını, kime karşı tevazu, kime karşı izzetle durulacağını kestiremeyebiliyor. Gerçekten insanın en fazla zorlandığı mesele, doğru işi, doğru tavır, doğru zamanda ve zeminde yapabilmesidir. İşte Efendimiz (sas) bu alanın da tartışılmaz en ideal örneği ve modelidir. Siyer'in sayfaları içerisinde yer alan binlerce bilgi, bizlere doğru duruş adına çok önemli örneklikler sunmaktadır. Bundan dolayı da siyer bir yönü ile müminin hareket tarzını/stratejisini belirleme adına mühim bir kaynaktır.

9. EFENDİMİZ'İ (SAS) HAKKI İLE SEVEBİLMEK VE HAKKI İLE O'NA İTTİBA EDEBİLMEK İÇİN

Bir Müslüman için Hz. Peygamber'i (sas) sevmek

sadece vefanın ve heyecanın duygusal bir konusu değil, aynı zamanda imanın bir konusudur. Çünkü Rabbimiz, Peygamberi sevmeyi imanın kemal şartı olarak belirlemiş [“De ki: Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, aşiretiniz, kazandığınız mallar, kesada uğramasından korktuğunuz bir ticaret ve beğendiğiniz meskenler size Allah'tan, peygamberinden ve O'nun yolunda cihattan daha sevgili ise, artık Allah'ın emri gelinceye kadar bekleyin! Allah, fasık topluluğu doğru yola erdirmez.” (Tevbe Sûresi, 9/24)], Efendimiz de (sas) kutlu sözlerinde bunu beyan etmiştir [“Sizden biriniz, ben kendisine babasından, çocuklarından ve bütün insanlardan daha sevimli/sevgili olmadığım müddetçe tam anlamıyla iman etmiş olamaz.” (Buhari, İman, 2; Müslim, İman, 69; Nesâî, İman, 114)]. O'nu gerçek manada sevebilmek, ancak tanımak ile mümkündür. Çünkü muhabbet ancak marifet ile sağlanır. “Ne kadar tanırsan, o kadar sevebilirsin” ilkesi ile sevmenin şartı tanımaktan geçmektedir. Tanımamanın yolu ise O'nun pâk hayatını iyice öğrenmekten geçmektedir. O hayatı biraz olsun anlayan kişi, bir sevgi ahlakına dair çok önemli mesajlar öğrenecek ve Hz. Peygamber'i (sas) nasıl sevmeliyiz? sorusuna cevaplar bulacaktır. Sahi, nasıl sevmeliyiz?

- HİÇBİR ŞEYİ O'NUN KADAR SEVMEKLE
- HAYATIN HER ANINDA VE HER ALANINDA O'NU TARTIŞILMAZ REHBER EDİNMEKLE
- O'NUN VERDİĞİ HÜKÜMLERE TAM ANLAMI İLE TESLİM OLMAKLA
- SADECE AKIL İLE DEĞİL; HEM AKIL HEM KALP İLE AMA ÖZELLİKLE KALP İLE
- O'NUN ADIMININ ÖNÜNE ADIM, SESİNİN ÜZERİNE SES YÜKSELTMEMEKLE
- O'NU SADECE TATLI BİR HATIRAYA DÖNÜŞTÜRMEYEN, O'NUNLA CANLI BİR BAĞ KURMAKLA
- HER ŞEYİ İLE AMA HER ŞEYİ İLE O'NU RAZI VE MEMNUN ETMEKLE

10. HZ. PEYGAMBER (SAS) GİBİ TERBİYE OLMAK VE O'NUN GİBİ TERBİYE ETMEK İÇİN

Efendimiz (sas) buyurmuşlardı ki: “EDDEBENİ RABBİ FE AHSENE TE'DİBİ/Beni Rabbim terbiye etti ve terbiyemi en güzel şekilde düzenledi.” (Süyûti, Câmiu's-Sağîr, c.1, s. 12)

Bundan dolayı Hz. Muhammed (sas) dediğimiz zaman; mürebbisi Allah (subhanehu ve teala) olan bir beşer sultanı demiş oluruz. O, (sas) doğumundan peygamber olacağı güne kadar gözetim altında olan sonra peygamber olarak kavmine gönderilen, o günden sonra da vahyin gölgesinde ayet ayet şahsiyeti inşa edilen birisidir. Dolayısı ile Efendimiz'in (sas) mutahhar hayatı bir yönü ile “Kur'an insanı nasıl inşa eder?” sorusuna cevaptır. Siyer'den bu önemli bilgiyi öğrendiğimizde hem Hz. Peygamber gibi inşa olmak hem de elimizin altındaki insanları Kur'an'la inşa etmek noktasında çok önemli usûl ve yöntemler elde etmiş oluruz. Özellikle inen ayetlere Efendimiz'in verdiği ilk karşılıklar, o ayetleri Sahabe'ye ulaştırdığında onların söyledikleri ve sonrasındaki

ayetleri yaşama tatbik adına ortaya koydukları gayretleri Kur'an'la inşa olunma konusunda mühim mesajlar taşımaktadır. 23 yıllık süreç bu bakış açısı ile gözden geçirildiğinde, terbiye muhtevası ve yöntemine (eğitim bilimine/pedagojiye) dair nebevî ölçüler tespit edilecek, bu ölçülerle de hayatlar yeniden düzenlenecektir.

11. RABBANÎ VE NEBEVÎ YOLUN YÖNTEM VE GEREKLİLİĞİNİ ÖĞRENMEK İÇİN

Emr-i bi'l-ma'ruf, nehy-i ani'l-münker/İyiliği emretmek, kötülükten ise sakındırmak ya da tebliğ ve davet etmek bir Müslüman'a Kur'an'ın ve Hadislerin yüklediği en önemli vazifedir. Bu vazifeyi yerine getirirken meşru vasıtaları kullanmak gerekir. Çünkü meşru bir hedefe, ancak meşru yollarla gidilir. Ayrıca Hz. Ali'nin dediği gibi: "Haklı olmak kadar, haklı kalmakta mühimdir." Haklı kalmak ve hakka yaraşır biçimde yürümek tüm Risalet davasının müntesiplerinin olmazsa olmazıdır. İşte Siyer bize Rabbani yolu gösterdiği gibi, bu yolda nasıl yürüneceğini de öğretir. Nereden başlayıp, nasıl devam edip, nereye varacağını, yani tüm hayatın menhecini/yöntemini ortaya koyar. Son güne kadar bu alanda değişmez ilkelerin neler olduğunu ve nasıl uygulanması gerektiğini belletir. Böyle olduğu için de nebevî hareket metodu dedikimiz, Resûlullah'ın tebliğ ve davet meselesindeki örnekliğini gözler önüne serer.

12. NEBEVÎ YOLDA AHLAKIN NE KADAR ÖNEMLİ VE VAZGEÇİLMEZ OLDUĞUNU ÖĞRENMEK İÇİN

"Muhakkak ki Sen muhteşem ve muazzam bir ahlak üzeresin." (Kalem Sûresi, 68/4) diyerek Kur'an, Efendimiz'in (sas) ahlakını övmüş, Aişe annemiz de (r.ah.) bir soru üzerine, "O'nun ahlakı Kur'an'dı" (Müslim, Misafirin, 139) diyerek, ahlakını şekillendiren en önemli etkenin vahiy olduğunu beyan etmişti. Efendimiz'in (sas) mübarek hayatının her satırı, bu muhteşem ahlakın örnekleri ile doludur. Kulluk yolunda ahlakın ne kadar önemli ve gerekli olduğunu, o hayatı biraz okumaya başlayan birinin hemen itiraf edeceği bir meseledir. Dolayısıyla Siyer-i Nebi, Nebevî yolun en büyük azığı olan ahlakın ta'limi konusunda çok önemli şeyler söylemekte, bu alanda başka hiçbir şeye ihtiyaç bırakmayacak düzeyde ilkeler ortaya koymaktadır. Bu gözle Siyer'i okuduğunuzda anne-babaya itaat ve ihsan ahlakından, ticaret ve iş ahlakına; ta'lim ve terbiye ahlakından, yokluk ve fakirlik ahlakına; davet ve tebliğ ahlakından, yol ve yolculuk ahlakına; galibiyet ve başarı ahlakından, mağlubiyet ve başarısızlık ahlakına; muhalefet ve iktidar ahlakından, barış ve antlaşmalara sadakat ahlakına... kısacası hayatın her alanında o eşsiz ahlakın örnekleri görünür.

13. BÜYÜK HEDEFLERİN BÜYÜK EMELLERLE, BÜYÜK EMELLERİN ANCAK BÜYÜK FEDAKÂRLIKLARLA KAZANILDIĞINI ÖĞRENMEK İÇİN

Siyer bize böyle bir hakikati de öğretir. Büyük davaların büyük emellerle, büyük emellerin ise ancak o uğurda ortaya konacak büyük fedakârlıklarla kazanılacağını yüzlerce örnekle gösterir. Efendimiz'in (sas) ve O'nun mübarek ellerinde yetişen Sahabe-i Kiram'ın bu din için neler çektiklerini öğrenen, nasıl yirmi üç yıl boyunca sıkıntıların hiç azalmadığını bilen, halifeler döneminde bile bu sıkıntıların katlanarak devam ettiğini anlayan biri, hedef, emel ve fedakârlık noktasında çok önemli ilkeler öğrenecek ve yaşadığı bu zemini öğrendiği o ilkeler çerçevesinde şekillendirmeye çalışacak, darılmaya, sıkılmaya, tembellik göstermeye, bahaneler üretmeye hakkının olmadığını öğrenecek ve "darılma yok, dayanma var" diyerek, kulluk yolunda yürümeye çalışacaktır.

14. GEÇMİŞTEN İLHAM ALARAK, BUGÜNÜ İHYA, YARINI İNŞA ETMENİN YOLLARINI ÖĞRENMEK İÇİN

İslam medeniyetinin kadim bir geçmişi olduğu için, Müslümanlar geleceklerini inşa etme adına her daim geçmişlerine müracaat etmek zorundadırlar. Asr-ı Saadet dediğimiz bu büyük medeniyetin neşet ettiği zaman dilimi tüm Müslümanların aslî kökleridir. Böyle olduğu için Müslümanlar istikbalimiz köklerimizdedir deyip, kökleri ile olan bağı canlı tutmalı ve her daim ilhamlarını oradan almalıdırlar. Oraya yaslanmadan bir şeyler olmayacağını çok iyi fark etmelidirler. Çünkü bahse konu olan İslam ise, neşet ettiği ve en doğru bir şekilde yaşandığı dönem, tüm Müslümanlar için varılması hedeflenen bir gaye olmalıdır. Hal böyle olunca, Asr-ı Saadet'e çağrı aslında geçmişe, nostaljiye bir çağrı değil; geleceğe, istikbale bir çağrıdır. Yaşanan zemini ihya etmeye, geleceği ise inşa etmeye bir çağrıdır. Bu hiçbir zaman unutulmamalı ve Siyer-i Nebi'nin gelecek inşasındaki etkisi her an hatırd tutulmalıdır.

15. SİYERİN SAHİBİ OLAN EFENDİMİZ'E YÜZLERCE VEFA BORCUMUZDAN HİÇ DEĞİLSE BİR KAÇINI ÖDEMEYEBİLMEK İÇİN

Peygamberimiz ile kurduğumuz bağı sadece vefa üzerinden olmaması gerektiğini daha önce belirtmiştik. Bizler, O'nunla (sas) imanî bir sorumluluk çerçevesinde iletişim kurmalıyız. Böyle olmasına rağmen, Efendimiz (sas) ile aramızda vefa adına da bir bağı olmasında hiçbir mahsur yoktur, bilakis olması gerekir. O'nun (sas) ümmetine karşı nasıl vefalı olduğunu hepimiz çok iyi biliyoruz. Yirmi üç yıl mübarek lisanından düşürmediği bir kelimedir: Ümmetî, ümmetî...

Mekke'nin o zorlu günlerinde aklında ümmeti, hicret yollarında aklında ümmeti, Bedir'in meydanında aklında

ASR-I SAADETE
ÇAĞRI ASLINDA GEÇMİŞE,
NOSTALJİYE BİR ÇAĞRI
DEĞİL; GELECEĞE,
İSTİKBALE BİR ÇAĞRIDIR.
YAŞANAN ZEMİNİ İHYA
ETMEYE, GELECEĞİ
İSE İNŞA ETMEYE BİR
ÇAĞRIDIR.

ümmei, Uhud'un yamaçlarında kan-revan içerisinde olduğu zaman bile aklında ümmei, Hendek'te aklıktan karnına iki taş bağladığı zaman bile aklında ümmei, Hudeybiye'de düşmanın o ağır tavırlarına karşı sabrederken bile aklında ümmei, Veda Haccı'nda attığı her adımda aklında ümmei, Arafat'ta, Müzdelife'de saatler süren secdelerde aklında ve dilinde hep ümmei, vefat edeceği anlarda Aişe annemizin göğsüne başını koyduğu zamanlarda bile aklında ümmei, ümmei...

Efendimiz (sas), bize karşı bu kadar vefalı ise; vefa,

vefa ister. O vefaya, vefa ile karşılık verebilmek için, bir vefa ortaya koyulmalıdır. O ve dostları, sevdikleri iyice öğrenilmeli, düşmanları ve sevmedikleri tespit edilmeli; "Seven sevdiğinin sevdiklerini de sever, sevmediklerinden de uzak durur" ilkesi ile hareket etmelidir. Bunun içinde O'nun kutlu hayatı olan Siyer kifayet oranınca ta'lim edilmelidir. O vefa sultanına karşı ne yapsak tam anlamı ile borcumuzu ödemiş olamayız ama bu manada ortaya konacak olan gayret ve çaba Efendimiz'in (sas) memnun olmasının inşallah bir vesilesi olacaktır.

"MUHAKKAK Kİ SEN MUHTEŞEM VE MUAZ-
ZAM BİR AHLAK ÜZERESİN."

(Kalem Sûresi, 68/4)

GÖZ ZİNÂSİ

GÖZ ZİNÂSİ

Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ın ismiyle, O'ndan yardım ve başarı dileyerek...

Insânların yaptığı günâhları tevbe vesilesiyle affedip onlara nebîleri aracılığıyla doğru yolu gösteren âlemlerin Rabbine hamd olsun. Salât ve selâm insânların en şereflişi Muhammed Mustafa sallallâhu aleyhi ve sellem'e ve sıratı müstakim üzere yürüyen tüm kulların üzerine olsun.

Âdem aleyhisselâm'dan Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'e kadar gönderilmiş olan peygamberlerin hepsi kavimlerini Allâh'ı Teâlâ'ya ibâdet etmeye, güzel ahlaka ve kötü ahlaki terk etmeye davet etmişlerdir. Bizlere düşen görev ise gücümüz nispetinde Allâh'ı Teâlâ'ya ibâdet etmek, güzel ahlak ile ahlaklanmak ve kötü ahlaki terk etmektir. Bunun için her mükellefin bilmesi gereken kavramlardan biride ahlak kavramıdır. Çünkü toplumun bekası ve felahı güzel ahlaka bağlıdır. Ahlaksız bir toplum ise dünyâda iken yerilmeye; âhirette ise ebedi bir azaba duçar olur. Geçmiş kavimlerin helak sebeplerine baktığımız zaman kendilerine gönderilen peygamberleri yalanlamaları ve kötü ahlak ile ahlaklanmalarınıdır. Bu kötü ahlaklardan biride Allâh'ı Teâlâ'nın İsrâ suresinde bildirdiği üzere zinâya yaklaşmaktır. Allâh'ı Teâlâ şöyle buyurmuştur:

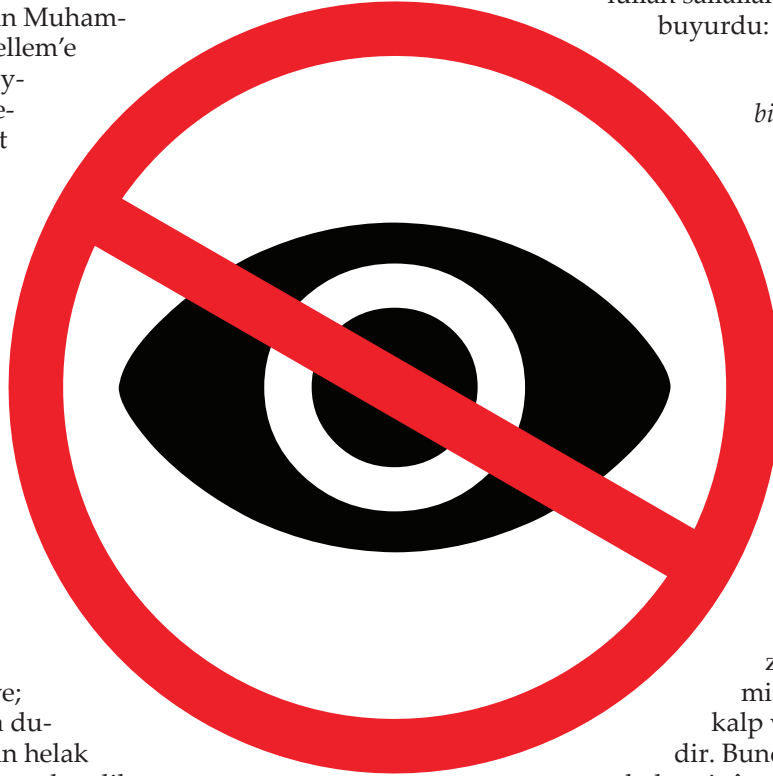
"Zinâya yaklaşmayın o cidden hayâsızlıktır, kötü bir yoldur." (İsrâ: 17/32)

Allâh'ı Teâlâ âyet-i kerîmede mükellef kullarına zinâya yaklaşmamalarını, zinânın kötü bir iş olduğunu ve zinâya götürecek olan şeylerden de kaçınmaları gerektiğini bildirmiştir. Zinâya götüren unsurlardan biride göz zinâsıdır. Fitnelerin çoğaldığı zamanımızda ise her mükellefin göz zinâsını ve korunma yollarını iyi bilip onu terk etmesi gerekir ki Allâh'ı Teâlâ'nın ve Rasûlünün emrine itaat etmiş olsun.

Peki, göz zinâsı nedir? Biz bunu âlemlere rahmet olarak gönderilen habibin dilinden dinleyelim. Ebu Hureyre radiyallâhu anh'ın haber verdiğine göre, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem, şöyle buyurdu:

"Her âdemoğlu için zinâdan bir pay vardır. Gözler zinâ eder, onların zinâsı bakmaktır. Kulakların zinâsı dinlemektir. Dilin zinâsı konuşmaktır. Eller zinâ eder, onların zinâsı tutmaktır. Ayaklarda zinâ eder, onların zinâsı yürümektir. Ağız zinâ eder, onun zinâsı öpmektir. Kalp arzular ve temenni eder, ferç ise bunu ya doğrular ya da yalanlar." (Buhârî ve Müslim)

Hadîsi şerîfte gözün zinâsı ilk olarak zikredilmiştir. Çünkü o, el, ayak, kalp ve fercin zinâsına vesiledir. Bundan da anlaşılmaktadır ki, bakış zinânın öncüsüdür. Bunun için bakış, insânların başına gelen şer nitelikli şeylerin temel kaynaklarından. Zira bakış, bir şeyin akla gelmesine sebep olur. Akla geliş düşüncüyü, düşünce arzu ve istekleri, arzu isteklerse irâdeyi doğurur. Bu ise azmetmeye dönüşür ve sonunda fiil gerçekleşir. Bir engel çıkıp da engellenmediği sürece bu sonuç kaçınılmazdır. Bilinmelidir ki göz kalbe haberleri ileten resimleri ona nakşeden bir habercidir.

Allâh'ın kullarına ihsan ettiği nimetlerde birde göz nimetidir. Allâh'ı Teâlâ şöyle buyurmuştur:

"Ona iki göz vermedik mi?" (Beled: 90/8)

İnsân diğer nimetlerde olduğu gibi göz nimetinden de sorumludur. Diğer azalar gibi gözde bize verilmiş bir emanettir ve bu emanetten sorguya çekileceğimiz yine bizleri doğruya irşad eden kitabımızda şöyle buyrularak bizlere bildirilmiştir:

"Kulak, göz ve kalp hepsi ondan sorumludur." (Mülk: 67/23)

Gözün Allâh'a itaat etmesi şarttır. İzin verilen şeylerin dışında kalan haram şeylere bakmamasına veya başka tarafa çevirmesine dair naslarda birçok emir bulunmaktadır. Allâh'ı Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

"Rasûlüm; mü'min erkeklere, gözlerini harama dikmelerini, ırzlarını da korumalarını söyle. Çünkü bu kendileri için daha temiz bir davranıştır. Şüphesiz Allâh, onların yapmakta olduklarından haberdardır." (Nur: 24/30)

Ve Rabbimiz, başka bir âyet-i kerîmesinde şöyle buyurmaktadır:

"Mü'min kadınlara söyle; gözlerini harama bakmaktan korusunlar, namus ve iffetlerini esirgesinler görünen kısımları müstesna olmak üzere, ziynetlerini teşhir etmesinler." (Nur: 24/31)

ALLAH SAKINANLARI SEVER

ÂLİ İMRÂN-76

Allâh'ı Teâlâ yukarıdaki iki âyet-i kerîmede de ırzın korunması emrinden önce bakışları haramdan muhafaza etmeyi emretmiştir. Zîrâ bakışları haramdan muhafaza etmek ırzı korumaya vesiledir. Aksi ise zinâyâ sebeptir. "Vesile ise vesile olduğu şeyin hükmünü alır" kaidesince gözleri harama bakmaktan korumak âyet-i kerîmelerde geçtiği üzere erkek olsun kadın olsun her mükellefe farzdır.

Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem de haram olan şeylere bakılmasının haram olacağını bu sebeble de bundan sakınılması gerektiğini birçok kez ifâde etmiştir. Nitekim ani bakış hakkında soran Cerir bin Abdullâh radiyallâhu anh'a bakışını çevirmesini emretmiştir. (Muslim) Alî radiyallâhu anh'a ise şöyle demiştir:

"Ey Alî! Bakışını diğer bir bakış izlemesin. İlki sana(bağışlanmıştır) ancak sonraki değil." (Ebu Davud)

Kim Allâh için bir şeyi terk ederse Allâh onun yerine daha hayırlısıyla doldurur. Kim gözünü korursa Allâh onun basiretini nurlandırır. Nitekim Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

"Bakış, şeytanın zehirli oklarından bir oktur. Kim gözünü Allah için korursa, Allâh da kendisiyle buluşuncaya kadar ona kalbinde bir mutluluk duygusu bahşeder." (Ahmed)

Hikmet sahiplerinden biri de şöyle demiştir: "En önem verdiği şey Allâh olsun. Allâh'ı göreceğin gözünü Allâh'tan başkalarına yöneltmekten sakın. Yoksa Allâh'ın gözünden düşersin."

Anlaşılabileceği üzere haram olan şeylere bakmamak yani gözü zinadan korumak tüm Müslümanlara farzdır. Bu farzda sebatı ise ancak iffetli Müslümanlar gerçekleştirebilir. Ayrıca bakışları haramdan korumanın birçok faydaları vardır. Bunlardan bazıları şunlardır:

1. Kalbin acıdan ve kederden kurtulmasını sağlar.
2. Kalbe mutluluk, sevinç ve rahatlık verir.
3. Kalbi arzu ve istekleri esareten kurtarır.
4. Akli kuvvetlendirir.
5. Cehennem kapılarından bir kapıyı kapatır.

Göz zinası hakkında daha söylenecek birçok şey olmasına rağmen nasihat almak isteyenler için yeteri kadar söz söylenildiğine inanarak Rabbimden tüm Müslüman kardeşlerimiz adına bu farzı hakkıyla yerine getirebilmelerini niyaz ederek sözlerimizi noktalıyoruz.

Hamd, et-Tevvâb ve es-Settâr olan Allâh'ı Teâlâ'ya aittir.

MÜSLÜMAN OLMANIN GEREĞİ

Kaçınılmaz bir gerçektir ki, gerek maddi gerekse manevi her türden bir değere sahip olabilmek, öncelikle bu değerini yerine getirmeyi, sonra da bunun bedelini ödemeyi gerektirmektedir. Bu doğanın tabiatında varolan kesin bir gerçektir. Ne türden olursa olsun insan için bir değere sahip olabilmenin tek yolu ancak o değerini yerine getirmekle ve yine aynı değere sahip olmanın bedelini de ödemekle mümkün olabilmektedir.

İnsanoğlu için dünyadaki değerlerin en büyüğü ise hiç kuşkusuz İslam nimetidir. Zira İslam nimeti ile şereflenen ve Müslüman olarak isimlendirilen bir kul, sahip olduğu bu değer sayesinde sadece Allah'a teslim olmanın bir sonucu olarak kula kulluktan kurtulacak, gerçek hürriyet ve özgürlüğü tadacak, böylece şu kısacık dünya hayatında madden ve manen huzuru yakalayacaktır. Müslüman ferdin sahip olduğu bu değer mükafatı sadece dünya hayatı ile son bulmayacak, asıl hayat olan ahiret yurdunda da sahip olduğu bu değer karşılığında alemlerin Rabbinin rızasına, altlarından ırmaklar akan cennetlere kavuşacaktır. Ancak böyle eşsiz bir mükafata sahip olabilmenin de öncelikle belirli gerekleri, şartları olup, daha sonra da sahip olunan bu değer bedelini ödemek de kaçınılmazdır.

İslam olabilmenin ve İslam üzere bir hayat sürebilmenin elbette ilk ve en öncelikli şartı, kişinin hayatının her alanında yüce Allah'a teslim olması, yaşamının her anını Allahü Teala'nın direktifleri doğrultusunda sürdürmesidir. İslam teslim olmaktır. Kulun kendi tercihlerini tamamen Allahü Teala'ya sevk etmesidir. Öyle ki Müslüman olan bir kul için artık hayatının her anı yüce Allah'ın emirleri doğrultusunda olmak zorundadır. Diğer bir ifade ile İslam, kulun yaşamına direk olarak Allahü Teala'nın müdahil olması ve bu müdahaleye de kulun kayıtsız ve şartsız teslimiyetidir. Müslüman olduğunu iddia eden bir kimse için hayatı ile ilgili meselelerde Allahü Teala'dan başka asla bir söz sahibinin olmamasıdır İslam.

"Bununla beraber Allah ve Resulü bir işe hükmettiği zaman, gerek mümin bir erkek ve gerekse mümin bir kadın için, o işlerinde başka bir tercih hakkı yoktur. Her kim de Allah ve Resulüne âsi olursa açık bir sapıklık etmiş olur." (Ahzab Suresi: 33/36)

İslam olan bir kul öncelikle sosyal hayatının tamamını yüce Allah'ın emirleri doğrultusunda yaşayacaktır. Giyim kuşam, yeme ve içme, dostluk ve düşmanlık vs... gibi hayatın her alanında, ferdin karşılaştığı durumlarda tek söz sahibi Allahü Teala olacaktır. Öyle ki Müslüman kul canı ne isterse yeyip içmeyecek, istediğini giyip çıkartamayacak, istediği kişi ile arkadaş olup, bağımsız, kendi tercihi doğrultusunda istediği kişi ile düşman olamayacaktır. Günlük yaşantısında istediği zaman uyuyamayacak istediği zamanda uyanamayacaktır. Ağzına ne gelirse konuşamayacak, ticaretini kendi isteği doğrultusunda, şartlarını ve kurallarını kendisi belirleyerek yapamayacaktır. Hatta ticareti sonucunda kazandığı mal ve mülkünü dahi kendi nefsi arzusuna göre harcayamayacak, ancak Allah'ın belirlediği esaslar doğrultusunda bu malını ve mülkünü değerlendirebilecektir. Tüm bu dile getirdiğimiz hususlar, Allah'ın indirdiği, hak ile batılı birbirinden ayıran Kur'an'ı Kerim'in de en ince detayına kadar belirlenmiştir. Müslüman bir fert yaşamında bu esaslara kayıtsız ve şartsız teslim olmak, gönül rızası ile bu esaslara itaat etmek ve boyun eğmek zorundadır. Nitekim Kur'an'ı Kerim'de anlatılan ticaret hukuku ve faizin haramlığı, Müslüman bir şahsiyetin ticaret hayatına yön vermekte, zekat, infak, israftan ve cimrilikten kaçınma emirleri, ticaretinde kazandığı malı nasıl harcayacağını bildirmekte, vela (dostluk) ve bera (beri olma, uzak durma) akidesi, Müslümanın kimlerle arkadaş, dost olacağını, kimlerden ise uzak kalacağını belirlemekte, namaz vakitleri ve bir çok ayette açık bir şekilde dile getirilen "gece kalk emri", Müslümanın yatma ve kalkma saatlerini tayin etmektedir. Bu noktada Allah'ın kitabına baktığımız zaman örnekleri daha da çoğaltmak mümkündür. Ancak burada yeri gelmiş iken Müslümanın günlük hayatına yön veren direktiflerden birkaç ayeti örnek vermekte fayda vardır:

"Gerçekten müminler kurtuluşa ermiştir, Onlar ki, namazlarında huşû içindedirler. Onlar ki, boş ve yararsız şeylerden yüz çevirirler. Onlar ki, zekat (vazifelerini) yerine getirirler. Ve onlar ki, iffetlerini korurlar. Ancak eşleri ve ellerinin sahip olduğu (cariyeleri) hariç. (Bunlarla ilişkilerinden dolayı) kınanmış değillerdir. Şu halde, kim bunun ötesine gitmeyi isterse, işte bunlar, haddi aşan kimselerdir. Yine onlar ki, emnetlerine ve ahidlerine riayet ederler, Ve onlar ki, namazlarını muhafaza ederler, İşte asıl onlar varislerdir. Ki, Firdevs'e varis olan bu kimseler orada ebedî kalırlar." (Mü'minun Suresi: 23/1-11)

“Ölçtüğünüz zaman tam ölçün ve doğru terazi ile tartın. Bu hem daha hayırlıdır ve sonuç itibarıyla de daha güzeldir. Bir de hiç bilmediğin bir şeyin ardına düşme! Çünkü kulak, göz, gönül, bunların her biri yaptıklarından sorumludurlar. Yeryüzünde kibir ve azametle yürüme! Çünkü sen asla yeri yaramazsın ve boyca da dağlara erişemezsin. Kötü olan bütün bu yasaklar, Rabbinizin sevmediği şeylerdir.” (İsra Suresi: 17/35-38)

“Ey iman edenler! Allah’tan korkun ve artık faizin peşini bırakın, eğer gerçekten müminler iseniz. Eğer böyle yapmazsanız, o zaman Allah ve Resulü tarafından size savaş açılmış olduğunu bilin. Eğer tevbe ederseniz, sermayeleriniz sizindir. Haksızlık etmezsiniz, haksızlığa da uğramazsınız.” (Bakara Suresi: 2/278-279)

“O çok merhametli Allah’ın (has) kulları onlardır ki, yeryüzünde tevazu ile yürürler ve cahil kimseler kendilerine laf attığı zaman (incitmeksizin) —selam- derler (geçerler). Ve onlar ki, Rablerine secdeler ve kıyamlar ederek yatarlar.” (Furkan Suresi: 25/63-64)

Görüleceği üzere yukarıdaki ayetler Müslüman olduğunu iddia eden bir kul için kesin ve tartışmasız uyması gereken direktiflerdir. Yine Kur’an’ı Kerim’e baktığımız zaman yukarıda örneklerini verdiğimiz direktifler doğrultusunda bir çok ayete rastlamak mümkündür. Tüm bu direktiflere kayıtsız şartsız telsim olmak, hayatın her alanında bu direktiflere göre hareket etmek, ilk başta da dediğimiz gibi İslam nimetine sahip olabilmenin, Müslüman olarak isimlendirilebilmenin kaçınılmaz bir gereğidir. Bu gerekleri yerine getirmeden, daha açık bir ifadeyle yaştıyı tamamen vahyin önderliğinde bir düzene sokmadan gerçek anlamda bir İslam’dan ve Müslümandan bahsetmek pek yerinde olmayacaktır.

Bununla beraber Müslüman olan bir kul, nasıl ki, sosyal hayatını ve yaşama biçimini Allahü Teala’dan alıyorsa, aynı şekilde ceza hukukunu da Allahü Teala’dan almalı, yine sosyal hayatın kaçınılmaz bir gereği olan idare etme ve var olan idareye itaat etme noktasında da Allah’ın direktifleri doğrultusunda bir hayat sürdürmelidir. La İlahe İllallah tevhid kelimesi ile bağlı kalmaya söz verdiği esasları asla unutmamalıdır. Zira bu noktada yapılacak küçük bir yanlış tevhid kelimesini bozacak ve yaptığı bütün fiilleri boşa çıkaracaktır. O halde Müslüman bir şahsiyet bu noktada da, yaşantısında tamamen Allah’ın indirmiş olduğu esasları gözetmek zorundadır. Müslüman bir şahsiyet idare makamında ise ancak ve ancak Allah’ın indirdikleri ile idare etmeli, Allah’ın indirdiği ile hükmetmeyenlerin kafir, zalim ve de fasıklardan olduğu gerçeğini devamlı hatırd tutmalıdır. Beşeri esaslı ideolojileri kabul etmemeli, Allah’ın indirdiği ile hükmetmeyen, Allah’ın indirdiği hükümleri bir kenara atarak kendi yanlarından çıkarmış oldukları uyduruk kanunlarla insanları sevk ve idare etmeye çalışan azgın tağutlara asla itaat etmemeli, onlara bu noktada yetki vermemelidir. Bakınız bu noktalarda da Allahü Teala’nın emir ve direktifleri gayet açık ve de net bir şekilde bizlere bildirilmiştir.

“Ey iman edenler! Allah’a itaat edin, Peygambere de itaat edin ve sizden olan emir sahibine de itaat edin. Eğer herhangi bir şeyde anlaşmazlığa düşerseniz; Allah’a ve ahiret gününe gerçekten inanıyorsanız, onu Allah ve Resulüne arz edin. Bu, daha

iyidir ve sonuç bakımından da daha güzeldir.” (Nisa Suresi: 4/59)

“Şunları görmüyor musun? Kendilerinin, sana indirilene ve senden önce indirilene inandıklarını ileri sürüyorlar da tağuta inanmamaları kendilerine emrolunduğu halde, tağut önünde muhakemeleşmek istiyorlar. Şeytan da onları bir daha dönemeyecekleri kadar iyice sapıklığa düşürmek istiyor.” (Nisa Suresi: 4/60)

“Hayır! Rabbine andolsun ki iş bildikleri gibi değil, onlar aralarında çıkan çekişmeli işlerde seni hakem yapıp sonra da senin verdiğin hükme karşı içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın, tam bir teslimiyetle boyun eğmedikçe iman etmiş olmazlar.” (Nisa Suresi: 4/65)

**MÜSLÜMAN
ŞAHSİYET
BİLMELİDİR Kİ,
TARİH BOYUNCA
KENDİSİNDEN ÖNCE
ALLAH’IN DİNİNE
DAVET EDEN VE BU
YOLDA YÜRÜYEN
TÜM DAVETÇİLER,
ALLAH’A TESLİM
OLMAK GİBİ BÜYÜK
BİR NİMETİN
BEDELİNİ BİR
ÇOK SIKINTI VE
MUSİBETLERE
UĞRAMAKLA
ÖDEMİŞLERDİR. BU
BEDEL ÖDENMEDEN
ASLA KURTULUŞA
ERMEK SÖZ KONUSU
DEĞİLDİR.**

“...Ve kim Allah’ın indir-diğiyle hükmetmezse, işte onlar kâfirlerin ta kendileridir... Ve kim Allah’ın indir-diğiyle hükmetmezse, işte onlar zalimlerin ta kendileridir... Ve kim, Allah’ın indirdiği ile hükmetmezse, işte onlar fâsıkların ta kendileridir.” (Maide Suresi: 5/44-45-47)

“Gerçekten doğru yol kendilerine açıkça belli olduktan sonra gerisin geri küfre dönenlere şeytan, kötülüklerini güzel göstermiş ve onları uzun emellere düşürmüştür. Çünkü onlar Allah’ın indirdiğini beğenmeyen kimselere: -Bazı işlerde biz size itaat edeceğiz.- demişlerdi. Oysa Allah onların gizlediklerini biliyordu.” (Muhammed Suresi:47/25-26)

Müslüman bir şahsiyet için sahip olmuş olduğu dinin diğer bir gerekliliği ise hiç şüphesiz iman ettiği ilkeleri en açık ve yalın hali ile dile getirmesidir. Zira İslam La İlahe İllallah kelimesine şehadet etmektir. Şehadet ise şahitlik edilen hususları devamlı surette dile getirmeyi gerekli kılmaktadır. İşte bu noktada Müslüman şahsiyet

iman ettiği prensipleri dile getirmeye başladığı zaman elbette yeryüzünün azgın otoriter tağutlarının öfkelerini üzerine çekecek ve sahip olduğu İslam değerinin bedelini de ödemeye başlayacaktır. Zira Allah’ın indirdiği ile hükmetmeyen hiçbir egemen güç, Müslümanın iman ettiği prensipleri açık bir şekilde dile getirmesine tahammül edemeyecektir. Tarih boyunca nebevi hareketlere bakıldığında zaman çok açık bir şekilde görülecektir ki, ne zaman İslam nimeti ile nimetlenen davetçiler bu değer gereği olarak iman ettikleri esasları dile getirmeye başlamışlar, işte o zaman egemen cahiliyye ile yüz yüze gelmişler ve sahip oldukları değer bedelini ödemek zorunda kalmışlardır. Bu gün böyle olduğu gibi bugünde böyle olacaktır. Müslüman ferdi şahip olduğu değer bedeli, tüm dünyanın egemen güçlerini karşısına alması ve bu noktada onlardan gelebilecek baskı, zulüm, esaret, hicret yada şehadet olacaktır. Mutlak surette tevhidi esaslara göre hareket eden Müslüman şahsiyet bu bedeli ödemek zorunda kalacaktır. Bu noktada da Allahü Teala’nın ayetleri kesin ve apaçıktır. Okuyoruz...

“Yoksa siz, kendinizden önce gelip geçenlerin hali (uğradıkları sıkıntılar) başınıza gelmeden cennete gireceğinizi mi sandınız? Onlara öyle yoksulluklar, öyle sıkıntılar dokundu ve öyle sarsıldılar ki, hatta peygamber ve beraberinde iman edenler: -Allah’ın yardımı ne zaman?- derlerdi. Bak işte! Gerçekten Allah’ın yardımı yakındır.” (Bakara Suresi: 2/214)

“Elif, Lâ, Mîm. İnsanlar, imtihandan geçirilmeden, sadece “İman ettik” demeleriyle bırakılacaklarını mı sandılar? Yemin olsun ki, biz onlardan öncekileri de imtihandan geçirmişizdir. Elbette Allah, doğruları ortaya çıkaracak, yalancıları da mutlaka ortaya koyacaktır.” (Ankebut Suresi: 29/1-3)

Müslüman şahsiyet bilmelidir ki, tarih boyunca kendisinden önce Allah’ın dinine davet eden ve bu yolda yürüyen tüm davetçiler, Allah’a teslim olmak gibi büyük bir nimetin bedelini bir çok sıkıntı ve musibetlere uğramakla ödemişlerdir. Bu bedel ödenmeden asla kurtuluşa ermek söz konusu değildir.

Müslüman şahsiyet, aziz ve hamde layık olan yüce Allah’a iman ettiği için, Ashab-ı Uhdud davetçileri gibi ateşe atılıp yakılabileceğini (85/8), mü’min davetçilere katılıp onlara destek olduğu için, Ashab-ı Karyetin davetçisi gibi taşlanarak öldürülebileceğini (36/20-27), yüce Allah’ın uluhiyetini müşrik topluma ulaştırıp onları yalnızca alemlerin Rabb’ine kulluk etmeye çağırdığı için, Ashab-ı Kehf gibi zulüm, baskı ve tehditle öz yurdundan kovulabileceğini (18/13-16), putçu rejimlere ve putlara karşı çıktığı için, İbrahim(as) gibi ateşe atılabileceğini (21/51-70), dürüst olduğu ve inancının gereğini yaşayıp ondan asla taviz vermediği için, Yusuf(as) gibi zulümle zindana atılabileceğini (12/23-54), despot idarecilere karşı çıkıp onlara hakkı anlattığı için, Musa(as) gibi zorba idarecilerin zulmüne uğrayabileceğini (20/43-73), beşeri şirk düzenlerine karşı çıkıp Kur’an hükmünün egemen olmasını istediği için, Muhammed (as) gibi öldürülmek istenip öz yurdunu terk etmeye zorlanabileceğini (8/30, 9/13, 28/85, 47/13) bilmeli ve ona göre hareket etmelidir.

SEN İLÂH DEĞİLSİN!

*Ey ilâhlık iddiasında bulunan insan!
Bir zamanlar bahsedilmezdi adından.
Atılıp dökülen basit bir sudan yaratıldın,
Seni yaratan Rabbine karşı nasıl aldatıldın?*

*Önce neyden yaratıldığına bir bak,
Evvelin de, sonun da bir avuç toprak.
Ana karnından çıktın, her şeyden habersiz,
Allah ' a muhtaçsın her an, fakir ve âciz.*

*Yarın ne kazanacağını, nerede öleceğini bilemezsin,
Kibrin engeldir, dua etmez, Allah'tan dilemezsin.
Malı, bilgiyi, evladı kendin mi kazandın sanırsın?
Sahibi sen olsaydın eğer bunların, bir gün bırakmazdın.*

*Gökler ve yer yaratılırken Allah'a yardım mı ettin?
Allah'ın kanunlarını beğenmeyip, aklınla hükmettin.
İstiyorsun ki, herkes sana şartsız itaat etsin,
Biz sadece Yaratanımıza borçluyuz, sen de kimsin?*

*Allah yeryüzünü helâk etmek istese, ne yaparsın?
Şaşırp kalırsın, ama yine de gücüne taparsın.
Yerden, gökten neyi yarattın, bir gösterebilir!
Yaratamazsın basit dediğimiz bir sineği bile.*

*Allah'ın yaratmasında bir düzensizlik mi var ki,
O ' nu hayatına karıştırmıyorsun, ilâhsın sanki.
O, her şeyin sahibi ve idarecisi iken,
Sen değilsin, Allah ' tır her şeye gücü yeten.*

*Sana ne oluyor ki, Allah'a büyüklüğü yakıştıramadın,
Kitabımız, rehberimiz var, kendini başıboş mu sandın?
Unutmak, hata, cimrilik hep insanlar için,
Unutmayan, şaşmayan, zengin olan Allah'tan şüphe niçin?*

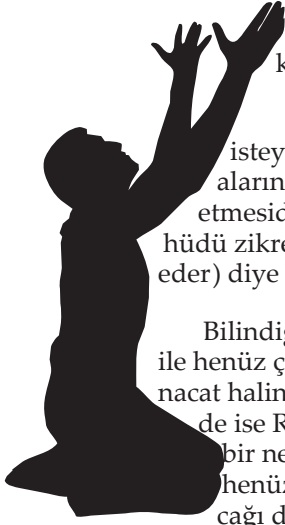
*Senden izinsiz iman bile edilmesin diye arzularsın,
Milletine karşı büyüklenir, bedenleri tapularsın.
İyi bil ki, bedenler köle olabilir, ama kalpler asla,
Kurtuluş için tek çaren var, sırtını Allah'a yasla!*

*Dur bakalım; yemeden, içmeden, nefes almadan,
Haddini bil, tevbe et, ecel kapını çalmadan.
Rabbimiz bizi yeniden diriltir, mahşerde toplanırız,
Hesap için O 'nun huzuruna çıkarız yapayalnız.*

SORU-CEVAP

SORU CEVAP KÖŞESİ

Soru : Namazların ardından elleri kaldırarak dua etmenin hükmü nedir ?

Cevap: Namazın ardından dua etmek isteyen kimse için sünnet olan, teşehhüt dualarından sonra ve selam vermeden önce dua etmesidir. Rasulullah s.a.s efendimiz teşehhüdü zikrettikten sonra (sonra dilediği gibi dua eder) diye buyurmuştur.

Bilindiği üzere namazdan selam vermek sureti ile henüz çıkmamış olan kimse hala Rabbi ile münacat halindedir, namazı selam vererek bitirdiğinde ise Rabbi ile olan bağlantısını (münacatını) bir nevi sonlandırmış olur. Bu bağlantısını henüz sonlandırmamış olan kimsenin yapacağı dua diğer vakitlerde yapacağı duadan daha kabule şayan olacaktır . Konu ile ilgili delillerde buna açıkça işaret etmektedir.

Her namazın ardından elleri açıp dua etmek, Rasulullah s.a.s efendimizin sünnetinden olan bir uygulama değildir. Nafile yada farz namazların ardından elleri açarak dua etmeyi sürekli hale getirmek Rasulullah s.a.s' in sünnetinde yer almadığı için bid'at sayılır. Fakat kişi bazen bu şekilde dua eder bunu da sürekli hale getirmezse bu durumda herhangi bir sakınca yoktur.

İlim talebelerinin, hocaların, halkın kendilerini örnek aldığı kimselerin, insanları yanlış yönlendirmemek adına özellikle bu şekilde dua etmekten her halukarda kaçınması da gerekmektedir.

Soru: "Hiç ölmeyecekmiş gibi dünya için, yarın ölmeyecekmiş gibi ahret için çalış" şeklinde bir hadis var mıdır, varsa anlamı nedir ?

Cevap: Rasulullah s.a.s' den bu şekilde sabit bir hadis yoktur. Bu söz uydurma hadislerden biridir. Yani Rasulullah s.a.s böyle bir söz söylemediği halde başkaları tarafından Peygamber Efendimiz söylemiş

denilerek uydurulan sözlerden biridir.

Durum böyle olmasıyla birlikte, bu sözün anlamı da aslından saptırılmaktadır. Bir çok kimse bu sözü dünya işlerine daha çok önem gösterilmesi, ahret işlerinin de biraz daha ikinci planda kalması gerektiği şeklinde yorumlamaktadır. Fakat bu sözün anlamı, aksine ahretle ilgili amellerde gevşeklik göstermemek yarın ölecekmişçesine beklide yarına bile erişecek vaktimizin olmadığını idrak ederek ahretle ilgili hususlarda son derece dikkatli ve ihtiyatlı davranmamız gerektiğini, dünya ile ilgili işlerde ise aceleci davranmayarak bu gün olmayan dünya işi yarın olur yarın olmayan, başka zamanda olabilir şeklinde anlaşılmalıdır .

İbn-i Ömer r.a.'ın da "Sabaha eriştiğin zaman akşamı bekleme akşama eriştiğin zamanda sabahı bekleme, hasta olmadan sağlığını, vefat etmeden hayatın kıymetini bil." diye buyurduğu rivayet edilmiştir. Belki de bu rivayet yukarıda ki hadis diye uydurulmuş olan sözden daha veciz ve hikmetlidir.

Soru: Namaz kılariken daha fazla huşulu olabilmek için gözleri kapatmak caiz midir ?

Cevap: Kişinin namazda gözlerini kapatmasını ilim ehli mekruh görmektedir. Eğer namaz kılan kimsenin önünde, baktığı zaman kendisini namazdan alıkoyan yada huşusuna engel olan bir görüntü varsa bu durumda gözlerini kapatmak zorunda kaldığı için bir sakınca yoktur. Bir kimsenin huşulu şekilde namaz kılabilmek gerekçesi ile namazlarda gözlerini sürekli kapatması caiz değildir. Kişinin kendisini namazda gözlerini açık tutmaya alıştırması gereklidir. Namazda huşulu olabilmek için iyi niyetle Allahu Teala'ya yönelinir ve ondan yardım istenirse Allahu Teala kendisine bu şekilde yönelen kimseye mutlaka yardım edecektir.

Soru: Oruç tutan kimsenin diş çektirmesi, dişine dolgu yaptırması ve iğne yaptırması caiz midir.?

Cevap: Oruçlu olan kimsenin Ramazanda yada Ramazan dışında diş çektirmesi veya dişine dolgu yaptırması caizdir. Fakat bu işlemlerin yapılmasından sonra kan çıkması durumunda çıkan kandan hiçbir şeyi yutması gerekmektedir. çünkü kan, tükürük cinsinden değildir yutulması durumunda orucu bozmaktadır .

İğne yaptırmak ise iki kısımda değerlendirilmektedir. Birinci kısım gıda niteliği taşıyan iğnelerdir ki, yapıldığı zaman kişi de yeme içme ihtiyacı hissettirmez. İşte bu tür iğneler orucu bozmaktadır. İkinci kısım iğneler ise gıda niteliği taşımayan iğnelerdir bu tür iğneler orucu bozmamaktadır.

Soru: Kadın, başka kadınların yanında yada mahremi olan kişilerin yanında, dar veya kısa elbiseler giyebilir mi ?

Cevap: Kadın için meşru olan elbise, kendisini daima fitneden uzak tutan elbisedir. Rasulullah s.a.s: "Ateş ehlinde iki sınıf vardır, henüz onları görmedim: Yanlarında sığır kuyruğu gibi birşeyler taşıyıp onu insanlara vuran insanlar; giyinmiş, çıplak kadınlar ki bunlar Allah'a taatten dışarı çıkmışlardır. Bunlar, başkalarını da baştan çıkarırlar. Başları deve hörgücü gibidir. Bu kadınlar cennete girmek şöyle dursun, kokusunu dahi almazlar. Halbuki onun kokusu şu şu kadar uzak mesafeden duyulur." buyurdular." [Müslim, Cennet 53, (2857), 52, (2128).] buyurmuştur. Hiç şüphe yok ki dar olup bedene yapışan elbise bir şekilde bedeni örtmektedir fakat hakikatte beden hacmini açığa çıkardığı için, örtmüyor, çıplak bırakıyor hükmündedir. Bu şekildeki bir elbiseyi kadın sadece kocasının yanında ve evde başka birileri yoksa giyebilir. Fakat bu derece dar olmadığı halde yine de dar sayılabilecek bir elbiseyi, mahremi olan erkeklerin yada başka kadınların yanında giymesini de fit-

neye sebebiyet verebileceğinden dolayı caiz görmüyoruz. Çünkü bazı kadınlar, kendi eşleri yada başka erkekler yanında, kadınlarda gördüklerini ayrıntısı ile anlatarak fitneye sebebiyet vermektedirler. Bu tür sorunlar zaman zaman karşılaştığımız sorunlardan biridir. Kadının meşru elbisesi ayaklarına ve ellerine kadar uzanan geniş elbisedir. Şeyh-ul İslam ibni teymiyye (r.a.) " avretul mer'e" isimli risalesinde, "...Sahabe kadınlarının ev içinde giydikleri elbisenin kolları avuçlarına kadar, boyu da ayaklarına kadar inerdi, fakat dışarı çıktıkları zaman eldivenlerini takarlar , giydikleri elbiseler ayaklarını da örtecek şekilde bir karış daha uzundu." diye anlatmaktadır.

Soru: Tesbih kullanmak mı, tesbihatları parmaklarla saymak mı daha faziletlidir ?

Cevap: Tesbihatları parmaklarla saymak daha faziletlidir. Çünkü, Rasulullah s.a.s, kendisi bizzat sağ elinin parmakları ile sayarak tesbih ederdi. Sahabeden bazı kadınlara da:

"Ey Kadınlar topluluğu, parmaklarınızla tesbih çekiniz. O parmaklar da mes'uldür ve şahidlik yapmak üzere konuşturulacaklardır." diye buyururdu.

Tesbih diye adlandırılan(boncuklardan oluşturulmuş alet) ile yapılması caiz olsa da bazı sakıncaları vardır. Örneğin riaya sebebiyet vermesi, örneğin bazı kimsele- rin, tesbihat yaparken insanlara gösterircesine açıkta tutarak, yaptıkları tesbih sayısını böylelikle başkalarına da belli ediyor olmaları. Bir sakıncası da kalbin yapılacak tesbihin adedinden gafil kalması ihtimalidir. Çünkü tesbihle sayan kimse kalbinde sayıya dair bir haz hissetme imkanı bulamaz.

Allahu Âlem.

Takva Dergisi

Azık edinin! Şüphesiz azığın en hayırlısı Takvadır (Bakara 197)

www.takvadergisi.com